

2026-02

bö ‘ À ¿ Ä Í À É Ã · Ä · Â µ ½ µ Á³ µ¹ ±⁰ ® Â
 bö ± Ã Æ ¬ » µ¹ ± Â Ä · Â š Å À Á¹ ±⁰ ® Â
 bö ” · ¼ ¿ ⁰ Á ± Ä⁻ ± Â Ã Ä ¿ Ã Í³ Ç Á ¿ ½ ¿
 bö³ µ É À ¿ » ¹ Ä¹ ⁰ ì À µ Á¹² ¬ » » ¿ ½ : É Â
 bö µ À · Á µ ¬ ¶ µ Ä ±¹ · • » » ¬ ´ ± , · • . • . ⁰
 bö Ã Ä ± , µ Á ì Ä · Ä ± Ä · Â ‘ ½ ± Ä ¿ » ¹⁰ ® Â

bö i ¿ ¼ À ¿ Ä ® Â , ± ½ ±³ ¹ î Ä · Â

bö œ µ Ä ± Ä Ä Ç¹ ±⁰ ì Á³ Á ± ¼ ¼ ± ”¹ µ , ½ î ½ £ Ç - Ä µ É ½ , £ Ä Á ± Ä ·³ ¹⁰ ® Â ⁰ ±¹ ‘ Ä Æ ¬ » µ¹ ± /
 bö š ¿ ¹ ½ É ½ ¹ ⁰ î ½ · Ä¹ Ä Ä · ¼ î ½ , µ µ Ç ½ î ½ ⁰ ±¹ ‘ ½ , Á É À¹ Ä Ä¹ ⁰ î ½ £ À ¿ Á ´ î ½ , ± ½ µ Á¹ Ä Ä ®

**Σχολή Κοινωνικών Επιστημών, Τεχνών και
Ανθρωπιστικών Σπουδών
Τμήμα Ιστορίας, Πολιτικής και Διεθνών Σπουδών**

**ΤΙΤΛΟΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
«Αποτύπωση της ενεργειακής ασφάλειας της
Κυπριακής Δημοκρατίας στο σύγχρονο
γεωπολιτικό περιβάλλον: Πως επηρεάζεται η
Ελλάδα, η Ε.Ε. και η σταθερότητα της Ανατολικής
Μεσογείου»**

**Διπλωματική Εργασία η οποία υποβλήθηκε προς
απόκτηση μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών στις Διεθνείς
Σχέσεις, Στρατηγική και Ασφάλεια στο Πανεπιστήμιο
Νεάπολις Πάφος**

**ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ
Παναγιώτης Ρομποτής
Φεβρουάριος 2026**

Πνευματικά δικαιώματα

Copyright ©, έτος κατάθεσης Διπλωματικής Εργασίας 2026

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Η έγκριση της Διπλωματικής Εργασίας από το Πανεπιστήμιο Νεάπολις δεν υποδηλώνει απαραίτητως και αποδοχή των απόψεων του συγγραφέα εκ μέρους του Πανεπιστημίου.

Σελίδα Εγκυρότητας

Όνοματεπώνυμο Φοιτητή/Φοιτήτριας:

Παναγιώτης Ρομποτής

Τίτλος Διπλωματικής Εργασίας:

Αποτύπωση της ενεργειακής ασφάλειας της Κυπριακής Δημοκρατίας στο σύγχρονο γεωπολιτικό περιβάλλον: Πως επηρεάζεται η Ελλάδα, η Ε.Ε. και η σταθερότητα της Ανατολικής Μεσογείου.

Η παρούσα Διπλωματική Εργασία εκπονήθηκε στο πλαίσιο των σπουδών για την απόκτηση εξ αποστάσεως μεταπτυχιακού τίτλου στο Πανεπιστήμιο Νεάπολις και εγκρίθηκε στις 17-02-26 [ημερομηνία έγκρισης] από τα μέλη της Εξεταστικής Επιτροπής.

Εξεταστική Επιτροπή:

Πρώτος επιβλέπων (Πανεπιστήμιο Νεάπολις Πάφος): Δρ Φλώρος

Φλούρος,.....[ονοματεπώνυμο, βαθμίδα, υπογραφή]

Μέλος Εξεταστικής Επιτροπής: Δρ Αντώνιος Κλάψης[ονοματεπώνυμο, βαθμίδα, υπογραφή]

Μέλος Εξεταστικής Επιτροπής: Δρ Κυριάκος Μικέλης[ονοματεπώνυμο, βαθμίδα, υπογραφή]

Η ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ

Ο Παναγιώτης Ρομποτής, γνωρίζοντας τις συνέπειες της λογοκλοπής, δηλώνω υπεύθυνα ότι η παρούσα εργασία με τίτλο «Αποτύπωση της ενεργειακής ασφάλειας της Κυπριακής Δημοκρατίας στο σύγχρονο γεωπολιτικό περιβάλλον: Πως επηρεάζεται η Ελλάδα, η Ε.Ε. και η σταθερότητα της Ανατολικής Μεσογείου», αποτελεί προϊόν αυστηρά προσωπικής εργασίας και όλες οι πηγές που έχω χρησιμοποιήσει, έχουν δηλωθεί κατάλληλα στις βιβλιογραφικές παραπομπές και αναφορές. Τα σημεία όπου έχω χρησιμοποιήσει ιδέες, κείμενο ή/και πηγές άλλων συγγραφέων, αναφέρονται ευδιάκριτα στο κείμενο με την κατάλληλη παραπομπή και η σχετική αναφορά περιλαμβάνεται στο τμήμα των βιβλιογραφικών αναφορών με πλήρη περιγραφή.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα διπλωματική εργασία εξετάζει την ενεργειακή ασφάλεια της Κυπριακής Δημοκρατίας στο σύγχρονο γεωπολιτικό περιβάλλον και αναλύει τις επιπτώσεις της στη στρατηγική θέση της Ελλάδας, της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στη συνολική σταθερότητα της Ανατολικής Μεσογείου. Υιοθετώντας τη ρεαλιστική προσέγγιση, η μελέτη προσεγγίζει την ενέργεια όχι μόνο ως οικονομικό αγαθό, αλλά ως κρίσιμο συντελεστή εθνικής ισχύος, αποτροπής και περιφερειακής επιρροής.

Για την ανάλυση λαμβάνονται υπόψη κρίσιμα μεθοδολογικά εργαλεία, προκειμένου να αποτυπωθεί σφαιρικά το επίπεδο ενεργειακής ασφάλειας της Κυπριακής Δημοκρατίας. Παράλληλα παρουσιάζεται το θεσμικό και νομικό πλαίσιο του Διεθνούς Δικαίου της Θάλασσας, ως θεμέλιο άσκησης κυριαρχικών δικαιωμάτων και διαχείρισης γεωπολιτικού κινδύνου στην κυπριακή ΑΟΖ.

Τα ευρήματα της έρευνας καταδεικνύουν ότι η Κύπρος, παρά τους δομικούς περιορισμούς που απορρέουν από το μικρό της μέγεθος και το αναθεωρητικό περιβάλλον ασφαλείας στην Ανατολική Μεσόγειο, έχει τη δυνατότητα να ενισχύσει ουσιαστικά τη θέση της μέσω ενός συνεκτικού ενεργειακού στρατηγικού σχεδιασμού, βασισμένου στη θεσμική νομιμοποίηση, τη συμμαχική δικτύωση και την ενεργό εμπλοκή της σε ευρωπαϊκές και περιφερειακές ενεργειακές αρχιτεκτονικές. Η ενεργειακή ασφάλεια της Κυπριακής Δημοκρατίας αναδεικνύεται ως παράγοντας που επηρεάζει άμεσα την ενεργειακή και γεωπολιτική στρατηγική της Ελλάδας, συμβάλει στη διαφοροποίηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης και δύναται να λειτουργήσει ως μηχανισμός σταθεροποίησης στην Ανατολική Μεσόγειο.

Η εργασία καταλήγει σε συγκεκριμένα συμπεράσματα και προτάσεις πολιτικής, υπογραμμίζοντας ότι η μετατροπή των ενεργειακών πόρων και υποδομών σε διατηρήσιμη ισχύ προϋποθέτει μακροπρόθεσμο σχεδιασμό, θεσμική ανθεκτικότητα και στρατηγική αξιοποίηση των περιφερειακών και ευρωπαϊκών αλληλεξαρτήσεων.

Λέξεις κλειδιά: Ενεργειακή Ασφάλεια, Περιφερειακή Σταθερότητα, Κυπριακή Δημοκρατία, Ελλάδα, Ευρωπαϊκή Ένωση

ABSTRACT

The present master's thesis examines the energy security of the Republic of Cyprus within the contemporary geopolitical environment and analyzes its implications for the strategic position of Greece, the European Union, and the overall stability of the Eastern Mediterranean. Adopting a realistic approach, the study conceptualizes energy not merely as an economic commodity, but as a critical factor of national power, deterrence, and regional influence.

For the purposes of the analysis, key methodological tools are employed in order to provide a comprehensive assessment of the level of energy security of the Republic of Cyprus. At the same time, the institutional and legal framework of the International Law of the Sea is presented as the foundation for the exercise of sovereign rights and the management of geopolitical risk within the Cypriot Exclusive Economic Zone (EEZ).

The research findings indicate that Cyprus, despite the structural constraints stemming from its small size and the revisionist security environment of the Eastern Mediterranean, possesses the capacity to substantially enhance its strategic position through a coherent energy strategy. Such a strategy should be grounded in institutional legitimacy, alliance-based networking, and active participation in European and regional energy architectures. The energy security of the Republic of Cyprus emerges as a factor that directly influences Greece's energy and geopolitical strategy, contributes to the diversification objectives of the European Union, and has the potential to function as a mechanism for stabilization in the Eastern Mediterranean.

The thesis concludes with specific findings and policy recommendation, emphasizing that the transformation of energy resources and infrastructure into sustainable power requires long-term planning, institutional resilience, and the strategic utilization of regional and European independencies.

Keywords: Energy Security, Regional Stability, Republic of Cyprus, Greece, European Union

Πίνακας Περιεχομένων

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	v
ABSTRACT	vi
Κατάλογος Πινάκων.....	ix
Κατάλογος Διαγραμμάτων	x
1. Εισαγωγή.....	1
1.1 Γενικά.....	1
1.2 Στόχος Διατριβής.....	3
1.3 Ερευνητικό Ερώτημα.....	4
1.4 Επισκόπηση Μεθοδολογίας	5
1.5 Δομή Διατριβής.....	6
1.6 Σπουδαιότητα Διατριβής.....	6
2. Θεωρητικό Πλαίσιο	7
2.1 Θεωρίες Διεθνών Σχέσεων.....	7
2.2 Ενεργειακή Ασφάλεια υπό το Πρίσμα του Ρεαλισμού	7
2.3 Η Έννοια της Ενεργειακής Ασφάλειας	8
2.4 Ανάλυση PEST.....	11
2.5 Ανάλυση SWOT.....	12
2.6 Stakeholder Analysis (Ανάλυση των ενδιαφερομένων μερών).....	12
2.7 Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας.....	13
2.8 Στρατηγική Μικρών Κρατών	14
3. Έρευνα.....	17
3.1 Σκοπός του Κεφαλαίου	17
3.2 Παραδοχές (Από την ανεξάρτητη μεταβλητή X στις Εξαρτημένες Μεταβλητές Ψ1–Ψ3) 17	17
3.3 Ανάλυση PEST για την Κυπριακή Δημοκρατία.....	18
3.3.1 Πολιτικοί (Political) Παράγοντες	18
3.3.2 Οικονομικοί (Economic) Παράγοντες	19
3.3.3 Κοινωνικοί (Social) Παράγοντες.....	19
3.3.4 Τεχνολογικοί (Technological) Παράγοντες	20
3.4 SWOT Ανάλυση για την Κυπριακή Δημοκρατία.....	21
3.4.1 Δυνατότητες (Strengths).....	21
3.4.2 Αδυναμίες (Weaknesses)	22

3.4.3	Ευκαιρίες (Opportunities).....	23
3.4.4	Απειλές (Threats).....	25
3.5	Αποτύπωση Ενεργειακής Ασφάλειας της Κυπριακής Δημοκρατίας (4As Ανάλυση) ..	26
3.5.1	Διαθεσιμότητα (Availability).....	28
3.5.2	Προσβασιμότητα (Accessibility).....	31
3.5.3	Προσιτότητα (Affordability).....	33
3.5.4	Δεκτικότητα (Acceptability).....	34
3.5.5	Συνοπτική Αποτύπωση της Ενεργειακής Ασφάλειας της Κυπριακής Δημοκρατίας	35
4.	Επίδραση Ενεργειακής Ασφάλειας Κύπρου στα Ενδιαφερόμενα Μέρη της Περιοχής	36
4.1	Ενδιαφερόμενα Μέρη	36
4.1.1.	Ελλάδα.....	36
4.1.2	Ευρωπαϊκή Ένωση.....	36
4.1.3	Αίγυπτος	37
4.1.4	Ισραήλ.....	38
4.1.5	Τουρκία.....	39
4.2	Ερευνητικό Σχήμα και Αιτιακή Λογική ($X \rightarrow \Psi_1, \Psi_2, \Psi_3$)	39
4.2.1	Ελλάδα.....	39
4.2.2	Ευρωπαϊκή Ένωση.....	41
4.2.3	Σταθερότητα Ανατολικής Μεσογείου	43
5	Συμπεράσματα-Προτάσεις	47
5.1	Ανασκόπηση.....	47
5.2	Συμπεράσματα	48
5.3	Προτάσεις.....	50
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ	53
	ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ	54
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Α».....	62
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Β»	65
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Γ»	66
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Δ»	67
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Ε»	68
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «ΣΤ»	69
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Ζ»	70
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Η».....	71

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 1: Χρονολογική Αποτύπωση Οριοθέτησης ΑΟΖ της Κυπριακής Δημοκρατίας	25
Πίνακας 2: Αποτύπωση Απειλών Σχετιζόμενων με την Κυπριακή Δημοκρατία	27
Πίνακας 3: Μέση Ημερήσια Παραγωγή Ηλεκτρικού Ρεύματος.....	30
Πίνακας 4: Ποιοτική οπτικοποίηση συμπερασμάτων 4As ανάλυσης	35

Κατάλογος Διαγραμμάτων

Διάγραμμα	1: Τα 13 οικόπεδα της κυπριακής ΑΟΖ.....	28
Διάγραμμα	2: Εγκατεστημένη λειτουργική ισχύς (MWH) για την περίοδο 2014 - 2030 29	
Διάγραμμα	3: Αποτύπωση ενεργειακού ισοζυγίου κρατών-μελών της ΕΕ και της Νορβηγίας έτους 2023	41
Διάγραμμα	4: Η Κύπρος ενεργειακός κόμβος της Νοτιοανατολικής Μεσογείου.....	43
Διάγραμμα	5: Διάγραμμα αιτίου-αποτελέσματος που αναπαριστά την επίδραση της ενεργειακής ασφάλειας της Κύπρου στην σταθερότητα της ανατολικής Μεσογείου σε 4 επίπεδα	44

1. Εισαγωγή

1.1 Γενικά

Η ένταξη της Κυπριακής Δημοκρατίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση το 2004 αποτέλεσε καθοριστική καμπή για τη μετέπειτα πορεία της, ωστόσο η ουσιαστική μετατόπιση της εξωτερικής της πολιτικής σε πιο προληπτικό και δυναμικό προσανατολισμό εκδηλώθηκε κυρίως από τη δεκαετία του 2010 και εντεύθεν. Σε ένα μεταβαλλόμενο γεωπολιτικό περιβάλλον, η Κύπρος άρχισε να διαμορφώνει έναν πιο ενεργό ρόλο στις περιφερειακές υποθέσεις, επιδιώκοντας να ενισχύσει την ασφάλειά της μέσω συνεργασιών και στρατηγικής διπλωματίας. Οι τριμερείς συνεργασίες με Ισραήλ και Ελλάδα, καθώς και με Αίγυπτο και άλλους δρώντες, αποτέλεσαν μοχλό για την ενίσχυση της διεθνούς της παρουσίας και τον περιορισμό του «διλήματος ασφάλειας», αναδεικνύοντας σταδιακά την Κύπρο σε γέφυρα σταθερότητας, επενδύοντας στην ενεργειακή στρατηγική ως εργαλείο επιρροής, ανάπτυξης και περιφερειακής ενσωμάτωσης (Koukakis 2022, 11-15).

Ενόψει αυτής της αναπροσαρμογής της εξωτερικής πολιτικής και της διεύρυνσης των περιφερειακών συνεργασιών της Λευκωσίας, η ενέργεια και ιδιαίτερα η ενεργειακή ασφάλεια αναδεικνύονται σε κρίσιμο και διαχρονικό συντελεστή εθνικής ισχύος. Όπως αναλύουν οι Schubert και Pollak (2011, 3), η αξία της ενέργειας δεν έγκειται μόνο στη χρηστική της διάσταση, αλλά κυρίως στη συμβολή της στην ενίσχυση της ικανότητας ενός κράτους να προβάλλει ισχύ, να ελέγχει κρίσιμες ροές και να αναβαθμίζει τη θέση του στο διεθνές σύστημα. Η έννοια της ισχύος, ιδιαίτερα υπό την «ομπρέλα» της ρεαλιστικής προσέγγισης, υπερβαίνει το στρατιωτικό στοιχείο και αγκαλιάζει την αξιοποίηση στρατηγικών πόρων, όπως η ενέργεια, για την εξισορρόπηση απειλών, την αποτροπή και την επέκταση της επιρροής ενός κράτους σε ένα ανταγωνιστικό γεωπολιτικό περιβάλλον (Schubert and Pollak 2011, 7-8). Η ανάγκη ενίσχυσης της διεθνούς θέσης της Κυπριακής Δημοκρατίας εντάσσεται σε ένα ευρύτερο θεωρητικό σύστημα, που αφορά τον τρόπο με τον οποίο τα μικρά κράτη επιδιώκουν να διασφαλίσουν την επιβίωσή τους και, υπό προϋποθέσεις, να ενισχύσουν τη σχετική τους ισχύ στο διεθνές σύστημα.

Στο πλαίσιο αυτό, η Κυπριακή Δημοκρατία, αν και μικρό κράτος σε όρους πληθυσμιακού και στρατιωτικού δυναμικού, έχει επιδιώξει και προς ώρας, φαίνεται να έχει υπερβεί τους δεδομένους δομικούς περιορισμούς μέσω των προαναφερθέντων στρατηγικά

σχεδιασμένων ενεργειακών συνεργασιών, επενδύσεων σε κρίσιμες τεχνικές υποδομές και ενίσχυσης των διεθνών της εταιρών, αξιοποιώντας το δίχως άλλο ρευστό γεωπολιτικό περιβάλλον της Ανατολικής Μεσογείου.

Από το 2011, οπότε ανακοινώθηκαν τα πρώτα σημαντικά ευρήματα φυσικού αερίου στην ΑΟΖ της Κυπριακής Δημοκρατίας, με το κοίτασμα «Αφροδίτη», η χώρα εισήλθε σε μια περίοδο ενεργειακής «επιθετικής διπλωματίας», ικανής να λειτουργήσει ως καταλύτης οικονομικής ανάπτυξης, πολιτικής σταθερότητας και διευθέτησης χρόνιων προβλημάτων, όπως το Κυπριακό. Όπως επισημαίνεται στη βιβλιογραφία, η σωστή διαχείριση αυτής της στρατηγικής «τύχης», δύναται να άρει διαρθρωτικές αδυναμίες του κράτους, να μειώσει τη δημοσιονομική επιβάρυνση μιας ομοσπονδιακής λύσης και να ενισχύσει τη βιωσιμότητα του πολιτικού συστήματος μέσω εισροών και εξοικονόμησης σε κάθε τομέα παραγωγής και κατανάλωσης. Υπό τον όρο ενός μακροπρόθεσμου ενεργειακού σχεδιασμού, τα έσοδα από τον τομέα αυτό, μπορούν να στηρίξουν την Κύπρο ακόμη και μετά την εξάντληση των αποθεμάτων (Ιωσηφίδης 2011, 193-94).

Ωστόσο, οι εξελίξεις δεν συντελούνται σε συνθήκες ιδανικές. Η τελευταία δεκαετία χαρακτηρίζεται από εντεινόμενες γεωπολιτικές τριβές στην Ανατολική Μεσόγειο, με την Τουρκία να υιοθετεί μια αναθεωρητική και επιθετική στάση εν είδει αρπακτικού, μεταξύ άλλων και έναντι της Κυπριακής Δημοκρατίας. Με αυτόν τον τρόπο επιδιώκει να υπονομεύσει την κυριαρχία ενός περιφερειακού δρώντος μέσω: της αμφισβήτησης των κυριαρχικών του δικαιωμάτων, της αποδυνάμωσης της θέσης του στην κατανομή ισχύος, της αμφισβήτησης της κυριαρχίας του στην ΑΟΖ, της πραγματοποίησης ερευνητικών δραστηριοτήτων χωρίς συναίνεση και επιχειρώντας να επιβάλει τετελεσμένα (Τουρκολιβυκό μνημόνιο) (Maris et al. 2022, 5; Sukkarieh 2021, 8). Παράλληλα, οι ευρύτερες γεωπολιτικές ανακατατάξεις, όπως ο πόλεμος στην Ουκρανία και η ενεργειακή κρίση του 2022, έχουν επαναφέρει την ενεργειακή αυτάρκεια και την αξιοπιστία των πηγών στο επίκεντρο της ευρωπαϊκής και διεθνούς στρατηγικής. Σαν αποτέλεσμα, η τριμερής συμμαχία «Ελλάδα-Κύπρος-Ισραήλ», αποτελεί πυλώνα σταθερότητας στην Ανατολική Μεσόγειο που ενισχύει τον κρίσιμο ρόλο της Κύπρου στο ενεργειακό σκηνικό. Στη βιβλιογραφία περιγράφεται ως «η πιο στρατηγικά σημαντική άγκυρα της ενεργειακής ασφάλειας και οικονομικής προόδου» (Nomikos 2018).

1.2 Στόχος Διατριβής

Η βιβλιογραφία που έχει παραχθεί τις τελευταίες δύο δεκαετίες γύρω από την ενεργειακή ασφάλεια της Κύπρου και της Ανατολικής Μεσογείου είναι πλούσια, ποικιλόμορφη και διαρκώς εξελισσόμενη, λόγω της φύσης του αντικειμένου που εντάσσεται στον πυρήνα της διεθνούς πολιτικής, της γεωοικονομίας και των στρατηγικών μεταβλητών. Παραταύτα, η παραγόμενη γνώση οφείλει να προσαρμόζεται στις συνεχείς μεταβολές του διεθνούς περιβάλλοντος. Συνεπώς, κάθε ανάλυση αποκτά τη μέγιστη χρησιμότητά της όταν λαμβάνει υπόψη της τις πιο πρόσφατες εξελίξεις, προκειμένου να προσφέρει πληρέστερη εικόνα της παρούσας κατάστασης. Η σύνδεση ενεργειακής ασφάλειας και γεωπολιτικής σταθερότητας εδράζεται σε ένα περίπλοκο πλέγμα διεθνών σχέσεων, ανταγωνισμού πόρων και στρατηγικών κινήσεων που διαμορφώνουν σημαντικά το παγκόσμιο ενεργειακό τοπίο. Βασικές περιοχές παραγωγής ενέργειας, όπως η Μέση Ανατολή, η Κεντρική Ασία και η Αρκτική, βρίσκονται στο επίκεντρο αυτών των δυναμικών.

Η Μέση Ανατολή, με τεράστια αποθέματα πετρελαίου και φυσικού αερίου, είναι ένας ακρογωνιαίος λίθος των παγκόσμιων ενεργειακών αγορών, όπου ο ανταγωνισμός για κυριαρχία και οι εσωτερικές εντάσεις επηρεάζουν άμεσα τη σταθερότητα των προμηθειών. Αντίστοιχα, στην Κεντρική Ασία, ο ανταγωνισμός για τον έλεγχο των οδών διέλευσης και την πρόσβαση στις αγορές, διαμορφώνει την ευρύτερη ενεργειακή ασφάλεια. Ακόμα και η Αρκτική, με την τήξη των πάγων, αναδεικνύεται σε ενεργειακό «μήλο της έριδος», πυροδοτώντας εδαφικές διεκδικήσεις και γεωπολιτικές εντάσεις. Σαν επακόλουθο, ο παγκόσμιος ανταγωνισμός για ενεργειακούς πόρους οδηγεί σε στρατηγικές συμμαχίες και σε φαινόμενα εθνικισμού πόρων, όπου τα κράτη επιδιώκουν να διασφαλίσουν τα εθνικά τους συμφέροντα, με τον έλεγχο των ενεργειακών υποδομών και οδών διέλευσης να είναι κρίσιμος, καθώς επηρεάζει τις παγκόσμιες αλυσίδες εφοδιασμού. Τα παραπάνω καθορίζουν τις εξελίξεις και οδηγούν σε συνεχώς μεταβαλλόμενα δεδομένα, τα οποία απαιτούν συνεχή παρακολούθηση και ανάλυση (Ibekwe et al 2024, 155-56).

Η παρούσα μελέτη επιχειρεί να συμβάλει στην υπάρχουσα γνώση υπό τρεις κρίσιμες διαστάσεις:

1. Εμβάθυνση στη σχέση Κύπρου-Ευρωπαϊκής Ένωσης-Ελλάδας, εξετάζοντας τον τρόπο με τον οποίο το ευρωπαϊκό θεσμικό πλαίσιο και η στρατηγική σύγκλιση με την

Αθήνα, μπορούν να ενισχύσουν την ενεργειακή ασφάλεια της Κυπριακής Δημοκρατίας και να διευρύνουν τον περιφερειακό της ρόλο αποκομίζοντας τα αντίστοιχα οφέλη.

2. Ανασύνθεση της εικόνας της Κυπριακής Δημοκρατίας, όχι ως παθητικού αποδέκτη εξωτερικών πιέσεων, αλλά ως ενεργού και υπολογίσιμου δρώντος, που αξιοποιεί την ενεργειακή του ισχύ ως εργαλείο αποτροπής, συνεργασίας και περιφερειακής σταθεροποίησης.

3. Ανάδειξη της Κύπρου ως μοντέλου για τη στρατηγική ενδυνάμωση μικρών κρατών και όχι μόνο, σε συνθήκες πολλαπλών εξαρτήσεων, τεχνολογικής μετάβασης και ασύμμετρων απειλών.

Η εργασία δύναται να λειτουργήσει τόσο ως εργαλείο ανάλυσης, όσο και ως χρήσιμο υλικό πολιτικής τεκμηρίωσης, προσφέροντας στρατηγικές προτάσεις συμβατές με την πολιτική πραγματικότητα της Κύπρου, τις διεθνείς εξελίξεις και τις ενεργειακές προοπτικές, που σχετίζονται με τα συμφέροντα της Ελλάδας και πιθανές πολιτικές κατευθύνσεις της Ε.Ε.

1.3 Ερευνητικό Ερώτημα

Η διατριβή επικεντρώνεται σε πέντε βασικά ερευνητικά ερωτήματα, που αναδεικνύουν τον στρατηγικό και γεωπολιτικό ρόλο της Κυπριακής Δημοκρατίας στο πεδίο της ενεργειακής ασφάλειας.

Πρώτον, σε ποιον βαθμό διασφαλίζει η Κυπριακή Δημοκρατία την ενεργειακή της ασφάλεια στο σύγχρονο γεωπολιτικό περιβάλλον και ποιες είναι οι κύριες παράμετροι που την ενισχύουν ή την υπονομεύουν;

Δεύτερον, ποιες οι στρατηγικές επιλογές και τεχνικές υποδομές που μπορεί να υιοθετήσει η Κυπριακή Δημοκρατία, ως μέσα ενίσχυσης της ενεργειακής της ασφάλειας και αναβάθμισης της περιφερειακής της θέσης;

Τρίτον, πώς και σε ποιον βαθμό η κατάσταση της ενεργειακής ασφάλειας της Κυπριακής Δημοκρατίας επηρεάζει τη στρατηγική, τις ενεργειακές επιλογές και τις γεωπολιτικές προτεραιότητες της Ελλάδας;

Τέταρτον, σε ποιον βαθμό η ενεργειακή ασφάλεια της Κυπριακής Δημοκρατίας επηρεάζει την ευρύτερη ενεργειακή ασφάλεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ποιες πολιτικές ή μηχανισμοί αλληλοεπιδρούν με αυτή τη συσχέτιση;

Τέλος, πώς και σε ποιον βαθμό η διαμορφούμενη ενεργειακή δυναμική της Κυπριακής Δημοκρατίας συμβάλλει στη σταθερότητα ή αστάθεια της Νοτιοανατολικής Μεσογείου, υπό το πρίσμα των τρεχουσών γεωπολιτικών εξελίξεων;

1.4 Επισκόπηση Μεθοδολογίας

Η μεθοδολογική προσέγγιση της διατριβής είναι τόσο ποιοτική, όσο και ποσοτική. Η ανάλυση βασίζεται στη συνδυαστική αξιοποίηση πρωτογενών πηγών, όπως επίσημα κρατικά έγγραφα, διεθνείς συνθήκες, αλλά και σε εξειδικευμένη επιστημονική βιβλιογραφία. Ο τελικός στόχος είναι η διαμόρφωση μίας σφαιρικής και τεκμηριωμένης εικόνας του επιπέδου ενεργειακής ασφάλειας της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Παράλληλα, η επιλογή των στρατηγικών εργαλείων εξυπηρετεί άμεσα τα ερευνητικά ερωτήματα της διατριβής, επιτρέποντάς τόσο την αποτύπωση της εσωτερικής ενεργειακής κατάστασης της Κύπρου όσο και την ανάλυση των επιπτώσεων της σε τρίτους δρώντες. Οι αναλύσεις PEST και SWOT, συμβάλουν στη συστηματική κατανόηση του μακρο και μικρο-περιβάλλοντος, ενώ η ανάλυση ενδιαφερομένων μερών και το σχήμα αιτιακής σχέσης ($X \rightarrow \Psi 1 - \Psi 3$) λειτουργούν ως γέφυρα μεταξύ της θεωρητικής προσέγγισης και της εμπειρικής διερεύνησης, διασφαλίζοντας τη συνοχή μεταξύ μεθοδολογίας, ανάλυσης και συμπερασμάτων.

Η διερεύνηση εστιάζει κυρίως στην περίοδο μετά το 2010 και στην Κυπριακή Δημοκρατία, εξετάζοντας τις επιπτώσεις της ενεργειακής της ασφάλειας στην Ελλάδα, την Ευρωπαϊκή Ένωση και τη σταθερότητα της Ανατολικής Μεσογείου. Η δυναμική φύση του γεωπολιτικού περιβάλλοντος περιορίζει την εξαγωγή ασφαλών μακροπρόθεσμων προβλέψεων, χωρίς όμως να αναιρεί την αναλυτική αξία των ευρημάτων.

1.5 Δομή Διατριβής

Το παρόν έργο δομείται σε πέντε κεφάλαια:

1. Εισαγωγή: Παρουσίαση του ερευνητικού πλαισίου, των ερωτημάτων και της σημασίας του θέματος.
2. Θεωρητικό Πλαίσιο: Ανάλυση της στρατηγικής των μικρών κρατών με γνώμονα τη ρεαλιστική προσέγγιση των διεθνών σχέσεων και τα μεθοδολογικά εργαλεία που θα χρησιμοποιηθούν.
3. Έρευνα: Ανάλυση δεδομένων και καθορισμός του επιπέδου ενεργειακής ασφάλειας της Κυπριακής Δημοκρατίας επί τη βάση των διαθέσιμων μεθοδολογικών εργαλείων.
4. Επίδραση Ενεργειακής Ασφάλειας Κύπρου στα Ενδιαφερόμενα Μέρη: Ανάλυση ενδιαφερόμενων μερών για τους βασικούς δρώντες που σχετίζονται με την Κυπριακή Δημοκρατία, καθώς και της επίδρασης της ενεργειακής ασφάλειας της Κυπριακής Δημοκρατίας επί της Ελλάδας, της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της σταθερότητας στην Ανατολική Μεσόγειο.
5. Συμπεράσματα-Προτάσεις: Ανασκόπηση, συμπεράσματα και προτάσεις, σχετικές με την προώθηση της ενεργειακής ασφάλειας της Κυπριακής Δημοκρατίας, προκειμένου αυτή να καταστεί ισχυρότερη και αποδοτικότερη στο διεθνές σύστημα και κάρδο των εξελίξεων.

1.6 Σπουδαιότητα Διατριβής

Η σπουδαιότητα της διατριβής έγκειται στο ότι αναδεικνύει την ενεργειακή ασφάλεια της Κυπριακής Δημοκρατίας ως κρίσιμο παράγοντα που επηρεάζει όχι μόνο την εθνική της σταθερότητα, αλλά και τη στρατηγική ενεργειακή ασφάλεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τη γεωπολιτική θέση της Ελλάδας και τη συνολική σταθερότητα της Ανατολικής Μεσογείου. Μέσα από μια πολυεπίπεδη ανάλυση, η διατριβή φωτίζει τις αλληλεξαρτήσεις μεταξύ ενέργειας, ασφάλειας και περιφερειακής συνεργασίας.

2. Θεωρητικό Πλαίσιο

2.1 Θεωρίες Διεθνών Σχέσεων

Στις διεθνείς σχέσεις έχουν αναπτυχθεί πολλαπλές θεωρητικές προσεγγίσεις που επιχειρούν να ερμηνεύσουν τη λειτουργία του διεθνούς συστήματος και τη συμπεριφορά των κρατών με κυριότερες τον ρεαλισμό, τον φιλελευθερισμό και τον κονστρουκτιβισμό. Σύμφωνα με το ρεαλισμό, ο οποίος αποτελεί την ιστορικά κυρίαρχη θεωρία, το διεθνές σύστημα είναι άναρχο, η επιβίωση αποτελεί τον θεμελιώδη στόχο των κρατών και η ισχύς, ιδίως η «σκληρή ισχύς», που αφορά τον έλεγχο πόρων ανθρώπων και αποτελεσμάτων, καθορίζει τις διεθνείς σχέσεις. Η ανυπαρξία κεντρικής εξουσίας οδηγεί σε ανταγωνισμό, αυτοβοήθεια και συνεχή αγώνα για ασφάλεια. Σύμφωνα με τον φιλελευθερισμό, οι διεθνείς θεσμοί και η αλληλεξάρτηση μπορούν να μετριάσουν τον ανταγωνισμό, ωστόσο ακόμη και οι Φιλελεύθεροι θεωρητικοί, όπως οι Keohane και Nye, αποδέχονται ότι οι θεσμοί επηρεάζονται από την ισχύ και λειτουργούν περισσότερο ως μηχανισμοί τάξης παρά δικαιοσύνης, γεγονός που τους διατηρεί εντός του πλαισίου που θέτει ο ρεαλισμός. Οι παραλλαγές του ρεαλισμού περιλαμβάνουν τον κλασικό ρεαλισμό που εστιάζει στην ανθρώπινη φύση (Carr, Morgenthau), τον νεορεαλισμό του Waltz, που μεταφέρει την ανάλυση στη δομή του συστήματος και διατυπώνει βασικές αρχές όπως η αναρχία, το δίλημμα ασφαλείας και η ισορροπία ισχύος, καθώς και το νεοκλασικό ρεαλισμό, ο οποίος ενσωματώνει εσωτερικούς παράγοντες στη διαμόρφωση της κρατικής πολιτικής (Flourgos 2022, 6-14). Στην παρούσα μελέτη κρίνεται σκόπιμο να υιοθετηθεί η ρεαλιστική προσέγγιση, διότι αυτή αποτυπώνει με μεγαλύτερη ακρίβεια τα φαινόμενα ισχύος, ανταγωνισμού και ασφαλείας που χαρακτηρίζουν το πεδίο της ενεργειακής ασφαλείας και το οποίο εδράζεται σε γεωπολιτικές δυναμικές υψηλής έντασης.

2.2 Ενεργειακή Ασφάλεια υπό το Πρίσμα του Ρεαλισμού

Στο πλαίσιο του ρεαλισμού, η ασφάλεια νοείται πρωτίστως ως αποτέλεσμα της ισχύος, με το κράτος να αποτελεί τον κυρίαρχο δρώντα του διεθνούς συστήματος και να ενεργεί με γνώμονα την επιβίωση και το εθνικό συμφέρον. Σαν αποτέλεσμα, οι «κύριες θέσεις» του ρεαλισμού υπογραμμίζουν τον κεντρικό ρόλο της κρατικής ισχύος ως θεμελιακής προϋπόθεσης ασφαλείας, καθώς και την επικράτηση της σύγκρουσης έναντι της συνεργασίας στο άναρχο διεθνές περιβάλλον. Υπό αυτή την έννοια, η ενεργειακή

ασφάλεια αποκτά στρατηγικό χαρακτήρα, εφόσον ο έλεγχος ενεργειακών πόρων και διαύλων ενισχύει τη σχετική ισχύ και τη δυνατότητα αποτροπής. Η νεορεαλιστική διάσταση επιτείνει την παραπάνω ερμηνεία, καθώς εστιάζει στη δομή του διεθνούς συστήματος ως παράγοντα παραγωγής ανασφάλειας και στην ανάγκη εξισορρόπησης μέσω υλικών μέσων, εντός των οποίων συμπεριλαμβάνονται και οι ενεργειακοί πόροι (Ηρακλείδης 2015, 43-45).

Η λογική της κρατικής επιβίωσης και της στρατηγικής συγκρότησης σε ένα άναρχο διεθνές σύστημα, όπως διατυπώνεται και στον νεοκλασικό ρεαλισμό, προϋποθέτει ότι τα κράτη δεν αρκούνται απλώς στην ύπαρξη πηγών ισχύος, αλλά οφείλουν να μετασχηματίζουν αυτές τις πηγές σε λειτουργικούς συντελεστές επιρροής και επιβίωσης. Σύμφωνα με αυτή την προσέγγιση, τα κράτη ζουν σε περιβάλλον ανασφάλειας και δημιουργούν συμμαχίες, θεσμούς και εσωτερικούς μηχανισμούς ελέγχου της κοινωνικής και πολιτικής δυναμικής, ώστε να προσαρμόζονται σε εξωτερικές απειλές. Η ικανότητα ενός κράτους να κινητοποιεί τις υλικές και άυλες πηγές ισχύος του (γεωγραφική θέση, πληθυσμός, φυσικοί πόροι, θεσμοί, πολιτικό σύστημα) εξαρτάται από τη συνοχή του πολιτικού του συστήματος και την ποιότητα της διακυβέρνησης. Ιδιαίτερη σημασία αποδίδεται στον τρόπο με τον οποίο αυτές οι πηγές ενεργοποιούνται και αξιοποιούνται. Οι Ένοπλες Δυνάμεις, λόγω χάρη, αποκτούν στρατηγικό βάρος, όχι μόνο ως στατική ποσότητα ισχύος, αλλά και μέσα από τη χρήση ή την απειλή χρήσης τους, είτε στο πλαίσιο αποτροπής, είτε υποστήριξης ειρήνης, είτε στρατιωτικής διπλωματίας. Ομοίως, η πολιτική ισχύς εκδηλώνεται μέσα από τη διπλωματία, την ικανότητα επηρεασμού διεθνών συνθηκών, την αξιοποίηση διεθνών οργανισμών και τη διαμόρφωση διμερών ή πολυμερών συνεργασιών. Το ίδιο ισχύει για την οικονομική ισχύ, που ερμηνεύεται ως η ικανότητα ενός κράτους να κινητοποιήσει τον πλούτο και τους οικονομικούς του μηχανισμούς, για την εξυπηρέτηση εθνικών στόχων, καθώς και για την πληροφοριακή ισχύ, που συνδέεται με τη γνώση, τις τεχνολογίες και τη στρατηγική πληροφοριακή δράση (Αρσονιάδης, Σιδέρης 2018, 47-52).

2.3 Η Έννοια της Ενεργειακής Ασφάλειας

Η ενεργειακή ασφάλεια αποτελεί θεμελιώδη προϋπόθεση για τη σταθερότητα και την εύρυθμη λειτουργία μιας οικονομίας, καθώς συνδέεται με τη διασφάλιση συνεχούς,

αξιόπιστης και οικονομικά προσιτής παροχής ενέργειας. Σύμφωνα με μελέτη του IENE (Ινστιτούτο Ενέργειας Νοτιοανατολικής Ευρώπης), η ενεργειακή ασφάλεια περιλαμβάνει τη διαθεσιμότητα ενεργειακών πόρων, την αξιοπιστία του εφοδιασμού, την οικονομική προσιτότητα για καταναλωτές και επιχειρήσεις, καθώς και τη βιωσιμότητα του ενεργειακού συστήματος (Stambolis and Mezartasoglou 2018, 9-10). Σε διεθνές επίπεδο, ο πιο ευρέως αποδεκτός ορισμός παρέχεται από την IEA (International Energy Agency), η οποία την προσδιορίζει ως «την αδιάλειπτη διαθεσιμότητα ενεργειακών πόρων σε προσιτή τιμή», υπογραμμίζοντας τόσο τη βραχυπρόθεσμη όσο και τη μακροπρόθεσμη διάσταση της ασφάλειας εφοδιασμού (International Energy Agency 2023). Επιπλέον, η IEA επισημαίνει ότι, η ενεργειακή ασφάλεια επηρεάζεται από παράγοντες όπως η διαφοροποίηση του ενεργειακού μίγματος, η ανθεκτικότητα των κρίσιμων υποδομών, η επάρκεια στρατηγικών αποθεμάτων, καθώς και η ικανότητα ενός κράτους να ανταποκρίνεται σε γεωπολιτικές κρίσεις ή ασύμμετρες απειλές. Στο πλαίσιο αυτό, η ενεργειακή ασφάλεια μετατρέπεται σε πολυεπίπεδη πρόκληση, η οποία απαιτεί συνεχή προσαρμογή πολιτικών, επενδύσεων και μηχανισμών διαχείρισης κινδύνου.

Άλλη προσέγγιση εξετάζει τις διαφορετικές θεωρητικές και αναλυτικές εκφάνσεις της ενεργειακής ασφάλειας, επισημαίνοντας για άλλη μια φορά ότι πρόκειται για πολυδιάστατη και δύσκολα ποσοτικοποιήσιμη έννοια. Σύμφωνα με αυτή, η ενεργειακή ασφάλεια προσδιορίζεται μέσω τεσσάρων βασικών αξόνων: διαθεσιμότητα, προσιτότητα, προστασία του περιβάλλοντος και οικονομική αποδοτικότητα. Αυτές οι διαστάσεις δημιουργούν δύο κεντρικά ζεύγη αντιθέσεων: παγκοσμιοποίηση-περιφερειοποίηση και ασφάλεια εφοδιασμού-οικονομική προσαρμοστικότητα (Φαραντούρης 2012, 459-461).

Η συζήτηση συνδέεται με τη μελέτη του Ινστιτούτου Clingendael (2004), η οποία ασκούσε κριτική στη διαδικασία εσωτερικής ολοκλήρωσης της αγοράς φυσικού αερίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Παράλληλα, επισημαίνε ότι το πρόβλημα της Ευρωπαϊκής ενεργειακής ασφάλειας δεν αφορούσε μόνο την επάρκεια ποσοτήτων, αλλά πρωτίστως την αδυναμία μακροπρόθεσμων επενδύσεων σε υποδομές, την απουσία κοινής ενεργειακής εξωτερικής πολιτικής και την έλλειψη μηχανισμών διαχείρισης κρίσεων. Η μελέτη κατέληγε ότι χωρίς γεωπολιτική προσαρμοστικότητα και ουσιαστική θεσμική σύγκλιση, η

ΕΕ θα παρέμενε εκτεθειμένη στις διακυμάνσεις και τους περιορισμούς της παγκόσμιας αγοράς ενέργειας (Φαραντούρης 2012, 459-461).

Τέλος, το γεγονός ότι η ενεργειακή ασφάλεια έχει να κάνει με γεωπολιτικές πτυχές των ορυκτών πόρων, μας αναγκάζει, κατά τη διερεύνησή της, να λάβουμε υπόψη τους ακόλουθους παράγοντες:

- Την αναμενόμενη αύξηση του παγκόσμιου πληθυσμού.
- Την αναπόφευκτη αύξηση της ζήτησης για ορυκτούς πόρους.
- Την διόγκωση του παγκόσμιου Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ).
- Την αμφισβήτηση και την πολιτική αστάθεια των περιοχών που βρίσκονται οι ορυκτοί πόροι (Καμενόπουλος 2019, 68).

Σε συνέχεια των ανωτέρω, η προσέγγιση των 4As του Asia Pacific Energy Research Centre (APERC, 2007) εισάγει ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο κατανόησης της ενεργειακής ασφάλειας, βασισμένο σε τέσσερις αλληλοεξαρτώμενους πυλώνες. Ο πρώτος πυλώνας, η Διαθεσιμότητα (Availability), αναφέρεται στην ύπαρξη επαρκών ενεργειακών αποθεμάτων και πηγών σε μακροπρόθεσμη βάση, ώστε να εξασφαλίζεται η σταθερότητα της προσφοράς. Ο δεύτερος, η Προσβασιμότητα (Accessibility), επικεντρώνεται στη δυνατότητα αξιοποίησης και μεταφοράς της ενέργειας, η οποία εξαρτάται τόσο από τεχνικές υποδομές, όσο και από γεωπολιτικούς παράγοντες που επηρεάζουν τη ροή της. Η τρίτη διάσταση, η Οικονομική Προσιτότητα (Affordability), εξετάζει το κατά πόσο το ενεργειακό κόστος παραμένει βιώσιμο για την εθνική οικονομία, τις επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά, δίνοντας έμφαση στη σταθερότητα των τιμών και στη διαχείριση των οικονομικών κινδύνων. Τέλος, η Αποδοχή (Acceptability), αφορά την κοινωνική και περιβαλλοντική συμβατότητα των ενεργειακών επιλογών, δηλαδή τον βαθμό στον οποίο οι πολιτικές ενέργειας ευθυγραμμίζονται με τις περιβαλλοντικές απαιτήσεις και γίνονται αποδεκτές από την κοινωνία. Αυτό το τετραεπίπεδο σχήμα μπορεί να λειτουργήσει ως επωφελές εργαλείο αξιολόγησης της ενεργειακής στρατηγικής. Για παράδειγμα, η αυξανόμενη χρήση ΑΠΕ θέτει ζητήματα περιβαλλοντικής αποδοχής, ενώ η ανάγκη για σταθερές διεθνείς ενεργειακές συνδέσεις, μέσω αγωγών ή καλωδίων, συνδέεται άμεσα με το ζήτημα της προσβασιμότητας. Με αυτόν τον τρόπο, η θεωρία των 4As συμβάλλει στη

συστηματική εκτίμηση των προκλήσεων και των επιλογών ενεργειακής πολιτικής (APEREC, 2007).

2.4 Ανάλυση PEST

Η ανάλυση PEST αποτελεί μια θεμελιώδη διαδικασία στρατηγικού σχεδιασμού, καθώς επιτρέπει τη συστηματική αποτύπωση των δομικών και αναπτυξιακών παραγόντων που επηρεάζουν έναν οργανισμό. Η μέθοδος εξετάζει τέσσερις κατηγορίες: Πολιτικούς, Οικονομικούς, Κοινωνικούς και Τεχνολογικούς παράγοντες, οι οποίοι διαμορφώνουν το περιβάλλον μέσα στο οποίο λειτουργεί μία επιχείρηση ή ένας κρατικός δρών αντίστοιχα. Οι πολιτικοί παράγοντες περιλαμβάνουν ρυθμίσεις, πολιτική σταθερότητα και κρατικές παρεμβάσεις, οι οικονομικοί αφορούν τις μακροοικονομικές συνθήκες όπως το ΑΕΠ, τον πληθωρισμό και τα επιτόκια, ενώ οι κοινωνικοί σχετίζονται με δημογραφικές και πολιτισμικές τάσεις. Οι τεχνολογικοί παράγοντες αφορούν τεχνολογικές εξελίξεις, υποδομές και τεχνολογικές πολιτικές (Peng and Nunes 2007, 6479-80).

Η χρήση της ανάλυσης PEST υπερβαίνει την απλή καταγραφή παραγόντων, λειτουργεί ως περιβαλλοντικός έλεγχος που υποστηρίζει τη λήψη στρατηγικών αποφάσεων, τον σχεδιασμό αλλαγών, τον εντοπισμό κινδύνων και την ανάπτυξη προϊόντων. Επιπλέον, βοηθά στον εντοπισμό των «key drivers of change», δηλαδή των παραγόντων που ασκούν σημαντική επιρροή στη μελλοντική πορεία της επιχείρησης, στοιχείο ιδιαίτερα χρήσιμο στη διαμόρφωση εναλλακτικών επιλογών. Η PEST παρέχει επίσης κρίσιμη πληροφόρηση για τη διαμόρφωση της SWOT ανάλυσης, καθώς συμβάλλει στον εντοπισμό ευκαιριών και απειλών (Peng and Nunes 2007, 6482).

Τέλος, η ανάλυση PEST πρέπει να διεξάγεται τακτικά και να στηρίζεται σε επαρκή συλλογή δεδομένων από διαφορετικά επίπεδα διοίκησης, προκειμένου να έχει επιχειρησιακή αξία. Όπως επισημαίνεται, η αξία της αυξάνεται επιπλέον όταν ενσωματώνει τη συστημική διάσταση των σχέσεων μεταξύ παραγόντων, κάτι που συνήθως παραμελείται στην πρακτική εφαρμογή (Peng and Nunes 2007, 6484-85)

2.5 Ανάλυση SWOT

Η ανάλυση SWOT αποτελεί ένα δεύτερο εργαλείο στρατηγικής διερεύνησης, καθώς επιτρέπει τον συστηματικό εντοπισμό και την αξιολόγηση εσωτερικών και εξωτερικών παραγόντων που επηρεάζουν την απόδοση ενός οργανισμού. Σύμφωνα με τον Leigh 2010, τα δυνατά σημεία (Strengths) και τα αδύνατα (Weaknesses) αποτελούν εσωτερικούς ενισχυτικούς και ανασταλτικούς παράγοντες αντίστοιχα, ενώ οι ευκαιρίες (Opportunities) και οι απειλές (Threats) αφορούν εξωτερικούς παράγοντες που μπορούν να ενισχύσουν ή να περιορίσουν την απόδοση. Ωστόσο, υπογραμμίζεται ότι, η ουσία της SWOT ανάλυσης δεν περιορίζεται στην απλή καταγραφή παραγόντων, αλλά στο βέλτιστο πεδίο εφαρμογής της, περιλαμβάνει ανάλυση της σχετικής συμβολής κάθε παράγοντα στην οργανωσιακή απόδοση, καθώς και αξιολόγηση του βαθμού ελέγχου που μπορεί να ασκήσει ο οργανισμός ή κράτος αντίστοιχα επ' αυτών. Αυτή η προέκταση επιτρέπει η ανάλυση SWOT να λειτουργήσει ως εργαλείο λήψης αποφάσεων, υποστηρίζοντας την ιεράρχηση δράσεων όπως η αξιοποίηση των ισχυρών σημείων, η αντιμετώπιση των αδυναμιών, η εκμετάλλευση των ευκαιριών και η μετρίαση των απειλών, ενώ εφαρμόζεται ευρέως σε τομείς όπως η ανάλυση αγοράς, ο στρατηγικός σχεδιασμός, η αξιολόγηση προγραμμάτων και ο σχεδιασμός μελλοντικών σεναρίων, χάρη στην ευελιξία και την απλότητά της. Έτσι, συνιστά ένα ιδιαίτερα χρήσιμο πλαίσιο για οργανισμούς που επιδιώκουν να κατανοήσουν τη θέση τους, να βελτιώσουν τις επιδόσεις τους και να διαμορφώσουν αποτελεσματικές στρατηγικές. (Leigh 2010, 115-118).

2.6 Stakeholder Analysis (Ανάλυση των ενδιαφερομένων μερών)

Η ανάλυση ενδιαφερομένων μερών (stakeholder analysis) αποτελεί μια συστηματική διαδικασία διερεύνησης όλων των ομάδων, οργανισμών ή ατόμων που μπορούν να επηρεάσουν ή να επηρεαστούν από μια πολιτική ή ένα έργο. Ο Freeman ορίζει ως “stakeholder” «οποιονδήποτε μπορεί να ασκήσει επιρροή ή να επηρεαστεί από ένα έργο ή μία κατάσταση». Η ανάλυση αυτή στοχεύει στον εντοπισμό των ενδιαφερομένων, στην κατανόηση των σχέσεων μεταξύ τους και στον σχεδιασμό της συμμετοχής τους (Freeman 2007, 319-20).

Ο Freeman τονίζει επίσης, ότι η ανάλυση είναι επαναληπτική, καθώς οι ανάγκες και οι σχέσεις των ενδιαφερομένων μεταβάλλονται κατά την εξέλιξη ενός σχεδίου, απαιτώντας συνεχή παρακολούθηση (Freeman 2007, 320).

Η χρησιμότητά της, ως ερευνητικό εργαλείο, είναι ιδιαίτερα σημαντική: συμβάλλει στον εντοπισμό συγκρούσεων συμφερόντων, στον καθορισμό συμμετοχικών στρατηγικών, στην αναγνώριση των επιρροών ισχύος και στην αποκάλυψη θεσμικών ή κοινωνικών εμποδίων. Επιπλέον, βοηθά στον σχεδιασμό της συμμετοχής των stakeholders στη λήψη αποφάσεων και στη διαμόρφωση πολιτικών που ανταποκρίνονται καλύτερα στις πραγματικές ανάγκες των εμπλεκόμενων (Freeman 2007, 321–22).

Συνολικά, η stakeholder ανάλυση λειτουργεί ως θεμελιώδες αναλυτικό εργαλείο, που επιτρέπει στον ερευνητή να χαρτογραφήσει το σύστημα συμφερόντων, να κατανοήσει τη δυναμική ισχύος και να αναπτύξει στρατηγικές εμπλοκής που ενισχύουν την αποτελεσματικότητα κάθε έργου ή πολιτικής.

2.7 Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας

Σύμφωνα με τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της θάλασσας (Άρθρο 56), στο παράκτιο κράτος αποδίδονται κυριαρχικά δικαιώματα για την εξερεύνηση, εκμετάλλευση, διατήρηση και διαχείριση των φυσικών πόρων της ζώνης, τόσο των ζωντανών όσο και των μη ζωντανών, καθώς και του θαλάσσιου πυθμένα και του υπεδάφους του. Δίνεται επιπλέον δικαιοδοσία για την ίδρυση τεχνητών νησιών, εγκαταστάσεων και κατασκευών, τη θαλάσσια επιστημονική έρευνα, καθώς και για την προστασία και διατήρηση του θαλάσσιου περιβάλλοντος. Παρά τα εκτεταμένα δικαιώματα όμως, το παράκτιο κράτος υποχρεούται, κατά την άσκηση των δικαιωμάτων και των καθηκόντων του, να λαμβάνει υπόψη τα δικαιώματα και τα καθήκοντα άλλων κρατών. Στο άρθρο 57 της ίδιας σύμβασης καθορίζονται τα όρια της ζώνης, τα οποία δεν μπορούν να εκτείνονται πέρα από τα 200 ναυτικά μίλια, από τις βάσεις από τις οποίες μετράται το εύρος της αιγιαλίτιδας ζώνης. Στο άρθρο 58 αντίστοιχα, αναγνωρίζεται στα υπόλοιπα κράτη το δικαίωμα να ασκούν στην ΑΟΖ όσες από τις ελευθερίες της ανοικτής θάλασσας προβλέπονται στη Σύμβαση, όπως την ελευθερία της ναυσιπλοΐας, της υπέρπτησης, της

τοποθέτησης υποβρυχίων καλωδίων και αγωγών και άλλες νόμιμες δραστηριότητες, οι οποίες βέβαια πρέπει να ασκούνται με σεβασμό στα δικαιώματα και τις ρυθμίσεις του παράκτιου κράτους και να συμμορφώνονται με την κείμενη νομοθεσία εντός της ΑΟΖ (EUR-Lex - 21998A0623(01) - EL 2022).

2.8 Στρατηγική Μικρών Κρατών

Η διεθνής πολιτική, κατά την ρεαλιστική θεώρηση των διεθνών σχέσεων, διέπεται από ένα διαρκώς ανταγωνιστικό και αναρχικό περιβάλλον, όπου τα κράτη επιδιώκουν την επιβίωσή τους έναντι των υπολοίπων, λειτουργώντας σε ένα σύστημα χωρίς υπερκείμενη αρχή επιβολής κανόνων. Υπό αυτές τις συνθήκες, κάθε κρατική οντότητα καλείται να διαμορφώσει στρατηγικές που αποσκοπούν στη διατήρηση της κυριαρχίας και της ασφάλειάς της. Όπως επισημαίνει ο Κουσκουβέλης (2004, 187-91), τα κράτη έχουν τρεις κύριες επιλογές: την ουδετερότητα-απομονωτισμό, την ηγεμονία και την εξισορρόπηση. Η επιλογή κάθε στρατηγικής συναρτάται από το μέγεθος, τη γεωστρατηγική θέση και την αντίληψη του εκάστοτε κράτους για την κατανομή ισχύος στο διεθνές περιβάλλον.

Τα μικρά κράτη μπορούν να διασφαλίσουν την επιβίωσή τους και, σε ορισμένες περιπτώσεις, να ενισχύσουν τη θέση τους στο διεθνές σύστημα, υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις. Πρωτίστως, αυτό επιτυγχάνεται όταν κατανοούν σε βάθος τη λειτουργία του διεθνούς συστήματος και προσαρμόζουν τις επιλογές τους με βάση τις γεωπολιτικές ισορροπίες. Δεύτερον, η ύπαρξη αποτελεσματικής εσωτερικής οργάνωσης και θεσμικής σταθερότητας καθίσταται καθοριστική, ώστε η συνολική ισχύς τους να είναι αναλογικά υψηλή ως προς το μέγεθός τους. Τρίτον, τα κράτη αυτά οφείλουν να αναγνωρίζουν τους περιορισμούς τους, να δρουν με μετριοπάθεια και να παρακολουθούν στενά τις κινήσεις ισχυρότερων δρώντων. Τέταρτον, η ευελιξία που απορρέει από το μικρό τους μέγεθος, μπορεί να μετατραπεί σε πλεονέκτημα, εφόσον αξιοποιούν ευκαιρίες που προσφέρει η συγκυρία. Τέλος, η μακροπρόθεσμη ενίσχυση των θεσμών, του ανθρώπινου δυναμικού και των στρατηγικών συμμαχιών τους, ιδίως στη βάση κοινών συμφερόντων, αυξάνει τη φερεγγυότητά τους και διευρύνει το διπλωματικό τους πεδίο (Κουσκουβέλης 2013, 414).

Ο Νικολό Μακιαβέλι, στο έργο του, επιχειρεί μια συστηματική ανάλυση των τρόπων με τους οποίους μπορεί ένας νέος μικρός ηγεμόνας να εδραιώσει την εξουσία του, τονίζοντας τη σημασία της προσωπικής ικανότητας, της στρατιωτικής δύναμης και της

πολιτικής διορατικότητας. Ειδικότερα, υποστηρίζει ότι: «Οι άνθρωποι, όταν εξαρτώνται μόνο από τον εαυτό τους και μπορούν να επιβάλλουν τη θέλησή τους, σπάνια αποτυγχάνουν. Γι' αυτό όλοι οι ένοπλοι προφήτες νίκησαν και οι άοπλοι νικήθηκαν» (Machiavelli [1513] 2025, 37). Παραθέτει μάλιστα το παράδειγμα του Ιέρωνα των Συρακουσών, ο οποίος, μολονότι ξεκίνησε ως απλός οπλίτης, κατάφερε να αναδειχθεί σε ηγεμόνα, αξιοποιώντας τόσο μια ευνοϊκή συγκυρία όσο και τη στρατηγική του ικανότητα. Με την άνοδό του στην εξουσία, διέλυσε τον παλαιό στρατό, οργάνωσε νέο, αποστασιοποιήθηκε από παλιές συμμαχίες και συγκρότησε νέες σχέσεις που τον καθιστούσαν περισσότερο αυτόκλητο και ικανό να επιβληθεί (Machiavelli [1513] 2025, 38). Η επιτυχία του στηρίχθηκε όχι μόνο στην τύχη, αλλά κυρίως στην προνοητικότητα, τη βούληση και τη διαχείριση της εξουσίας μέσω νέων πολιτικών και στρατιωτικών δομών.

Αν και το παράδειγμα του Ιέρωνα αποτελεί ατομικό πρότυπο εξουσίας, η μακιαβελική συλλογιστική μπορεί να αναγνωστεί και ως αναλογία σε επίπεδο κρατικής στρατηγικής. Ένα μικρό κράτος, όπως η Κυπριακή Δημοκρατία, το οποίο λειτουργεί σε ένα ρευστό και ανταγωνιστικό γεωπολιτικό περιβάλλον, οφείλει να στηρίζεται σε δικές του πρωτοβουλίες, να επιδιώκει τη θεσμική και αμυντική του ενδυνάμωση και να αξιοποιεί κατάλληλα τις ευκαιρίες που προκύπτουν.

Στο πλαίσιο αυτό, όπως ο Ιέρωνας, έτσι και η Κύπρος, ειδικά μετά το 2004 και με έμφαση την τελευταία δεκαετία, επιχειρεί να αναδιοργανώσει τις στρατηγικές της σχέσεις, να συγκροτήσει νέους «στρατούς και φίλους» μέσα από περιφερειακές και διεθνείς συνεργασίες (όπως το σχήμα 3+1), και να αξιοποιήσει τις ενεργειακές της δυνατότητες προς όφελος της εθνικής της ασφάλειας. Η Κυπριακή Δημοκρατία, ως μικρό κράτος με περιορισμένα μέσα ισχύος, αλλά με υψηλή γεωστρατηγική σημασία, λόγω θέσης, απορρίπτει την ουδετερότητα και τον απομονωτισμό, στρατηγικές που ιστορικά έχουν επιλεγεί από κράτη όπως η Ιαπωνία του 19ου αιώνα ή η Αλβανία κατά τον Μεσοπόλεμο (Κουσκουβέλης 2004, 188), και ενστερνίζεται τη λογική της ενεργής συμμετοχής στο διεθνές σύστημα.

Μέσω της εξωτερικής ενδυνάμωσης, δηλαδή της ανάπτυξης στρατηγικών συνεργασιών με ισχυρότερους δρώντες, υιοθετεί μια στρατηγική εξισορρόπησης έναντι της αναθεωρητικής τουρκικής πολιτικής, η οποία εκδηλώνεται με στρατιωτική κατοχή,

απειλές στην ΑΟΖ και παραβίαση του διεθνούς δικαίου. Η περιφερειακές συμμαχίες με κράτη όπως η Ελλάδα, το Ισραήλ και η Αίγυπτος, αλλά και η θεσμική της ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση, συνιστούν στρατηγικές επιλογές που επιδιώκουν να μεταβάλλουν τις συνθήκες ισχύος στην περιοχή υπέρ της, ενισχύοντας την αποτροπή μέσω της δημιουργίας ενός πλέγματος αμυντικοενεργειακής συνεργασίας.

Παράλληλα, η Κύπρος προσπαθεί να λειτουργήσει ως γεωστρατηγικός κόμβος σταθερότητας και ενέργειας, αξιοποιώντας την ΑΟΖ της και την περιφερειακή γεωπολιτική ρευστότητα για να καταστεί απαραίτητος εταίρος σε δυτικούς σχεδιασμούς. Η επιλογή αυτή εναρμονίζεται με την τρίτη διάσταση της εξισορρόπησης, κατά την οποία ένα κράτος επιλέγει να ενισχύσει την ισχύ του σε συνεργασία με τρίτους, υιοθετώντας συμμαχικές πολιτικές με αμυντικό χαρακτήρα, στο πλαίσιο αποτροπής μιας ισχυρότερης απειλής (Κουσκουβέλης 2004, 189).

Εν τέλει, η στρατηγική της Κύπρου δεν έχει χαρακτήρα ηγεμονικό ούτε επιθετικό, αντιθέτως, αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα στρατηγικής επιβίωσης μικρού κράτους μέσω της εξισορρόπησης ισχυρότερου αναθεωρητικού δρώντος, αξιοποιώντας την περιφερειακή συνεργασία, τη συμμαχική συνοχή και το διεθνές δίκαιο ως μέσα πολιτικής ενδυνάμωσης.

3. Έρευνα

3.1 Σκοπός του Κεφαλαίου

Σκοπός του παρόντος κεφαλαίου είναι η συστηματική και πολυεπίπεδη αποτύπωση του στρατηγικού περιβάλλοντος, μέσα στο οποίο διαμορφώνεται η ενεργειακή ασφάλεια της Κυπριακής Δημοκρατίας. Ιδιαίτερα το κεφάλαιο επιδιώκει:

(1) Να αναλύσει το μακρο-περιβάλλον της Κυπριακής Δημοκρατίας μέσω της ανάλυσης PEST, ώστε να καταγραφούν οι πολιτικοί, οικονομικοί, κοινωνικοί και τεχνολογικοί παράγοντες που επηρεάζουν τις επιλογές και τις στρατηγικές της.

(2) Να εξετάσει τις εσωτερικές δυνατότητες και αδυναμίες, καθώς και τις εξωτερικές ευκαιρίες και απειλές μέσω της μεθοδολογίας SWOT, με στόχο την κατανόηση των στρατηγικών πλεονεκτημάτων και περιορισμών του κυπριακού ενεργειακού συστήματος.

(3) Να αποτυπώσει την ενεργειακή ασφάλεια της Κυπριακής Δημοκρατίας μέσα από το μοντέλο 4As (Availability, Accessibility, Affordability, Acceptability), ώστε να αναδειχθεί συνολικά ο βαθμός επάρκειας, πρόσβασης, οικονομικής βιωσιμότητας και περιβαλλοντικής αποδοχής των ενεργειακών της επιλογών.

Η συνδυαστική αξιοποίηση των 3 αναλυτικών πλαισίων στοχεύει στην παραγωγή μιας ολοκληρωμένης εικόνας της Κυπριακής Δημοκρατίας, που θα λειτουργήσει ως βάση για την καταγραφή των επιπτώσεων της διαφοροποίησης της ενεργειακής της ασφάλειας, στην Ελλάδα, την ΕΕ και την Νοτιοανατολική Μεσόγειο αντίστοιχα.

3.2 Παραδοχές (Από την ανεξάρτητη μεταβλητή X στις Εξαρτημένες Μεταβλητές Ψ1–Ψ3)

Για την διευκόλυνση της ανάλυσης, κρίνεται σκόπιμη η υιοθέτηση παραδοχών με σκοπό την όσο το δυνατόν καλύτερη προσέγγιση του επιδιωκόμενου αποτελέσματος όπως παρακάτω:

- Πρώτον, στο ερευνητικό σχήμα της μελέτης, ο δρών είναι η Κυπριακή Δημοκρατία, της οποίας η Ενεργειακή Ασφάλεια (X) λειτουργεί ως ανεξάρτητη μεταβλητή που παράγει επιδράσεις στις εξαρτημένες μεταβλητές, που είναι η Ελλάδα (Ψ1), η Ευρωπαϊκή Ένωση (Ψ2) και η σταθερότητα της Νοτιοανατολικής Μεσογείου (Ψ3).

- Δεύτερον, το φυσικό αέριο θα παραμείνει το κατεξοχήν μεταβατικό καύσιμο της Ευρώπης για τις επόμενες 2 έως 3 δεκαετίες, καθώς ο άνθρακας και το πετρέλαιο σταδιακά υποχωρούν (Makousis 2022, 11-12).
- Τρίτον, η Ρωσική εισβολή στην Ουκρανία κατέστησε σαφές, ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν μπορεί να στηρίζεται ενεργειακά στη Ρωσία, καθώς η στρατηγική εργαλειοποίησης των ενεργειακών ροών και η πιθανότητα ενός νέου «ψυχρού πολέμου» δημιουργούν σοβαρό και διαρκές ρίσκο, για την ενεργειακή ασφάλειά της (Makousis 2022, 11-12).
- Τέταρτον, η στροφή της Ευρώπης σε νέους διαδρόμους, αποτελεί μονόδρομο, δίνοντας πλέον μεγαλύτερη έμφαση στη Μεσόγειο και στις θαλάσσιες ενεργειακές μεταφορές, όπου το LNG καθίσταται κρίσιμο εργαλείο διαφοροποίησης και ευελιξίας (Makousis 2022, 11-12).
- Πέμπτον, παρά τη στρατηγική μετατόπιση προς την πράσινη ανάπτυξη, οι υδρογονάνθρακες εξακολουθούν να διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο και η πλήρης «δαιμονοποίησή» τους είναι αντιπαραγωγική (Makousis 2022, 11-12).
- Έκτον, ο αγωγός Eastmed και ο διασυνδετήριος EuroAsia Interconnector συνιστούν κομβικές ενεργειακές υποδομές, που αποσκοπούν στη διασύνδεση των αναδυόμενων πόρων της Ανατολικής Μεσογείου με τις αγορές, ενισχύοντας τη διαφοροποίηση προμηθειών, τη διαλειτουργικότητα των δικτύων και τη συνολική ενεργειακή ασφάλεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης γενικότερα, αποτελώντας τις σημαντικότερες ενεργειακές πρωτοβουλίες της περιοχής (Makousis 2022, 13-14).

3.3 Ανάλυση PEST για την Κυπριακή Δημοκρατία

3.3.1 Πολιτικοί (Political) Παράγοντες

Σύμφωνα με το Σύνταγμα του 1960, η εκτελεστική εξουσία στην Κύπρο ανατίθεται σε έναν Πρόεδρο, ο οποίος εκλέγεται για πενταετή θητεία με καθολική ψηφοφορία και ασκεί τα καθήκοντά του μέσω ενός Υπουργικού Συμβουλίου που διορίζεται από τον ίδιο. Η Βουλή των Αντιπροσώπων αποτελεί το νομοθετικό όργανο της Δημοκρατίας, ενώ η απονομή της δικαιοσύνης ασκείται από τη Δικαστική Εξουσία, η οποία αποτελεί ξεχωριστό και ανεξάρτητο σώμα (CYSTAT 2024, 4).

Τα τελευταία χρόνια η πολιτική σκηνή χαρακτηρίζεται από σταθερότητα, με τα πολιτικά κόμματα να συνεργάζονται με συνοχή. Η στάση αυτή αποδεικνύεται κρίσιμη, καθώς σε ζητήματα που αφορούν την κρατική κυριαρχία διαμορφώνεται συνήθως κοινή θέση και στόχευση, γεγονός που συμβάλλει στη διαχείριση της σχετικά περιορισμένης διεθνούς παρουσίας της χώρας. Η διοικητική διάρθρωση περιλαμβάνει 6 επαρχίες, καθεμία υπό την εποπτεία κυβερνήτη που διορίζεται από την κεντρική κυβέρνηση και 20 δήμους, σύμφωνα με την τελευταία διοικητική μεταρρύθμιση. Το βόρειο τμήμα του νησιού παραμένει υπό τουρκική κατοχή, ενώ η Λευκωσία εξακολουθεί να είναι η μόνη διχοτομημένη πρωτεύουσα της Ευρώπης (Flouros 2022, 161-162; “20 Νέοι Δήμοι - Υπουργείο Εσωτερικών - Gov.cy” 2024).

3.3.2 Οικονομικοί (Economic) Παράγοντες

Οι οικονομικοί παράγοντες που διαμορφώνουν το μακροοικονομικό περιβάλλον της Κυπριακής Δημοκρατίας χαρακτηρίζονται από σταθερή ανάκαμψη και ισχυρή επίδοση σε βασικούς δείκτες. Το ΑΕΠ της χώρας ανήλθε το 2023 στα 31.340,00 εκατ. €, με τον τριτογενή τομέα να συνεισφέρει το 86,8% της συνολικής οικονομικής δραστηριότητας, γεγονός που υποδηλώνει υψηλή εξάρτηση από υπηρεσίες όπως το εμπόριο, οι χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες και οι μεταφορές (CYSTAT 2024, 16). Η αγορά εργασίας εμφάνισε θετική δυναμική, καθώς το εργατικό δυναμικό αυξήθηκε σε 509,6 χιλ. άτομα και η ανεργία υποχώρησε στο 6,2% το 2023, ενώ η νεανική ανεργία παραμένει υψηλότερη στο 16,6% (CYSTAT 2024, 14-15). Στο δημοσιονομικό πεδίο, η χώρα παρουσιάζει σημαντική βελτίωση, με πλεόνασμα 631,8 εκατ. € και αισθητή μείωση του δημόσιου χρέους στο 73,6% του ΑΕΠ, σε σύγκριση με το 113,6% το 2020. Ωστόσο, οι πληθωριστικές πιέσεις παραμένουν παρούσες, με τον εναρμονισμένο δείκτη τιμών καταναλωτή να αυξάνεται κατά 3,9% το 2023. Συνολικά, η κυπριακή οικονομία εμφανίζει ανθεκτικότητα και δημοσιονομική σταθερότητα, αλλά εξακολουθεί να επηρεάζεται από διαρθρωτικές προκλήσεις, όπως η εξάρτηση από τον τομέα των υπηρεσιών και οι διακυμάνσεις στις διεθνείς τιμές ενέργειας (CYSTAT 2024, 21). Λοιπά όπως στο Παράρτημα «B».

3.3.3 Κοινωνικοί (Social) Παράγοντες

Η κοινωνική δομή της Κυπριακής Δημοκρατίας χαρακτηρίζεται από έναν πληθυσμό που το 2023 ανήλθε σε 966,4 χιλιάδες, με σημαντική αναλογία ατόμων παραγωγικής ηλικίας

15-64 ετών (67%), ενώ οι ηλικιακές ομάδες 0-14 και 65+ αντιστοιχούν σε 15,3% και 17,7% αντίστοιχα, αντικατοπτρίζοντας τη σταδιακή γήρανση της κοινωνίας. Η δημογραφική δυναμική ενισχύθηκε από θετικό μεταναστευτικό ισοζύγιο, που το ίδιο έτος διαμορφώθηκε σε 13.782 άτομα, υπερβαίνοντας τη φυσική αύξηση και συμβάλλοντας στην πληθυσμιακή μεγέθυνση κατά 2,1%. Παράλληλα, ο κοινωνικός ιστός της χώρας αντανακλάται στη σταθερή βελτίωση δεικτών υγείας: το προσδόκιμο ζωής για το 2023 ανέρχεται σε 81,0 έτη για τους άνδρες και 85,0 για τις γυναίκες, παρουσιάζοντας σημαντική αύξηση συγκριτικά με τις αρχές του 2000. Επιπλέον, οι δείκτες γονιμότητας καταγράφουν συνολικό ποσοστό 1,5 το 2023, ενώ οι γεννήσεις και θάνατοι παραμένουν σε σχετική ισορροπία, με τους θανάτους (6.742) να υπολείπονται των γεννήσεων (10.241). Τα στοιχεία αυτά συγκροτούν μια κοινωνία που συνδυάζει υψηλό προσδόκιμο ζωής, δημογραφική ενίσχυση μέσω μετανάστευσης και σταθερές κοινωνικές μεταβολές, οι οποίες επηρεάζουν άμεσα τον σχεδιασμό πολιτικών κοινωνικής συνοχής και ενεργειακής ασφάλειας (CYSTAT 2024, 6-8).

3.3.4 Τεχνολογικοί (Technological) Παράγοντες

Η τεχνολογική διάσταση στην Κύπρο χαρακτηρίζεται από ταχεία ανάπτυξη και ενίσχυση του ρόλου του τομέα πληροφοριακών και επικοινωνιακών τεχνολογιών (ICT), με καταλυτική συνεισφορά της πρωτοβουλίας TechIsland. Από το 2021, η χώρα έχει εξελιχθεί σε αναδύμενο κόμβο καινοτομίας, προσελκύοντας διεθνείς εταιρείες και συνεργαζόμενη με τεχνολογικούς κολοσσούς όπως TikTok, Snapchat, Microsoft και AWS, γεγονός που ενισχύει τη μεταφορά τεχνογνωσίας και τη διασύνδεση με παγκόσμια οικοσυστήματα. Το 2025 ο ICT τομέας συμβάλλει πλέον κατά 16% στο εθνικό GVA (ακαθάριστη προστιθέμενη αξία), ενώ η δεκαετής αύξηση 347% στον κλάδο και η τριπλάσια διεύρυνση του εργατικού δυναμικού (26.000 απασχολούμενοι) έχουν εδραιώσει την τεχνολογία ως βασικό μοχλό της κυπριακής οικονομίας. Παράλληλα, η δημιουργία επαγγελματικών κοινοτήτων και δομών υποστήριξης ενισχύει την καλλιέργεια δεξιοτήτων και την ανάπτυξη startup οικοσυστήματος. Ωστόσο, η τεχνολογική πρόοδος «σκοντάφτει» σε προκλήσεις όπως η έλλειψη τοπικού εξειδικευμένου προσωπικού, η περιορισμένη χωρητικότητα σε R&D εργαστήρια και συνεργατικούς χώρους, η ανάγκη για ισχυρότερες δομές επιτάχυνσης επιχειρηματικότητας και η υστέρηση σε ψηφιακή κινητικότητα, λόγω μη ένταξης στη ζώνη Schengen. Συνολικά, η Κύπρος εμφανίζει υψηλή τεχνολογική

δυναμική, αλλά η διατήρηση της πορείας αυτής απαιτεί στοχευμένες επενδύσεις, ενίσχυση υποδομών και πολιτικές που θα υποστηρίξουν την ανάπτυξη ενός βιώσιμου και ανταγωνιστικού τεχνολογικού οικοσυστήματος (“Cyprus’ Tech Sector Picks up Speed with TechIsland at Its Core” 2025).

Ολοκληρώνοντας την ανάλυση pest, διαφαίνεται ένα πολύπλοκο και διαρκώς μεταβαλλόμενο μακρο-περιβάλλον μέσα στο οποίο λειτουργεί η Κυπριακή Δημοκρατία, καταγράφοντας τους πολιτικούς, οικονομικούς, κοινωνικούς και τεχνολογικούς παράγοντες που διαμορφώνουν τις στρατηγικές, τις προκλήσεις και τις ευκαιρίες. Για την πληρέστερη κατανόηση των επιπτώσεων αυτών των παραγόντων στον πυρήνα των εθνικών δυνατοτήτων κρίνεται αναγκαία η μετάβαση στην ανάλυση SWOT. Η επόμενη ενότητα επομένως, θα επικεντρωθεί στη διερεύνηση των εσωτερικών δυνατοτήτων και αδυναμιών της Κυπριακής Δημοκρατίας, αλλά και στον εντοπισμό των ευκαιριών και απειλών που απορρέουν από το ευρύτερο περιβάλλον, επιτρέποντας μια ολοκληρωμένη και ισορροπημένη αποτίμηση της θέσης της χώρας στο σύγχρονο γεωπολιτικό και ενεργειακό πλαίσιο.

3.4 SWOT Ανάλυση για την Κυπριακή Δημοκρατία

3.4.1 Δυνατότητες (Strengths)

Η θέση της Κύπρου, τοποθετημένη σχεδόν ισομερώς ανάμεσα στην Ευρώπη, την Ασία και την Αφρική, της προσδίδει έναν στρατηγικό χαρακτήρα που ξεπερνά το μέγεθος και τον πληθυσμό της, μετατρέποντάς την όμως σε «γεωπολιτική παγίδα». Το νησί βρίσκεται σε έναν άξονα που εφάπτεται με βασικές θαλάσσιες οδούς του παγκόσμιου εμπορίου, ανάμεσα στα στενά που χωρίζουν την Ασία από την Ευρώπη και στη Διώρυγα του Σουέζ, η οποία αποτελεί διάδρομο διαχωρισμού Ασίας και Αφρικής. Από αυτή τη σκοπιά, η Κύπρος λειτουργεί ως φυσική «σταθερή βάση» και γεωστρατηγικό σημείο ελέγχου που εποπτεύει της κρίσιμες θαλάσσιες περιοχές για την παγκόσμια ενεργειακή ροή, του Περσικού Κόλπου και της Κασπίας και τις υδάτινες αρτηρίες του Άντεν και του Ορμούζ. Η διαχρονική στρατηγική αξία της εξηγεί και τη διατήρηση των βρετανικών στρατιωτικών βάσεων, παρά το τέλος της αποικιακής περιόδου. Στο σύγχρονο περιβάλλον, η ίδια γεωπολιτική σημασία μεταφράζεται άμεσα σε προκλήσεις ενεργειακής ασφάλειας: Μια χώρα που αγνοεί την Κύπρο δεν μπορεί να επηρεάσει αποτελεσματικά τις εξελίξεις στις

παγκόσμιες και περιφερειακές ενεργειακές ισορροπίες. Επιπλέον, η γεωγραφική προβολή της Κύπρου προς τη Μέση Ανατολή και ο ρόλος της ως «θεμελιακού λίθου» της Ανατολικής Μεσογείου, των Βαλκανίων και της Βόρειας Αφρικής, καθιστούν το ενεργειακό της αποτύπωμα και τις θαλάσσιες ζώνες της αντικείμενο αυξημένης γεωπολιτικής διεκδίκησης (Νταβούτογλου 2010, 274-275).

3.4.2 Αδυναμίες (Weaknesses)

Η αξιολόγηση της ενεργειακής ασφάλειας της Κυπριακής Δημοκρατίας, όπως αποτυπώνεται και στο ενεργειακό προφίλ του World Energy Council (2023), υποδηλώνει ότι η χώρα βρίσκεται σε καθεστώς σταδιακής βελτίωσης αν και υπολείπεται από το να καταστεί ενεργειακά ασφαλής. Η πρόσφατη λειτουργία της Ανταγωνιστικής Αγοράς Ηλεκτρισμού στην Κυπριακή Δημοκρατία αποτελεί καθοριστική εξέλιξη στην πορεία ενίσχυσης της ενεργειακής ασφάλειας και ευθυγράμμισης της χώρας με το ευρωπαϊκό πλαίσιο αγοράς ενέργειας. Ο πρώτος μήνας λειτουργίας της, ολοκληρώθηκε επιτυχώς, με μέση τιμή αγοράς στα 147,23 €/MWh, χαμηλότερη από τα επίπεδα του προηγούμενου μήνα της αναφοράς (157,28 €/MWh) (Cyprus Electricity Market Report – October 2025, 2025). Η διακύμανση των τιμών, τεκμηριώνει αφενός υψηλή μεταβλητότητα και αφετέρου άμεση εξάρτηση από τη συγκυριακή σχέση προσφοράς-ζήτησης, ενώ ιδιαίτερη σημασία έχει το γεγονός ότι οι ημέρες μηδενικών ή ασυνήθιστα χαμηλών τιμών συμπίπτουν με περιόδους κατά τις οποίες η παραγωγή από Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας υπερβαίνει τη συμβατική παραγωγή, γεγονός που αναδεικνύει τον ρόλο των ΑΠΕ ως παράγοντα σταθεροποίησης του κόστους ηλεκτρικής ενέργειας (Cyprus Electricity Market Report - October 2025, 2025). Αντιθέτως, η αιφνίδια κορύφωση των τιμών στα 500 €/MWh, σε συγκεκριμένη ημέρα του μήνα αναφοράς, καταδεικνύει τη δομική τρατότητα του συστήματος όταν η παραγωγή ΑΠΕ είναι περιορισμένη και η κάλυψη της ζήτησης βασίζεται σχεδόν αποκλειστικά σε θερμικές μονάδες, υπογραμμίζοντας την ανάγκη ενίσχυσης της ευελιξίας του συστήματος, ανάπτυξης υποδομών αποθήκευσης και επιτάχυνσης της διασύνδεσης της Κύπρου με περιφερειακές αγορές (Cyprus Electricity Market Report-October 2025, 2025). Οπτική αποτύπωση των παραπάνω όπως στο Παράρτημα «Γ». Συνεπώς, τα διαθέσιμα δεδομένα επιβεβαιώνουν την ενεργειακή ευαλωτότητα της Κυπριακής Δημοκρατίας και την ανάγκη διαμόρφωσης ανταγωνιστικών μηχανισμών αγοράς (PHAETHON 2025).

Επιπρόσθετα, η Κύπρος βρίσκεται αντιμέτωπη με ένα σύνθετο και επιδεινούμενο γεωπολιτικό περιβάλλον, το οποίο επηρεάζει άμεσα την ενεργειακή της ασφάλεια. Η σημαντικότερη πρόκληση προέρχεται από την τουρκική αναθεωρητική στρατηγική, η οποία περιλαμβάνει συστηματικές αμφισβητήσεις της κυπριακής ΑΟΖ, μονομερείς διεκδικήσεις θαλασσιών ζωνών και στρατιωτικοποίηση των ενεργειακών ζητημάτων. Το δόγμα της «Γαλάζιας Πατρίδας», διευρύνει τις τουρκικές αξιώσεις εις βάρος της Κυπριακής Δημοκρατίας και δημιουργεί συνθήκες μόνιμης αστάθειας. Σε αυτή την έκρυθμη κατάσταση, η συμφωνία Τουρκίας-Λιβύης του 2019 έρχεται ως διαμορφωτής του γεωγραφικού status quo και δυσχεραίνει την ενεργειακή αξιοποίηση της κυπριακής ΑΟΖ (Koukakis 2022, 6-7). Στα παραπάνω, πρόσκομμα σίγουρα επιτελεί και η Τουρκική κατοχή του Βόρειου μέρους του νησιού.

3.4.3 Ευκαιρίες (Opportunities)

1. Ευρωπαϊκή Στρατηγική και Πράσινη Μετάβαση: Η παγκόσμια ενεργειακή μετάβαση αναδιαμορφώνει θεμελιωδώς το διεθνές σύστημα, δημιουργώντας νέες ισορροπίες ισχύος που επηρεάζουν άμεσα τα μικρά κράτη-μέλη, όπως η Κυπριακή Δημοκρατία. Η βιβλιογραφική αποτύπωση της ενεργειακής μετάβασης παρουσιάζει το δίπολο «νικητών και ηττημένων» υπό το οποίο οι καθαροί εισαγωγείς ορυκτών καυσίμων, όπως η Κύπρος, αναμένεται να ενισχύσουν τη στρατηγική τους θέση, λόγω της μείωσης των εξαρτήσεων από ασταθείς εξωτερικούς παρόχους (Proedrou 2025, 24-25). Η Ευρωπαϊκή Ένωση προωθεί αυτή τη δυναμική μέσω της ενσωμάτωσης των εθνικών πολιτικών στην ευρεία ευρωπαϊκή αρχιτεκτονική ενεργειακής ασφάλειας, η οποία στηρίζεται στην επέκταση των ΑΠΕ, στη διαφοροποίηση προμηθευτών και στη δημιουργία νέων αλυσίδων καθαρής ενέργειας. Οι νέες μεταβλητές της ευρωπαϊκής μετάβασης όπως η άνοδος του καθαρού ηλεκτρισμού, των κρίσιμων υλικών και των αποκεντρωμένων δικτύων, δημιουργούν ευκαιρίες για μικρά κράτη να ενισχυθούν μέσω εθνικών πολιτικών που ευθυγραμμίζονται με την ευρωπαϊκή στρατηγική (Proedrou 2025, 26-27). Επιπλέον, η Ευρωπαϊκή Ένωση προβάλλεται ως φορέας προώθησης της ειρήνης και της συνεργασίας μέσα από την ενεργειακή μετάβαση, η οποία δύναται να περιορίσει παραδοσιακές γεωπολιτικές πηγές αστάθειας, ευνοώντας σταθεροποιητικούς ρόλους για κράτη όπως η Κύπρος. Βέβαια, πιθανές προκλήσεις, όπως η αστάθεια πετρελαιοπαραγωγών κρατών, οι πιέσεις για γη και οι νέες εξαρτήσεις από κρίσιμες πρώτες ύλες, οι οποίες απαιτούν στενή ευθυγράμμιση

μεταξύ εθνικής στρατηγικής και ευρωπαϊκών πρωτοβουλιών για στρατηγική αυτονομία, αναμένεται να υπάρξουν (Proedrou 2025, 35-37).

2. Επενδυτικό Περιβάλλον: Όπως αποτυπώθηκε στο κεφάλαιο (3.4.1), η Κύπρος κατέχει δυνατότητες ως το ανατολικότερο κράτος-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, λόγω σημαντικής γεωγραφικής θέσης, στο σημείο όπου συναντώνται Ευρώπη, Αφρική και Ασία. Επιπλέον, παρά τον μικρό πληθυσμό της, προσφέρει ένα ιδιαίτερα ελκυστικό και ανταγωνιστικό περιβάλλον για επενδύσεις, με εταιρικό φόρο 12,5% και σειρά πρόσθετων κινήτρων που ενισχύουν την προσέλκυση επενδύσεων. Η ύπαρξη εξειδικευμένου, αγγλόφωνου εργατικού δυναμικού, σε συνδυασμό με καλά οργανωμένες νομικές και λογιστικές υπηρεσίες, ενισχύουν περαιτέρω το επενδυτικό της προφίλ. Αν και μέχρι τώρα η κυπριακή οικονομία στηρίζεται κατά κύριο λόγο σε δραστηριότητες υπηρεσιών, τουρισμό, χρηματοοικονομικό τομέα, ναυτιλία και ακίνητα, που αποτελούν πάνω από το 80% του ΑΕΠ, οι πρόσφατες ανακαλύψεις φυσικού αερίου φιλοδοξούν σε νέου ορίζοντες οικονομικής ανάπτυξης και ξένων επενδύσεων (Cyprus GDP and Economic Data 2024).

3. ΑΟΖ και θαλάσσια οριοθέτηση: Ήδη από τα τέλη της δεκαετίας του 1980, η Κυπριακή Δημοκρατία προχώρησε σε μια συστηματική διαδικασία θεμελίωσης και οριοθέτησης της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης (ΑΟΖ) της, με σκοπό την κατοχύρωση των κυριαρχικών της δικαιωμάτων και την ενίσχυση της ενεργειακής της ασφάλειας (Πίνακας «1»). Τον Οκτώβριο του 2025 υπογράφεται νέα συμφωνία οριοθέτησης ΑΟΖ μεταξύ Κυπριακής Δημοκρατίας και Λιβάνου, η οποία επιλύει εκκρεμότητες σχεδόν δύο δεκαετιών και ενισχύει τη νομική ασφάλεια, τα κυριαρχικά δικαιώματα της Κύπρου και τη σταθερότητα στην Ανατολική Μεσόγειο. Η εξέλιξη αυτή θεωρείται κρίσιμη, καθώς μειώνει αβεβαιότητες που σχετίζονταν με την εκμετάλλευση υδρογονανθράκων και δημιουργεί προϋποθέσεις για νέα στρατηγική συνεργασία. Παράλληλα, ανοίγει τον δρόμο για μια ενδεχόμενη ηλεκτρική διασύνδεση Κύπρου-Λιβάνου, η οποία θα μπορούσε να λειτουργήσει ως πολλαπλασιαστής περιφερειακής διασυνδεσιμότητας και ενεργειακής ασφάλειας (Kathimerini. 2025).

Πίνακας 1: Χρονολογική Αποτύπωση Οριοθέτησης ΑΟΖ της Κυπριακής Δημοκρατίας

1988

Η Κυπριακή Δημοκρατία κυρώνει τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας (UNCLOS), αποκτώντας το διεθνές νομικό υπόβαθρο για την ανακήρυξη και οριοθέτηση θαλάσσιων ζωνών, περιλαμβανομένης της Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης (Ulusoy & Atakara 2023, 242).

2003

Υπογράφεται η πρώτη διμερής συμφωνία οριοθέτησης ΑΟΖ μεταξύ Κυπριακής Δημοκρατίας και Αιγύπτου, με βάση την αρχή της μέσης γραμμής. Η συμφωνία αυτή θέτει το πρότυπο για τις μελλοντικές οριοθετήσεις της Κύπρου στην Ανατολική Μεσόγειο (Fahmy 2020, 119–120).

2004

Η Κυπριακή Δημοκρατία υιοθετεί εθνική νομοθεσία για την ανακήρυξη της ΑΟΖ, εναρμονίζοντας το εσωτερικό της δίκαιο με τις προβλέψεις της UNCLOS και ενισχύοντας την κυριαρχία της επί των θαλάσσιων και ενεργειακών της πόρων (Ulusoy & Atakara 2023, 242–243).

2007

Υπογράφεται συμφωνία οριοθέτησης ΑΟΖ μεταξύ Κυπριακής Δημοκρατίας και Λιβάνου. Παρότι η συμφωνία δεν κυρώνεται άμεσα από τον Λίβανο, παραμένει σημείο αναφοράς για τις διμερείς σχέσεις των δύο κρατών (Fahmy 2020, 119–120).

2010

Υπογράφεται συμφωνία οριοθέτησης ΑΟΖ μεταξύ Κυπριακής Δημοκρατίας και Ισραήλ, ολοκληρώνοντας το βασικό πλέγμα διμερών οριοθετήσεων της Κύπρου στην Ανατολική Μεσόγειο και επιτρέποντας την έναρξη ερευνών υδρογονανθράκων (Fahmy 2020, 119–120).

2022

Η συμφωνία θαλάσσιας οριοθέτησης Ισραήλ–Λιβάνου μεταβάλλει το γεωπολιτικό και νομικό πλαίσιο της περιοχής, δημιουργώντας ανάγκη επανεξέτασης των προηγούμενων συμφωνιών Κύπρου–Λιβάνου (2007) και Κύπρου–Ισραήλ (2010) (Yiallourides et al. 2025, 4).

Πηγή: Fahmy 2020, 119–120; Ulusoy & Atakara 2023, 242–243; Yiallourides et al. 2025, 4

3.4.4 Απειλές (Threats)

Στο πεδίο των απειλών, βασικό ρόλο διαδραματίζει η έλλειψη ολοκληρωμένων συμφωνιών οριοθέτησης ΑΟΖ που εξακολουθεί να παράγει διαρκείς εντάσεις. Παρότι η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας (UNCLOS) προσφέρει ένα συνεκτικό πλαίσιο κανόνων και μηχανισμών επίλυσης διαφορών, η εφαρμογή της δεν είναι οικουμενική, καθώς κράτη όπως η Τουρκία δεν έχουν προσχωρήσει σε αυτήν. Από την άλλη, κράτη όπως το Ισραήλ, μολονότι επίσης μη συμβαλλόμενο μέρος, επιχειρεί να ενισχύσει την ισχύ του εθμικού δικαίου μέσα από διμερείς ρυθμίσεις με την Αίγυπτο και την Κύπρο, επιδιώκοντας έτσι να παγιώσει πρακτικές σεβασμού των διεθνών κανόνων (Yiallourides 2021, 30-34). Αυτή η προσέγγιση συνδέεται με την προώθηση ενός πλαισίου «ήπιου δικαίου» (soft law), το οποίο επιδιώκει να διαμορφώσει ένα σταθερό θεσμικό

περιβάλλον, ευνοϊκό για επενδύσεις και περιφερειακή συνεργασία (Sotiriou 2020, 235). Ωστόσο, οι διεθνείς συνεργασίες αν και μπορούν να ενισχύσουν το αίσθημα ασφάλειας, δεν αρκούν από μόνες τους για την διαμόρφωση σταθερότητας, καθώς η ενέργεια συνεχίζει να λειτουργεί ως μέσο άσκησης πολιτικής πίεσης και ισχύος μεταξύ κρατών (Flouros, Roukanas, and Sklias 2018, 147). Επομένως, η ύπαρξη αποτελεσματικών θεσμών και η συνεπής εφαρμογή των κανόνων του διεθνούς δικαίου παραμένουν καθοριστικές συνιστώσες για τη διασφάλιση ενός αξιόπιστου επενδυτικού περιβάλλοντος και την ομαλή αξιοποίηση των ενεργειακών πόρων. Λοιπές απειλές σχετιζόμενες με την Κυπριακή Δημοκρατία αποτυπώνονται στον Πίνακα «2».

Εν κατακλείδι, η συνολική εικόνα που προκύπτει από το παρόν κεφάλαιο αναδεικνύει ένα σύνολο απειλών για την ενεργειακή ασφάλεια και τη γεωπολιτική σταθερότητα της Κυπριακής Δημοκρατίας. Τα μέχρι τώρα δεδομένα που έχουν αποτυπωθεί, σκιαγραφούν υψηλή έκθεση σε κινδύνους, όπου οι εξωτερικές πιέσεις και οι εσωτερικές αδυναμίες λειτουργούν αθροιστικά, περιορίζοντας την ανθεκτικότητα και μειώνοντας τα περιθώρια στρατηγικής ευελιξίας. Μέσα από αυτή τη σύνθετη πραγματικότητα και με το μεθοδολογικό εργαλείο της 4As ανάλυσης, θα εμβαθύνουμε στις τεχνικές υποδομές και τα διακρατικά ενεργειακά έργα που μπορεί να αξιοποιήσει η Κύπρος, όπως η ανάπτυξη ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, η αξιοποίηση υφιστάμενων και μελλοντικών κοιτασμάτων φυσικού αερίου, καθώς και η μεγάλης κλίμακας ηλεκτρική διασύνδεση «EuroAsia Interconnector», που συνιστούν κρίσιμες ευκαιρίες και δυνατότητες οι οποίες όχι μόνο δύνανται να αντιμετωπίσουν τις παρούσες αδυναμίες, αλλά και να αναβαθμίσουν τον ρόλο της Κύπρου ως ενεργειακού και γεωπολιτικού κόμβου στην Ανατολική Μεσόγειο.

3.5 Αποτύπωση Ενεργειακής Ασφάλειας της Κυπριακής Δημοκρατίας (4As Ανάλυση)

Ακολουθεί η ανάλυση 4As, η οποία επιτρέπει να εξεταστεί πρακτικά το κατά πόσο η Κύπρος διαθέτει επάρκεια ενεργειακών πόρων, πρόσβαση σε αυτούς, οικονομική βιωσιμότητα και κοινωνικό-περιβαλλοντική αποδοχή, προσφέροντας ένα στοχευμένο εργαλείο αξιολόγησης που συμπληρώνει τη στρατηγική εικόνα της SWOT ανάλυσης.

Πίνακας 2: Αποτύπωση Απειλών Σχετιζόμενων με την Κυπριακή Δημοκρατία

1. Δημογραφική πίεση και υβριδικές απειλές	<ul style="list-style-type: none">• Η Κυπριακή Δημοκρατία καταγράφει τον υψηλότερο αριθμό προσφύγων και αιτούντων άσυλο ανά κάτοικο στην Ευρωπαϊκή Ένωση, γεγονός που δημιουργεί ένα σύνθετο μεταναστευτικό και δημογραφικό περιβάλλον (Messa 2024, 6–7).• Οι παράτυπες αφίξεις μέσω θαλάσσης και της Πράσινης Γραμμής, σε συνδυασμό με την προέλευση πληθυσμών από ζώνες πολέμου και αστάθειας, επιβαρύνουν δυσανάλογα τις διοικητικές και κοινωνικές δυνατότητες ενός μικρού κράτους (Messa 2024, 6–7).• Σε στρατηγικό επίπεδο, η δημογραφική αστάθεια λειτουργεί ως πεδίο άσκησης υβριδικής πίεσης, καθώς τρίτοι δρώντες, ιδίως η Τουρκία, δύνανται να εργαλειοποιήσουν τις μεταναστευτικές ροές για πολιτική και γεωστρατηγική πίεση, σε χρονική σύμπτωση με την ενεργειακή αντιπαράθεση για την κυπριακή ΑΟΖ. Το αποτέλεσμα είναι η υπονόμευση της δυνατότητας διαμόρφωσης συνεκτικής στρατηγικής ενεργειακής ασφάλειας (Messa 2024, 6–7).
2. Διαρθρωτική ενεργειακή εξάρτηση και απομόνωση	<ul style="list-style-type: none">• Η Κύπρος παραμένει μακροχρόνια εξαρτημένη από εισαγόμενα πετρελαϊκά καύσιμα, γεγονός που αυξάνει την έκθεσή της στις διεθνείς διακυμάνσεις τιμών (European Commission 2024, 38).• Αποτελεί το μοναδικό κράτος-μέλος της ΕΕ χωρίς ηλεκτρική διασύνδεση, περιορίζοντας τη διαφοροποίηση πηγών και την ανθεκτικότητα του ενεργειακού εφοδιασμού (European Commission 2024, 38).• Η καθυστέρηση στην αξιοποίηση φυσικού αερίου εντείνει τον κίνδυνο ενεργειακής ευαλωτότητας, ιδίως σε περιόδους περιφερειακής αστάθειας (European Commission 2024, 38).
3. Έλλειψη υποδομών αποθήκευσης ενέργειας	<ul style="list-style-type: none">• Το κυπριακό ενεργειακό σύστημα χαρακτηρίζεται από μικρό μέγεθος, μη διασύνδεση και περιορισμένη ευελιξία, καθιστώντας δυσχερή την ανάπτυξη μεγάλων και οικονομικά βιώσιμων έργων αποθήκευσης (Papouis, Kylili & Fokaides 2023, 2361–2363).• Υφίστανται μόνο πρώιμες εγκαταστάσεις αποθήκευσης, χωρίς ώριμες τεχνολογικές υποδομές, ενώ γεωγραφικοί και κλιματικοί περιορισμοί αποκλείουν λύσεις όπως η αντλησιοταμίευση λόγω ανεπαρκών υδάτινων πόρων (Papouis, Kylili & Fokaides 2023, 2361–2363).• Το ρυθμιστικό πλαίσιο παρουσιάζει σοβαρά κενά: διπλές χρεώσεις, έλλειψη επενδυτικών κινήτρων, ασαφή κατανομή αρμοδιοτήτων (Papouis, Kylili & Fokaides 2023, 2361–2363).
4. Παγκόσμια διάσταση ενεργειακής ασφάλειας και κοινωνική ευαλωτότητα	<ul style="list-style-type: none">• Παρά τη βελτίωση της πρόσβασης στην ηλεκτρική ενέργεια παγκοσμίως (75% το 2000 – 90% το 2020), η ενεργειακή ασφάλεια παραμένει άنيση (UNDP 2024).• Περίπου 1,18 δισ. άνθρωποι βρίσκονται σε κατάσταση ενεργειακής φτώχειας, αδυνατώντας να αξιοποιήσουν ουσιαστικά την ηλεκτρική ενέργεια, αριθμός σημαντικά υψηλότερος από εκείνον όσων στερούνταν πλήρως πρόσβασης το 2020 (Φαραντούρης 2012, 435–439· UNDP 2024).• Η ενεργειακή πολιτική πρέπει να εστιάζει όχι μόνο στην πρόσβαση, αλλά στη λειτουργική, αξιόπιστη και οικονομικά βιώσιμη παροχή ενέργειας.

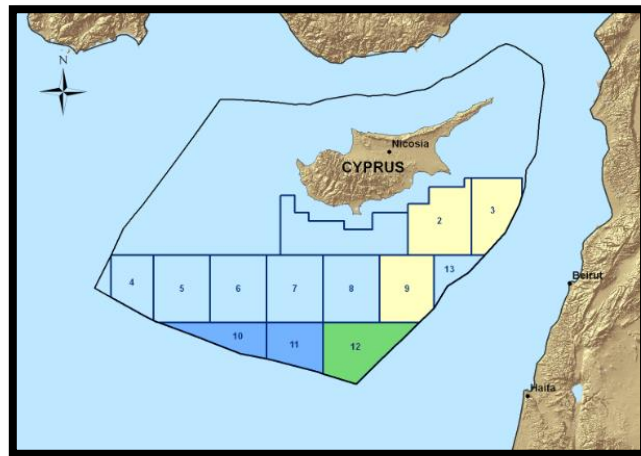
Πηγή: European Commission 2024, 38; Messa 2024, 6–7; Papouis, Kylili, and Fokaides 2023, 2361-2363; UNDP 2024; Φαραντούρης 2012, 435–439

3.5.1 Διαθεσιμότητα (Availability)

Σύμφωνα με την Υπηρεσία Υδρογονανθράκων της Κυπριακής Δημοκρατίας (ΥΥΚΔ), τα πιο πρόσφατα στοιχεία για τα κοιτάσματα φυσικού αερίου εντός της κυπριακής ΑΟΖ (Εικόνα «1») αποτυπώνουν ένα σημαντικό δυναμικό:

- Αρχικά, το κοιτάσμα Aphrodite, εντός του Τεμαχίου 12, εκτιμάται ότι περιέχει περίπου 5,6 τρις κυβικά πόδια (Tcf) φυσικού αερίου (2023).
- Το κοιτάσμα Glaucus (Glaucus-1 / Glaucus-2) έχει εκτιμηθεί, μετά τις αξιολογήσεις, ότι περιέχει περίπου 3,7 Tcf φυσικού αερίου (2022).
- Το νεότερο κοιτάσμα Cronos, εντός Τεμαχίου 6, αξιολογείται σήμερα με περίπου 3,1 Tcf (εκτίμηση 2025).

Επιπλέον αξιολογήσεις βρίσκονται σε εξέλιξη: για παράδειγμα, η εκτίμηση του κοιτάσματος Zeus (τεμάχιο 6) υπολογίζεται σε περίπου 2.5 Tcf (εκτίμηση 2022), ενώ υφίσταται και το κοιτάσμα Calypso.

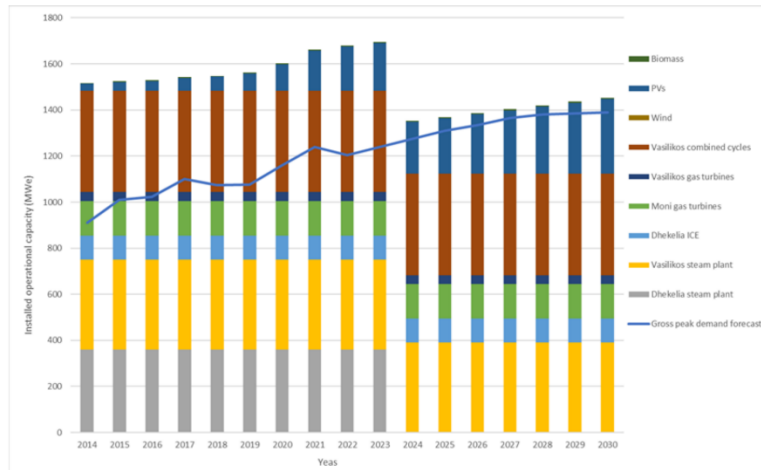
Διάγραμμα 1: Τα 13 οικόπεδα της κυπριακής ΑΟΖ

Πηγή: energypress 2014

Συνεπώς, τα διαθέσιμα στοιχεία τεκμηριώνουν ότι η Κύπρος διαθέτει πολλαπλά κοιτάσματα υψηλού μεγέθους στην ΑΟΖ της, με συνολικό δυναμικό της τάξης τουλάχιστον 12-13 Tcf στα τρία πιο γνωστά τεμάχια. Αυτό καθιστά την Κυπριακή Δημοκρατία σημαντικό ενεργειακό βαρίδι στην Ανατολική Μεσόγειο, με προοπτικές εξόρυξης φυσικού αερίου είτε για εγχώρια χρήση, είτε για εξαγωγή, με αντίκτυπο την βελτίωση της ενεργειακής ασφάλειας και της γεωπολιτικής της θέσης στο κάδρο των εξελίξεων (BDigital Web Solutions 2021). Οι διεξαχθείσες έρευνες στην κυπριακή ΑΟΖ μέχρι τον Αύγουστο του 2025 αποτυπώνονται στο Παράρτημα «Δ».

Στον τομέα της ηλεκτροπαραγωγής και σύμφωνα με τα στοιχεία της Ρυθμιστικής Αρχής Ενέργειας Κύπρου, η εγκατεστημένη λειτουργική ισχύς (installed operational capacity) της χώρας εμφανίζει σταθερή πορεία αύξησης για την περίοδο 2014-2030 (Διάγραμμα «2»), γεγονός που, εφόσον όλες οι μονάδες παραμένουν διαθέσιμες, επαρκεί

για την κάλυψη της ζήτησης αιχμής του ηλεκτρικού συστήματος. Η ποσοτική αυτή αποτύπωση καταδεικνύει ότι η Κύπρος ενισχύει σταδιακά την εγχώρια παραγωγική βάση, στοιχείο κρίσιμο για την ανθεκτικότητα του συστήματος απέναντι σε εξωτερικές ενεργειακές πιέσεις (Cyprus Energy Regulatory Authority 2023).

Διάγραμμα 2: Εγκατεστημένη Λειτουργική Ισχύς (MWh) για την περίοδο 2014 - 2030

Πηγή: Cyprus Energy Regulatory Authority 2023

Επιπλέον, τα δεδομένα για το έτος 2022 τεκμηριώνουν την κατανομή της συνολικής παραγωγής ενέργειας μεταξύ συμβατικών και Ανανεώσιμων Πηγών (ΑΠΕ). Η συνολική ακαθάριστη παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας ανήλθε, το υπό εξέταση έτος, σε 5.036.062 MWh, εκ των οποίων 4.170.264 MWh προήλθαν από συμβατικούς σταθμούς, ενώ 865.798 MWh παρήχθησαν από ΑΠΕ. Παράλληλα, η ενέργεια που εγχύθηκε στο σύστημα μεταφοράς από συμβατικούς σταθμούς ανήλθε σε 4.243.286 MWh, ενώ από ΑΠΕ στο σύστημα μεταφοράς εισήχθησαν 173.205 MWh, και στο σύστημα διανομής 692.593 MWh. Οι απώλειες μεταφοράς υπολογίστηκαν σε 53 GWh (1,2%), και οι απώλειες διανομής σε 91 GWh (2,2%). Ιδιαίτερης σημασίας είναι η αύξηση του ετήσιου συντελεστή φορτίου από 46,95% το 2021 σε 52,80% το 2022, ο οποίος αντικατοπτρίζει τη βελτίωση του βαθμού αξιοποίησης της διαθέσιμης παραγωγικής ισχύος της χώρας (Cyprus Energy Regulatory Authority 2023).

Η Κύπρος εν τέλει, διαθέτει ένα μικρό και απομονωμένο ηλεκτρικό σύστημα, με ονομαστικές τάσεις μεταφοράς 132 και 66 kV και συχνότητα 50 Hz, το οποίο στηρίζεται

κυρίως σε τρεις μεγάλους συμβατικούς σταθμούς: Βασιλικό (VPS), Δεκέλεια (DPS) και Μονή (MPS). Η συνολική εγκατεστημένη ισχύς των θερμικών μονάδων ανέρχεται σε 1478 MW, εκ των οποίων 750 MW προέρχονται από αμοστροβίλους, 440 MW από αεριοστροβίλους συνδυασμένου κύκλου, 188 MW από αεριοστροβίλους και 100 MW από μηχανές εσωτερικής καύσης. Παράλληλα, το ανανεώσιμο ενεργειακό δυναμικό της χώρας έχει αυξηθεί σημαντικά: η εγκατεστημένη ισχύς των φωτοβολταϊκών (PV) ανέρχεται σήμερα σε 780 MW, συμπεριλαμβανομένων τόσο μικρών όσο και μεγάλων εγκαταστάσεων, ενώ οι αιολικοί σταθμοί (ΑΗΣ) φτάνουν τα 158 MW (Therapontos et al., 2025).

Σύμφωνα με τα στοιχεία που αποτυπώνονται στον Πίνακα «3», παρατηρείται σαφής και διαχρονικά ενισχυόμενη διείδυση της μέσης ημερήσιας διεσπαρμένης παραγωγής στο σύστημα διανομής ηλεκτρικής ενέργειας, κατά την περίοδο 2018–2024. Ειδικότερα, η εκτιμώμενη ημερήσια μέση διεσπαρμένη παραγωγή αυξάνεται από 27 MW το 2018 σε 128 MW το 2024, γεγονός που αντιστοιχεί σε ποσοστιαία αύξηση της τάξης του 374%. Η εξέλιξη αυτή υποδηλώνει ότι ένα ολοένα και μεγαλύτερο τμήμα της συνολικής ηλεκτρικής παραγωγής προέρχεται από αποκεντρωμένες μονάδες, κυρίως ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, οι οποίες ενσωματώνονται απευθείας στο δίκτυο διανομής. Παράλληλα, η σχετική στασιμότητα της συμβατικής παραγωγής και η περιορισμένη μεταβολή της αιολικής παραγωγής, σε επίπεδο συστήματος, ενισχύουν την παρατήρηση ότι, η αύξηση της συμμετοχής των ΑΠΕ εκδηλώνεται πρωτίστως μέσω μικρής και μεσαίας κλίμακας εγκαταστάσεων.

Πίνακας 3: Μέση Ημερήσια Παραγωγή Ηλεκτρικού Ρεύματος

	Αιολική Παραγωγή	Ολική Παραγωγή Συστήματος	Εκτίμηση Διεσπαρμένης Παραγωγής στο Σύστημα Διανομής*	Συμβατική Παραγωγή	
2018	25	575	27	523	MV
2019	27	582	30	524	MV
2020	27	554	43	484	MV
2021	28	580	57	496	MV
2022	25	587	70	492	MV
2023	24	599	99	475	MV
2024	23	646	128	499	MV

* Η Διεσπαρμένη Παραγωγή περιλαμβάνει παραγωγή από Φωτοβολταϊκά, Βιομάζα και μικρά συμβατικά συστήματα

Τέλος, προβλέπεται ότι έως το 2027 η ηλιακή ισχύς θα υπερβεί το 1 GW, ενώ η αιολική θα παραμείνει σταθερή. Ως προς το ποσοστό παραγωγής από ΑΠΕ, το 2024 ανήλθε σε 25%, με μέγιστη στιγμιαία διείσδυση 69%, γεγονός που επιβεβαιώνει τη μεγάλη διαθεσιμότητα ηλιακής και αιολικής ενέργειας στο νησί. Ωστόσο, η ιστορική μέγιστη ζήτηση της Κύπρου (1,3 GW) και η ελάχιστη (300 MW), σε συνδυασμό με την εποχικότητα της κατανάλωσης και την έλλειψη συστημάτων αποθήκευσης (ESS) μεγάλης κλίμακας, δημιουργούν προκλήσεις στην πλήρη αξιοποίηση αυτού του δυναμικού (Therapontos et al., 2025). Επιπλέον στοιχεία όπως στο Παράρτημα «Ε».

3.5.2 Προσβασιμότητα (Accessibility)

Με βάση στοιχεία της Eurostat (Παράρτημα «ΣΤ»), για το έτος 2023, το ενεργειακό ισοζύγιο της Κύπρου χαρακτηρίζεται ως ένα σύστημα διαρθρωτικά εξαρτημένο και ενεργειακά ευάλωτο. Η εγχώρια πρωτογενής παραγωγή (3.121 GWh) υπολείπεται δραστικά των εισαγωγών (30.505 GWh), γεγονός που συνεπάγεται ότι άνω του 90% της ακαθάριστης διαθέσιμης ενέργειας βασίζεται σε εξωτερικές πηγές εφοδιασμού. Η περιορισμένη συμβολή των ανακτημένων και ανακυκλωμένων ενεργειακών προϊόντων (75 GWh), καταδεικνύει χαμηλό ενεργειακό επίπεδο αξιοποίησης δευτερογενών πηγών, ενώ η αρνητική μεταβολή αποθεμάτων (-618 GWh), υποδηλώνει αυξημένη έκθεση σε εξωγενής διαταραχές εφοδιασμού.

Παράλληλα, η σημαντική απόκλιση μεταξύ εισροών ενέργειας για μετασχηματισμό (12.313 GWh) και εκροών (5.472 GWh), σε συνδυασμό με τη διαφορά μεταξύ της συνολικής προσφοράς ενέργειας (26.822 GWh) και της διαθέσιμης για τελική κατανάλωση (19.571 GWh), φανερώνει το βάρος που προκύπτει από απώλειες μετασχηματισμού. Το παραπάνω ενισχύει τη στρατηγική σημασία της ενεργειακής αποδοτικότητας και της διαφοροποίησης του ενεργειακού μίγματος μιας κρατικής οντότητας (Eurostat 2025).

Συναφώς, το γεγονός ότι η Κύπρος αποτελεί σήμερα το μοναδικό κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης που παραμένει ενεργειακά μη διασυνδεδεμένο αποτελεί πρόκληση. Η υφιστάμενη κατάσταση δύναται να ανατραπεί με την υλοποίηση κατάλληλου σχεδιασμού για την ανάπτυξη των αναγκαίων ηλεκτρικών διασυνδέσεων, επιτρέποντας στη χώρα να αξιοποιήσει πλήρως το ενεργειακό της δυναμικό. Έτσι, η Κύπρος θα μπορέσει

να εξελιχθεί σε κόμβο μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης, του Ισραήλ και της Αιγύπτου, ενισχύοντας ταυτόχρονα την ενεργειακή της ασφάλεια (Cyprus Energy Regulatory Authority 2023, 6).

Τα δεδομένα αναδεικνύουν ότι υλοποιείται σταδιακά μια πολιτική ενίσχυσης της εγχώριας ηλεκτροπαραγωγής, αύξησης της παραγωγικής δυναμικότητας και ενσωμάτωσης των ΑΠΕ στο ενεργειακό μείγμα, στη βάση ενός πλαισίου που υποστηρίζει την ενεργειακή διαφοροποίηση και τη μείωση των διαρθρωτικών τρωτοτήτων, συμβάλλοντας έτσι στη στρατηγική θωράκιση της ενεργειακής ασφάλειας του κράτους (Cyprus Energy Regulatory Authority 2023, 22).

Υπό αυτό το πρίσμα, οι στρατηγικές επιλογές της Κυπριακής Δημοκρατίας εστιάζουν σε έργα διαφοροποίησης του ενεργειακού μείγματος, αναβάθμισης του συστήματος εισαγωγής φυσικού αερίου στην ηλεκτροπαραγωγή και επιτάχυνσης της διείσδυσης Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας, σε συνδυασμό με την ανάπτυξη υποδομών αποθήκευσης για την ενίσχυση της σταθερότητας του δικτύου. Παράλληλα, η προώθηση του έργου EuroAsia Interconnector εντάσσεται σε μία ευρύτερη ευρωπαϊκή στρατηγική διασύνδεσης αγορών και ενίσχυσης της περιφερειακής ασφάλειας εφοδιασμού, προσδίδοντας στην Κύπρο αναβαθμισμένο ρόλο και δημιουργώντας προϋποθέσεις συμβολής στη σταθερότητα της περιοχής μέσω της ενέργειας (European Commission 2024, 34-36).

Επικουρικά, σύμφωνα με μελέτη της εταιρείας Noble, η περιοχή του Βασιλικού έχει θεωρηθεί κατάλληλη για την ανάπτυξη χερσαίου σταθμού υγροποιημένου φυσικού αερίου (ΥΦΑ), με δυνατότητα φιλοξενίας έως τριών μονάδων παραγωγής, καθεμιάς δυναμικότητας 5 εκατομμυρίων τόνων τον χρόνο, καθώς και δύο δεξαμενών αποθήκευσης 180.000 m³ με προοπτική τρίτης. Ωστόσο, τα αρνητικά αποτελέσματα των γεωτρήσεων στο τεμάχιο 9 και οι μειωμένες εκτιμήσεις για τα αποθέματα του κοιτάσματος «Αφροδίτη», μετά τη γεώτρηση του 2013, υπονόμευσαν τη βιωσιμότητα του σχεδίου, το οποίο έχει τεθεί σε αναστολή. Παρά ταύτα, η υλοποίηση ενός τέτοιου σταθμού συνδέεται άμεσα με τους στρατηγικούς στόχους της Κύπρου για μείωση του κόστους ηλεκτρικής ενέργειας, ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης, ιδιαίτερα

εφόσον συνδυαστεί με εισαγωγή οικονομικότερου φυσικού αερίου μέσω αγωγών από τα κοιτάσματα της Ανατολικής Μεσογείου (BDigital Web Solutions 2025).

3.5.3 Προσιτότητα (Affordability)

Η αποθήκευση ενέργειας και το κόστος των συσσωρευτών αποτελούν τον κρισιμότερο περιορισμό για την πλήρη αξιοποίηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Η πλέον πρόσφατη ευρωπαϊκή ανάλυση «Real Cost Behind Grid-Scale Battery Storage», δείχνει ότι το κόστος για συστήματα αποθήκευσης μεγάλης κλίμακας (grid-scale BESS) σήμερα κυμαίνεται περίπου μεταξύ €250 και €400 ανά κιλοβατώρα (kWh). Παράλληλα, καταγράφεται τάση μείωσης των τιμών που προβλέπεται ότι έως το 2030 θα υποχωρήσουν κατά περίπου 40%, γεγονός που καθιστά τις μπαταρίες ολοένα πιο οικονομικά βιώσιμη λύση για δίκτυα ηλεκτρικής ενέργειας (Sarah 2025). Με βάση τα παραπάνω, σε ένα υποθετικό σενάριο τετράωρης κάλυψης του μέγιστου ηλεκτρικού φορτίου, η εκτίμηση του απαιτούμενου κόστους για την ανάπτυξη συστημάτων αποθήκευσης ενέργειας μεγάλης κλίμακας στην Κύπρο, μπορεί να προσεγγιστεί όπως παρακάτω: Δεδομένου ότι το κυπριακό ηλεκτρικό σύστημα εμφανίζει ημερήσια αιχμή περίπου 1400 MW (Cyprus Energy Regulatory Authority 2023, 22), η πλήρης ενεργειακή υποστήριξη για διάρκεια 4 ωρών θα απαιτούσε συνολική αποθηκευτική ικανότητα της τάξης των 5600 MW. Το συνολικό επενδυτικό κόστος για ένα τέτοιο έργο υπολογίζεται μεταξύ 1,4 και 2,2 δισεκατομμυρίων ευρώ (Ρομποτής 2025, βασιζόμενο σε Sarah 2025). Η τάξη μεγέθους αυτή, καταδεικνύει ότι αν και η αποθήκευση ενέργειας μπορεί να αποτελέσει σημαντικό πυλώνα ενίσχυσης της ενεργειακής ασφάλειας και διείσδυσης των ΑΠΕ, η οικονομική της προσιτότητα σε εθνικό επίπεδο παραμένει άμεσα συνδεδεμένη με τις μελλοντικές μειώσεις κόστους της τεχνολογίας, τη διαθεσιμότητα χρηματοδοτικών εργαλείων και τη σύγκρισή της με εναλλακτικές επενδύσεις, όπως η ηλεκτρική διασύνδεση EuroAsia Interconnector. Η εν λόγω σύνδεση, αποτελεί μια από τις πιο φιλόδοξες υποδομές ηλεκτρικής διασύνδεσης στην Ανατολική Μεσόγειο, με στόχο να ενσωματώσει το ηλεκτρικό δίκτυο της Κύπρου στο ευρωπαϊκό, με δυνατότητα μετάδοσης έως και 2.000 MW ηλεκτρικής ισχύος (Παράρτημα «Z»). Το συνολικό κόστος του έργου αυτού εκτιμάται, σύμφωνα με δημοσιεύματα, στα 2,5 δισεκατομμύρια ευρώ, επιβεβαιώνοντας το βάθος και την κλίμακα της επένδυσης (Capital Today Newsroom 2022).

Αντίστοιχα και σύμφωνα με την ακαδημαϊκή μελέτη των Antonios M. Stratakis και Theodore Pelagidis, το εκτιμώμενο κόστος κατασκευής του αγωγού EastMed ανέρχεται σε περίπου 4-6 δισεκατομμύρια δολάρια (USD), ενώ σε άλλη αναφορά αγγίζει τα 10 δισεκατομμύρια (Stratakis & Pelagidis 2020, 22; Gafarlı 2020, 9) (Παράρτημα «Η»). Οπότε, η οικονομική προσβασιμότητα στους ενεργειακούς πόρους της Ανατολικής Μεσογείου εξαρτάται άμεσα από τη δυνατότητα διασφάλισης σταθερής ζήτησης και επαρκούς χρηματοδότησης για την υλοποίηση μεγάλων έργων υποδομής, όπως ο αγωγός Eastmed ή τα δίκτυα LNG. Έτσι η επίτευξη βιώσιμης εκμετάλλευσης των κοιτασμάτων, προϋποθέτει ρεαλιστική στρατηγική, προσέλκυση επενδυτών και υπογραφή μακροχρόνιων συμβάσεων που θα εξασφαλίζουν προβλέψιμες ροές εσόδων. Μόνο μέσα από ένα σταθερό πλαίσιο συνεργασίας και διαφάνειας μπορούν οι χώρες της περιοχής να μετατρέψουν τα ενεργειακά τους αποθέματα σε οικονομικά προσβάσιμους και εμπορεύσιμους πόρους, ενισχύοντας παράλληλα την ενεργειακή ασφάλεια και ανεξαρτησία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Stratakis & Pelagidis 2020, 26-27).

3.5.4 Δεκτικότητα (Acceptability)

Η κυπριακή κοινωνία εμφανίζεται θετική απέναντι σε ενεργειακά έργα που αυξάνουν τη διαθεσιμότητα καθαρής ενέργειας, ιδίως μέσω ΑΠΕ. Η στήριξη είναι πλειοψηφική και στη δημιουργία δικοινοτικού φωτοβολταϊκού πάρκου στη νεκρή ζώνη, το οποίο γίνεται αντιληπτό ως ταυτόχρονα ενεργειακό και σταθεροποιητικό έργο. Η αποδοχή αυτή υποδηλώνει την κοινωνική αναγνώριση της ανάγκης ενίσχυσης της εγχώριας παραγωγικής βάσης ηλεκτρισμού, στοιχείο κρίσιμο για την ενεργειακή ασφάλεια ενός απομονωμένου συστήματος. Η δεκτικότητα επίσης, συνδέεται και με έργα που δεν αποκλείουν ομάδες πληθυσμού και προωθούν συνεργατικά σχήματα. Η θετική στάση απέναντι σε περιφερειακά ενεργειακά έργα με Ελλάδα και Ισραήλ, καθώς και σε υποδομές όπως ο ηλεκτρικός διασυνδετήρας, υποδηλώνει κοινωνική αποδοχή λύσεων που βελτιώνουν την πρόσβαση σε σταθερή ενέργεια μέσω διασυνδεσιμότητας, υπό την προϋπόθεση ότι δεν προηγείται ενεργειακή εξάρτηση από την Τουρκία χωρίς πολιτική διευθέτηση. Ωστόσο, παρότι τα έργα πράσινης μετάβασης γίνονται αποδεκτά, υφίστανται ανησυχίες και ζητήματα δικαιοσύνης, διαφάνειας και άνισης κατανομής οφειλών, καθώς και φόβοι ότι τα ενεργειακά μπορούν να λειτουργήσουν προς όφελος πολιτικών ή οικονομικών ελίτ. Αυτό δείχνει ότι η αποδοχή εξαρτάται και από την αντίληψη κοινωνικής και οικονομικής

δικαιοσύνης. Συμπερασματικά, η κυπριακή κοινωνία είναι δεκτική αλλά όχι άκριτη απέναντι στην ενεργειακή πολιτική. Υποστηρίζει τη διαθεσιμότητα και τη συνεργασία, αποδέχεται τη διασύνδεση, άλλα θέτει και σαφείς όρους οικονομικής δικαιοσύνης, πολιτικής ασφάλειας και θεσμικής διαφάνειας (Psaltis et al. 2025).

3.5.5 Συνοπτική Αποτύπωση της Ενεργειακής Ασφάλειας της Κυπριακής Δημοκρατίας

Ολοκληρώνοντας την ανάλυση 4As, εκτιμάται ότι μια συνολική αξιολόγηση θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί μέσω μιας ποιοτικής βαθμολόγησης από το «1» έως το «5» (1-3 χαμηλή/Μέτρια επίδοση, 4-5 υψηλή επίδοση) για καθέναν από τους τέσσερεις πυλώνες. Η στρατηγική αυτή επιλογή αποσκοπεί στην συγκριτική αποτύπωση της σχετικής επίδοσης της Κυπριακής Δημοκρατίας ανά διάσταση, σε έναν πίνακα 2X2 (Πίνακας «4»). Ο πίνακας αυτός λειτουργεί ως εργαλείο σύνθεσης και οπτικοποίησης των βασικών συμπερασμάτων της ανάλυσης, όπως παρακάτω:

Πίνακας 4: Ποιοτική οπτικοποίηση συμπερασμάτων 4As ανάλυσης

	Υψηλή Επίδοση (4-5)*	Χαμηλή-Μέτρια Επίδοση (1-3)**
A- Υλικές Διαστάσεις	Διαθεσιμότητα (Availability) Βαθμολογία: 4/5 Υψηλή διαθεσιμότητα ενεργειακών πόρων, με υψηλές δυνατότητες ΑΠΕ και επαρκή κοιτάσματα Φυσικού Αερίου	Προσβασιμότητα (Accessibility) Βαθμολογία: 2/5 Επαρκείς ενεργειακές πηγές αλλά προς ώρας μη αξιοποιήσιμες με εξαιρετικά περιορισμένη εγχώρια παραγωγή-Υψηλή εξάρτηση από Εισαγωγές
B- Κοινωνικοοικονομικές Διαστάσεις	Αποδοχή (Acceptability) Βαθμολογία: 4/5 Συμμόρφωση με περιβαλλοντικές πολιτικές ΕΕ-Κοινωνική αποδοχή ΑΠΕ	Οικονομική προσιτότητα (Affordability) Βαθμολογία: 2/5 Υψηλό κόστος υποδομών αποθήκευσης και διανομής

* 5=Πολύ υψηλή επίδοση

** 1=Πολύ χαμηλή επίδοση

Πηγή: Ρομποτής 2025 (βασισμένο σε Flouros 2022, 4)

4. Επίδραση Ενεργειακής Ασφάλειας Κύπρου στα Ενδιαφερόμενα Μέρη της Περιοχής

4.1 Ενδιαφερόμενα Μέρη

4.1.1. Ελλάδα

Από τις αρχές της δεκαετίας του 90 έως σήμερα, η Ελλάδα αναδεικνύεται ως δρων με ιδιαίτερη ενεργειακή και γεωπολιτική ταυτότητα στη Νοτιοανατολική Μεσόγειο, η οποία διαμορφώνεται υπό την επίδραση της εθνικής οικονομικής εξέλιξης, των ευρωπαϊκών δεσμεύσεων και της σταδιακής αλλά ατελούς προσαρμογής της στις επιταγές της ενεργειακής μετάβασης. Η ιστορική εξάρτηση της από το λιγνίτη για την ηλεκτροπαραγωγή και από εισαγόμενα πετρελαϊκά προϊόντα για την κάλυψη των ενεργειακών αναγκών, την καθιστούν ευάλωτο και ταυτόχρονα κομβικό χρήστη των διεθνών αγορών ενέργειας, με άμεση έκθεση στις διακυμάνσεις των τιμών και τις περιφερειακές και πολιτικές αναταράξεις (Stambolis and Mezartasoglou 2018, 9-10).

Παράλληλα, ενώ έχει σημειώσει πρόοδο στη διευθέτηση φυσικού αερίου και ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, η χώρα εξακολουθεί να αντιμετωπίζει θεσμικές και οικονομικές αδυναμίες, που περιορίζουν την αποτελεσματική ανάπτυξη ενός σύγχρονου και ανθεκτικού ενεργειακού συστήματος. Σε αυτό το πλαίσιο, η Ελλάδα εντάσσεται στη Μεσόγειο ως παίχτης με παραδοσιακές εξαρτήσεις και νέες ενεργειακές φιλοδοξίες. Νεότερα δεδομένα κατατάσσουν τη χώρα σε κρίσιμο σημείο καμπής, όπου η πράσινη ανάπτυξη αναδεικνύεται ως ο «game changer» που η Ελλάδα έχει αργήσει να υιοθετήσει. Παρά ταύτα, τα εργαλεία και η χρηματοδότηση του European Green Deal της προσφέρουν τη δυνατότητα να αναδειχθεί σε περιφερειακό κράτος διέλευσης καθαρής ενέργειας, ενισχύοντας έτσι τη σταθερότητα και τη γεωπολιτική της σημασία στη Νοτιοανατολική Μεσόγειο (Proedrou 2022, 11-12).

4.1.2 Ευρωπαϊκή Ένωση

Η Ευρωπαϊκή ένωση εμφανίζεται ως κεντρικό και στρατηγικό ενδιαφερόμενο μέρος στη νοτιοανατολική Μεσόγειο μέσω της πρωτοβουλίας Pact for the Mediterranean - One Sea, One Pact, One Future, η οποία παρουσιάζει μία ανανεωμένη και ολοκληρωμένη προσέγγιση συνεργασίας με τις χώρες της νότιας και ανατολικής Μεσογείου. Η στρατηγική

αυτή, που ανακοινώθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τον Ύπατο εκπρόσωπο της Ε.Ε., στοχεύει στη δημιουργία ενός «Κοινού Μεσογειακού Χώρου» ο οποίος θα είναι συνδεδεμένος, ανθεκτικός, ασφαλής και οικονομικά ενεργός. Η πρωτοβουλία βασίζεται στις αρχές κοινής ιδιοκτησίας (co-ownership), συνδημιουργίας (co-creation) και ευθύνης, γεγονός που επιτρέπει την ενεργό συμμετοχή των χωρών της νότιας Μεσογείου σε κοινούς στόχους και έργα, ιδίως εκείνα που αφορούν την ενίσχυση επενδύσεων σε καθαρή ενέργεια και καινοτόμες τεχνολογίες.

Παράλληλα, η Ευρωπαϊκή Ένωση προωθεί τη συνεργασία σε ζητήματα ενεργειακής ασφάλειας, εμπορίου και βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης, προσελκύοντας ιδιωτικές επενδύσεις και ενισχύοντας υποδομές που ανταποκρίνονται στις κοινές προκλήσεις της περιοχής. Συνολικά, ο «πράσινος» και «συνεργατικός» χαρακτήρας του Pact τονίζει ότι η Ευρώπη δεν λειτουργεί απλώς ως εξωτερικός παράγοντας, αλλά ως ενεργός, συμφεροντολογικός και στρατηγικός εταίρος στη διαμόρφωση του μελλοντικού, ενεργειακού και αναπτυξιακού τοπίου της νοτιοανατολικής Μεσογείου (“Pact for the Mediterranean – One Sea, One Pact, One Future – a Shared Ambition for the Region” 2025).

4.1.3 Αίγυπτος

Η Αίγυπτος επιδιώκει να εδραιωθεί ως ο κεντρικός ενεργειακός κόμβος της νοτιοανατολικής Μεσογείου, αξιοποιώντας συνδυαστικά τη γεωγραφική της θέση, τις υφιστάμενες υποδομές και την περιφερειακές γεωπολιτικές ισορροπίες. Μετά την ανακάλυψη του κοιτάσματος Zohr το 2015 και την μετατροπή της σε καθαρό εξαγωγέα φυσικού αερίου το 2018, το Κάιρο αξιοποίησε τις εγκαταλελειμμένες για χρόνια μονάδες υγροποίησης LNG σε Idku και Damietta, μετατρέποντάς τες σε πύλες εξαγωγής δικού του και εισαγόμενου αερίου. Παράλληλα, μέσω διακρατικών συμφωνιών με το Ισραήλ και την Κυπριακή Δημοκρατία, έχει καταστεί ο βασικός αντισταθμιστικός μηχανισμός για κράτη που δεν διαθέτουν δική τους εξαγωγική υποδομή. Η συμμετοχή της στο East Mediterranean Gas Forum (EMGF) και η αξιοποίηση των περιφερειακών ρήξεων, ιδίως με την Τουρκία, ενίσχυσαν περαιτέρω τον ρόλο της ως Διαμεσολαβητή και κόμβου ροής ενέργειας προς την Ευρώπη (Eastern 2022).

Η περίπτωση της Αιγύπτου αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα κακής διαχείρισης ενεργειακών πόρων, όπου θεσμικές αδυναμίες και επενδυτική ανασφάλεια οδήγησαν σε υποαξιολόγηση του ενεργειακού δυναμικού της χώρας. Κατά την περίοδο 2010-2013, σημαντικά έργα ανάπτυξης καθυστέρησαν, ενώ η απουσία νέων συμφωνιών έρευνας και παραγωγής, σε συνδυασμό με το αυξανόμενο κόστος εκμετάλλευσης κοιτασμάτων σε βαθιά ύδατα, επιδείνωσε την ανισορροπία προσφοράς και ζήτησης. Παρά τις κυβερνητικές εξαγγελίες για νέους διαγωνισμούς και επιτάχυνση της παραγωγής, η έλλειψη αξιοπιστίας ως προς τις πληρωμές και την απόδοση επενδύσεων, υπονόμωσε την εμπιστοσύνη των ξένων εταιριών. Το πλαίσιο αυτό, σε συνδυασμό με τον κρατικό καθορισμό μη ανταγωνιστικών τιμών φυσικού αερίου, επιβάρυνε περαιτέρω η πολιτική αστάθεια, η γραφειοκρατία και οι αργές διαδικασίες λήψης αποφάσεων (Καρμπούζ 2019, 232-237).

4.1.4 Ισραήλ

Το Ισραήλ, αναδεικνύεται ως πολυδιάστατος και κρίσιμος δρών στη Μεσόγειο, καθώς οι ενεργειακές του επιλογές, η στρατηγική του στο πεδίο των εξαγωγών και η περιφερειακή του πολιτική διαμορφώνουν ένα σύνθετο πλέγμα αλληλεξαρτήσεων. Παράλληλα, η ισχυρή τοποθέτηση, ισχυρή πρόθεση για επένδυση σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και η επιδίωξη για μακροπρόθεσμες διαφοροποιήσεις από τα ορυκτά καύσιμα, αποκαλύπτουν έναν δρώντα που επιδιώκει να μετασχηματίσει το ενεργειακό του μείγμα, ενισχύοντας σταδιακά την ενεργειακή του αυτονομία και συμβάλλοντας στη συνολική του εθνική ασφάλεια (Flouros 2022, 157-58).

Στο ίδιο μήκος κύματος, οι νέες συνεργασίες με γειτονικά κράτη, σε τομείς όπως η αμυντική βιομηχανία, σηματοδοτούν τη μετάβαση του Ισραήλ από μια περίοδο απομόνωσης, σε ένα καθεστώς ενεργειακής δικτύωσης που αποσκοπεί τόσο στη σταθερότητα, όσο και στην ενίσχυση περιφερειακής συνεργασίας. Η αξιοποίηση των κοιτασμάτων φυσικού αερίου έχει μειώσει σημαντικά την εξάρτηση από τις εισαγωγές, ιδίως από την Αίγυπτο, η οποία κάλυπτε παλαιότερα περίπου το 40% των εθνικών αναγκών. Τέλος, η τεχνολογική του πρόοδος στην ηλιακή ενέργεια και οι εφαρμογές άρδευσης για άνυδρα περιβάλλοντα ενισχύουν περαιτέρω τη θέση του, ως παρόχου εξειδικευμένων λύσεων που ενδιαφέρουν άμεσα τις χώρες της περιοχής (Flouros 2022, 157-58).

4.1.5 Τουρκία

Οι στόχοι της Τουρκίας στη Νοτιοανατολική Μεσόγειο συνδέονται με μια μακροχρόνια επιδίωξη ανάδειξής της ως κυρίαρχης πολιτικοοικονομικής και στρατιωτικής δύναμης στην περιοχή. Με αφετηρία τον Νεοοθωμανισμό, ως πολιτική ιδεολογική αφήγηση και εργαλείο εξωτερικής πολιτικής, επιδιώκει τον επαναπροσδιορισμό της περιφερειακής ταυτότητας της και την ενίσχυση της παρουσίας της. Συνεπώς, η Τουρκία ποθεί να αναλάβει ενεργό ρόλο στον καθορισμό των περιφερειακών εξελίξεων, όπως δείχνει και η στάση της στο Κυπριακό. Παράλληλα, προβάλλει μια φιλόδοξη ατζέντα που αγγίζει ενεργειακά, οικονομικά και ζητήματα ασφάλειας έναντι γειτονικών κρατών, συμπεριλαμβανομένης της Ελλάδας, της Κύπρου, της Αιγύπτου και του Ισραήλ. Συνολικά, ο στρατηγικός της στόχος είναι η ανάδυσή της ως ηγεμονική περιφερειακή δύναμη, ικανή να διαμορφώσει τις εξελίξεις στη νοτιοανατολική Μεσόγειο (Maris, Flouros, and Galariotis 2022, 7).

4.2 Ερευνητικό Σχήμα και Αιτιακή Λογική ($X \rightarrow \Psi_1, \Psi_2, \Psi_3$)

Στο παρόν υποκεφάλαιο, η αύξηση της ενεργειακής ασφάλειας της Κυπριακής Δημοκρατίας (X) εξετάζεται ως ανεξάρτητη μεταβλητή που παράγει σωρευτικά αποτελέσματα σε 3 διακριτά αλλά αλληλένδετα επίπεδα: (Ψ_1) την ενεργειακή και γεωπολιτική ασφάλεια της Ελλάδας, (Ψ_2) την ευρωπαϊκή ενεργειακή ανθεκτικότητα και στρατηγική αυτονομία και (Ψ_3) τη σταθερότητα της Ανατολικής Μεσογείου.

4.2.1 Ελλάδα

Όπως αναφέρθηκε στο Θεωρητικό πλαίσιο της μελέτης, μία από τις βασικές στρατηγικές που υιοθετούν τα κράτη στη διεθνή πολιτική, είναι η στρατηγική της εξισορρόπησης, η οποία αποτελεί πρωτίστως αμυντικό μηχανισμό αντιμετώπισης πραγματικών ή δυνητικών απειλών. Αναλυτικότερα, η εξισορρόπηση στοχεύει στην ενίσχυση της ισχύος ενός κράτους προκειμένου να αντισταθμίσει την ισχύ ή την επιρροή ενός ή περισσότερων αντιπάλων. Διακρίνεται σε εσωτερική και εξωτερική, με τη δεύτερη να είναι καθοριστικής σημασίας στην παρούσα ανάλυση. Η εξωτερική εξισορρόπηση προκύπτει όταν κράτη δημιουργούν συμμαχίες ή συνεργατικές δομές, για να αντιμετωπίσουν έναν ισχυρότερο ή ηγεμονικό δρώντα, βασισμένη στη σύγκλιση συμφερόντων και στην κοινή αντίληψη απειλής. Μέσω τέτοιων συμμαχιών, τα κράτη συγκεντρώνουν και συντονίζουν τους

πόρους τους, αυξάνοντας τη συνολική τους ισχύ και ενισχύουν την αποτελεσματικότητα των δράσεων τους μέσα από θεσμικές δομές συλλογικής ασφάλειας (Κουσκουβέλης 2004, 214-15).

Συνεπώς, η Ελλάδα επηρεάζεται άμεσα από την κυπριακή ενεργειακή στρατηγική και ασφάλεια, καθώς οι δύο χώρες συγκροτούν μαζί με το Ισραήλ συμμαχία και έναν νέο στρατηγικό άξονα στην Ανατολική Μεσόγειο. Αθήνα και Λευκωσία συγκλίνουν απόλυτα ενεργειακά και διπλωματικά, συμμετέχοντας σε επανειλημμένες τριμερείς συνόδους κορυφής και αναπτύσσοντας κοινές θέσεις απέναντι στην τουρκική προκλητικότητα. Η υλοποίηση του EastMed, που από πολλούς τίθεται υπό αμφισβήτηση ως μη ρεαλιστική προοπτική και του EuroAsia Interconnector, θα ενισχύσουν τον ρόλο της Ελλάδας ως κόμβου μεταφοράς ενέργειας προς την Ευρώπη, γεγονός που θα αποδώσει από γεωοικονομικό όφελος στις ελληνικές στρατηγικές επιδιώξεις (Koukakis 2022, 5-7).

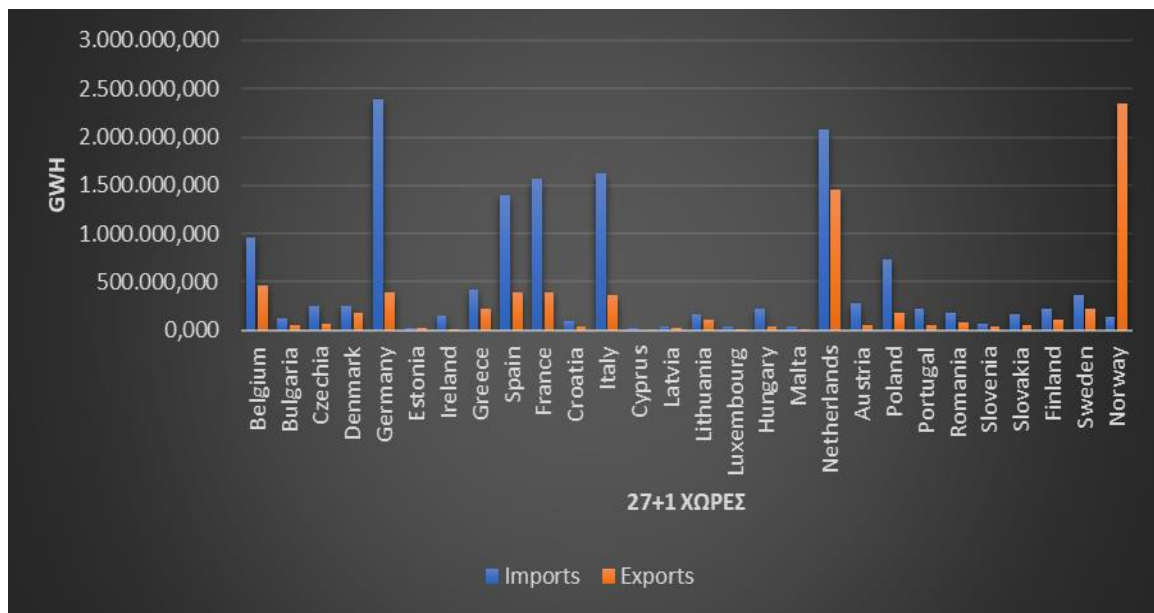
Στο παρασκήνιο των συνεργασιών, η πρόσφατη συμφωνία για τον κάθετο Διάδρομο Ελλάδα-Βουλγαρία-Ουκρανία, σηματοδοτεί την έναρξη μιας νέας αρχιτεκτονικής ισχύος, καθώς ο εν λόγω ενεργειακός διάδρομος αποτελεί στρατηγικό εργαλείο που μπορεί να μεταβάλλει ριζικά τις ενεργειακές ισορροπίες. Η έννοια του κάθετου διαδρόμου (αγωγού και λοιπών διασυνδέσεων) περιγράφεται ως ένας άξονας που μπορεί να ενώσει τα δίκτυα της Κύπρου και της Ελλάδας με αυτά της Ευρώπης, ενισχύοντας την ενεργειακή ασφάλεια και προσφέροντας εναλλακτικές διαδρομές μεταφοράς ενέργειας. Ακόμα, επισημαίνεται ότι αυτή η υποδομή δεν είναι απλώς τεχνικό έργο, αλλά αποτελεί «γεωπολιτική επένδυση», καθώς δεν ενδυναμώνει απλά τις διακρατικές σχέσεις αλλά ενισχύει την περιφερειακή σταθερότητα μέσω ενεργειακής και οικονομικής διασύνδεσης, αφήνοντας κατά μέρος την Τουρκία ως μη αξιόπιστο εταίρο, τονώνοντας την γεωπολιτική παρουσία της Ελλάδας και εν δυνάμει, μειώνοντας την ενεργειακή απομόνωση της Κύπρου (Καλατζής 2025).

Η Ελλάδα λοιπόν, προβάλλει ως κοιτίδα και πύλη για τη μεταφορά ενέργειας, ουδετεροποιώντας τον αγωγό TurkStream και ισχυροποιώντας τις ελληνικές υποδομές LNG, αλλά και τις ανάγκες αυξημένης προστασίας τους απέναντι σε υβριδικές απειλές. Συνολικά, διαμορφώνεται ένας νέος άξονας υπό ευρωατλαντικό συντονισμό, με την Ελλάδα στο επίκεντρο (Partnership for Transatlantic Energy Cooperation 2025). Σε αυτόν τον άξονα, η Κύπρος εκτιμάται ότι έχει ρόλο «κλειδί», με την έννοια ότι η αύξηση της

δικής της ενεργειακής ασφάλειας συνεπάγεται υλοποίηση εξαγωγών, είτε ρεύματος είτε φυσικού αερίου (σε αέρια ή υγρή μορφή), καθιστώντας την Ελλάδα (διαμετακομιστικός κόμβος ενέργειας) ακόμα ισχυρότερη.

4.2.2 Ευρωπαϊκή Ένωση

Η αύξηση της ενεργειακής ασφάλειας της Κύπρου λειτουργεί και ως πολλαπλασιαστής της ευρωπαϊκής ενεργειακής ανθεκτικότητας, ενισχύοντας τη διαφοροποίηση πηγών, τη στρατηγική αυτονομία και τη σταθερότητα στην Ανατολική Μεσόγειο. Η Ευρωπαϊκή Ένωση αντιμετωπίζει έντονο ενεργειακό κενό και ανασφάλεια, λόγω της μεγάλης εξάρτησης από εισαγωγές (Διάγραμμα «3»).

Διάγραμμα 3: Αποτύπωση ενεργειακού ισοζυγίου κρατών-μελών της ΕΕ και της Νορβηγίας έτους 2023

Πηγή: (Europa.eu. 2025)

Το γεγονός αυτό, καθιστά την Ανατολική Μεσόγειο μια ιδιαίτερα σημαντική εναλλακτική πηγή τροφοδοσίας και πυλώνα σταθερότητας στον αγώνα να καταστεί όσο το δυνατόν περισσότερο αυτόνομη, με πιθανό όμως συναγωνισμό που προκύπτει από την ταχεία άνοδο οικονομιών όπως η Κίνα και η Ινδία. Η Κύπρος αποτελεί έναν εκ των σημαντικών φίλιων και κοντινών συμμάχων σε αυτή την ενεργειακή απόπειρα διαφοροποίησης και δημιουργίας σταθερότητας, εάν και εφόσον καταστεί ενεργειακά ασφαλής.

Η Ενεργειακή στρατηγική της Κυπριακής Δημοκρατίας συνεπώς, συνδέεται άμεσα με τους μακροπρόθεσμους στόχους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς η πορεία προς μία κλιματικά ουδέτερη, ασφαλή και διαφοροποιημένη ενεργειακή αγορά, εντάσσει τα κράτη-μέλη σε ένα κοινό πλαίσιο πολιτικών και επενδυτικών δεσμεύσεων. Ο μετασχηματισμός του ευρωπαϊκού ενεργειακού συστήματος προϋποθέτει υψηλή ενεργειακή αποδοτικότητα, σημαντική διείσδυση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και εκτεταμένες επενδύσεις σε δίκτυα και διασυνδέσεις (European Commission 2012, 10-11). Οι προτεραιότητες αυτές, ευθυγραμμίζονται με τις κυπριακές επιδιώξεις για ενίσχυση της ηλεκτρικής διασύνδεσης, ανάπτυξη ΑΠΕ και διαφοροποίηση από εισαγόμενα ορυκτά καύσιμα. Παράλληλα, η Ευρωπαϊκή Ένωση προωθεί τη δημιουργία μιας λειτουργικής εσωτερικής ενεργειακής αγοράς, η οποία αποσκοπεί στη μείωση του κόστους, την ενίσχυση της ασφάλειας των καταναλωτών και στη διασφάλιση της επενδυτικής σταθερότητας για τα κράτη μέλη (European Commission 2012, 16-17).

Συνεπώς, η ενεργειακή στρατηγική της Κυπριακής Δημοκρατίας για τη βελτίωση της ενεργειακής της ασφάλειας εντάσσεται ολόενα και στενότερα στο αναδυόμενο ευρωπαϊκό πλαίσιο στρατηγικής αυτονομίας, με την στρατηγική αυτονομία να ορίζεται ως η ικανότητα λήψης και εφαρμογής αποφάσεων χωρίς εξωτερικούς καταναγκασμούς, ιδίως σε κρίσιμους τομείς όπως η ενέργεια (Paleari 2024, 1-2). Επιπλέον, το εξωτερικό σκέλος του European Green Deal, το οποίο δίνει έμφαση στην περιβαλλοντική συνεργασία με γειτονικές περιοχές, τονώνει την ευρωπαϊκή υποστήριξη προς κράτη μέλη με γεωπολιτική σημασία, όπως η Κύπρος (Paleari 2024, 6).

Συμπερασματικά, η προοπτική της Κύπρου να εξελιχθεί σε «έξυπνο ενεργειακό κόμβο» (εικόνα «4»), φαίνεται να επηρεάζει θετικά την ΕΕ και εδράζεται σε μια βαθιά διαδικασία ευθυγράμμισης με τους ευρύτερους στόχους της, για ενεργειακή διαφοροποίηση, πράσινη μετάβαση και στρατηγική αυτονομία. Η μετάβαση της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο καθαρό ενεργειακό σύστημα του 2050 απαιτεί την ενίσχυση των διευρωπαϊκών ενεργειακών υποδομών και ιδιαίτερα την άρση της ενεργειακής απομόνωσης των περιφερειακών κρατών-μελών. Η υλοποίηση του Great Sea Interconnector, που συνδέει Κύπρο-Ελλάδα-Ισραήλ, αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα, επιτρέποντας αμφίδρομες ροές ηλεκτρισμού, ενισχυμένη διείσδυση ΑΠΕ και

συμμετοχή σε περιφερειακές αγορές ενέργειας πλήρως σύμφωνες με την ευρωπαϊκή πολιτική για ολοκληρωμένες αγορές και διαφοροποίηση πηγών εφοδιασμού (Venizelou and Poullikkas 2025, 21–22). Ταυτόχρονα, η Κύπρος διαθέτει συγκριτικά πλεονεκτήματα λόγω της υψηλής ηλιοφάνειας και της γεωγραφικής της θέσης, που η Ευρωπαϊκή Ένωση μπορεί να εκμεταλλευτεί μέσω χρηματοδοτικών και κανονιστικών εργαλείων, που προάγουν την ενεργειακή ανθεκτικότητα, όπως τα έξυπνα δίκτυα, ψηφιοποίηση ή αποθήκευση ενέργειας και η παραγωγή πράσινου υδρογόνου, (Venizelou and Poullikkas

Διάγραμμα 4: Η Κύπρος Ενεργειακός Κόμβος της Νοτιοανατολικής Μεσογείου

Πηγή: (Venizelou and Poullikkas 2025, 24)

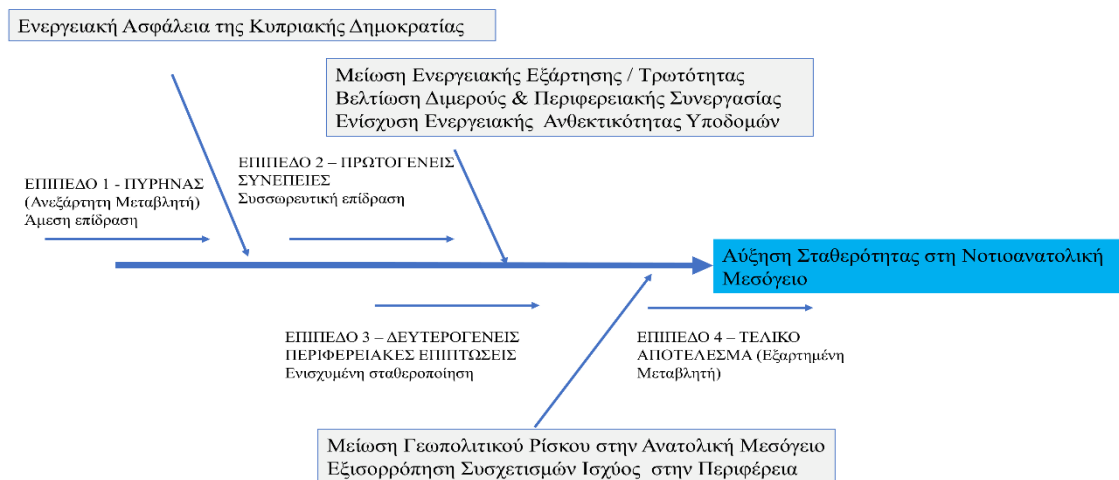
2025, 22-23). Καθίσταται έτσι σαφές, ότι καθώς η Κύπρος γίνεται ενεργειακά ασφαλής, η ΕΕ αποκτά έναν σταθερό, φιλικό και γεωπολιτικά κρίσιμο κόμβο που ενισχύει την ασφάλεια εφοδιασμού, επιταχύνει την απανθρακοποίηση και στηρίζει τη στρατηγική αυτονομία της.

4.2.3 Σταθερότητα Ανατολικής Μεσογείου

Η ενεργειακή ασφάλεια συνδέεται άμεσα με τη γεωπολιτική σταθερότητα όχι ως απουσία σύγκρουσης, αλλά ως προβλεψιμότητα, θεσμική διασύνδεση και μείωση κινήτρων αναθεωρητικής συμπεριφοράς, σύμφωνα με τη λογική της σύνθετης αλληλεξάρτησης. Όπως αναφέρουν οι Σκλιάς και Φλούρος (2019), οι ενεργειακοί πόροι συχνά λειτουργούν ως παράγοντες ανταγωνισμού και πηγές εντάσεων. Η κλιμάκωση των γεωπολιτικών κρίσεων σε πετρελαιοπαραγωγές χώρες, όπου συγκλίνουν συμφέροντα κρατών της Ευρώπης, της Μέσης Ανατολής και της Βόρειας Αφρικής, η αυξανόμενη ζήτηση από αναδυόμενες οικονομίες και η υπερβολική εξάρτηση από τα ορυκτά εντείνουν την αβεβαιότητα και το άγχος και οδηγούν σε συγκρουσιακές δυναμικές. Έτσι, μεγάλο μέρος των διεθνών εντάσεων και στρατιωτικών επεμβάσεων, έχει τις ρίζες του στην προσπάθεια

ελέγχου ενεργειακών πόρων, ιδίως σε περιοχές όπως η Μέση Ανατολή, γεγονός που υπογραμμίζει τον ρόλο της ενέργειας ως καταλύτη στρατηγικών εξελίξεων. Αναγνωρίζεται όμως, ότι η πολιτική βούληση και η τεχνική συνεργασία στον ενεργειακό τομέα μπορούν να συμβάλουν στη δημιουργία εμπιστοσύνης και τον μετριασμό των κινδύνων αντιπαράθεσης, προσφέροντας στις εμπλεκόμενες χώρες μηχανισμούς σταθεροποίησης και ειρηνικής συνύπαρξης. Για τον λόγο αυτό, οι ενεργειακοί πόροι της, οφείλουν να αξιοποιηθούν με τρόπο που να αποφεύγει ανταγωνιστικές λογικές «μηδενικού αθροίσματος» (Σκλιάς και Φλούρος 2019, 212-13; Φαραντούρης 2012, 435-39).

Συνεπώς, η ενεργειακή ασφάλεια της Κυπριακής Δημοκρατίας αποτελεί βασικό παράγοντα σταθερότητας (Διάγραμμα «5»), καθώς ενισχύει τη διακρατική συνεργασία, μειώνει τα περιθώρια ανταγωνισμού και λειτουργεί ως προωθητικός μηχανισμός περιφερειακής ασφάλειας, μέσω της συμμετοχής σε δομικές συνεργασίες όπως παρακάτω:

Διάγραμμα 5: Διάγραμμα αιτίου-αποτελέσματος που αναπαριστά την επίδραση της ενεργειακής ασφάλειας της Κύπρου στην σταθερότητα της ανατολικής Μεσογείου σε 4 επίπεδα

Πηγή: Ρομποτής 2025 (βασισμένο στο Καμενόπουλος 2019, 72)

Διάδρομος IMEC (India-Middle East-Europe Economic Corridor): Ο IMEC προσφέρει ένα σημαντικό θεσμικό, σε επίπεδο υποδομών, πλαίσιο που μπορεί να λειτουργήσει σταθεροποιητικά στην Ανατολική Μεσόγειο και ευρύτερα στη διασύνδεση Ασίας-Μέσης Ανατολής-Ευρώπης, μέσω της δημιουργίας ενός πολυτροπικού διαδρόμου, που

περιλαμβάνει θαλάσσιες, σιδηροδρομικές και ενεργειακές-ψηφιακές συνδέσεις. Ο IMEC μειώνει την εξάρτηση από ευάλωτες θαλάσσιες οδούς και ενισχύει την ανθεκτικότητα των αλυσίδων εφοδιασμού και ενέργειας. Ταυτόχρονα, η ενσωμάτωση πολλών χωρών σε κοινό δίκτυο υποδομών, ενθαρρύνει την οικονομική συνεργασία και προσφέρει οικονομικά οφέλη, ενώ την ίδια στιγμή λειτουργεί ως αντίβαρο προς άλλες διεθνείς πρωτοβουλίες. Έτσι μπορεί να μειώσει γεωστρατηγικές εντάσεις στην περιοχή προωθώντας μια πολυμερή λογική συνεργασίας και αμοιβαίων ωφελειών (Rizzi 2024, 2-5).

Αγωγός EastMed (Eastern Mediterranean Pipeline): Οι αγωγοί φυσικού αερίου προβάλλουν ως ένας ιδιαίτερα σημαντικός μηχανισμός περιφερειακής σταθερότητας, καθώς μπορούν να λειτουργήσουν ως «αγωγοί ειρήνης» που συνδέουν την παραγωγή και μεταφορά ενέργειας με την οικοδόμηση εμπιστοσύνης και την προώθηση ενός σώματος συνεργασίας μεταξύ των χωρών. Η ενεργειακή συνεργασία μέσω αγωγών έχει τη δυνατότητα να δημιουργήσει δίκτυα οικονομικής αλληλεξάρτησης, τα οποία μειώνουν τα κίνητρα για σύγκρουση και ενισχύουν τις πιθανότητες πολιτικής συνεννόησης. Παράλληλα, η προοπτική κατασκευής αγωγού υπηρετεί αμοιβαία οικονομικά και πολιτικά οφέλη και δεν αποτελεί απλώς μια εμπορική επιλογή, αλλά και ένα εργαλείο διπλωματίας που μπορεί να υποστηρίξει την περιφερειακή σταθερότητα και να δημιουργήσει θετικές προϋποθέσεις για επίλυση διαφορών (Kuyucak 2012, 39-40).

EuroAsia Interconnector: Ο αγωγός EuroAsia Interconnector λειτουργεί ως κρίσιμος παράγοντας σταθερότητας, καθώς ενισχύει την ενεργειακή ασφάλεια και τη γεωπολιτική ισορροπία. Η ηλεκτρική διασύνδεση Ελλάδας Κύπρου Ισραήλ και Ευρωπαϊκής Ένωσης τερματίζει την ενεργειακή απομόνωση της Κύπρου και μειώνει την εξάρτηση των εμπλεκόμενων κρατών από ασταθείς ή μονοδιάστατες πηγές ενέργειας, ενισχύοντας την ανθεκτικότητα των δικτύων και συμβάλλοντας στη μείωση του κόστους του ηλεκτρισμού. Παράλληλα όμως και το πιο σημαντικό, είναι ότι το έργο ενισχύει την παρουσία και τη στρατηγική δέσμευση της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην Ανατολική Μεσόγειο, λειτουργώντας έτσι ως σταθεροποιητικός παράγοντας έναντι των αυξημένων γεωπολιτικών εντάσεων, σχετικά με τα θαλάσσια δικαιώματα και τον ενεργειακό ανταγωνισμό με την Τουρκία. Η προοπτική μετατροπής της Κύπρου σε περιφερειακό κόμβο εμπορίας ηλεκτρικής ενέργειας, σε συνδυασμό με την συμπληρωματική ανάπτυξη του, προωθεί νέες

διακρατικές συνεργασίες και δημιουργεί θετικά κίνητρα οικονομικής και πολιτικής σύγκλισης (European Commission 2023, 2-3; IENE 2025).

Όλα τα παραπάνω καταδεικνύουν ότι, η συμμετοχή της Κύπρου στους ενεργειακούς δρόμους, ενισχύει τη δική της ενεργειακή ασφάλεια μέσω πρόσβασης σε νέες διαδρομές εξαγωγής, ενώ ταυτόχρονα μειώνει τα περιθώρια περιφερειακών εντάσεων δημιουργώντας αμοιβαία συμφέροντα.

5 Συμπεράσματα-Προτάσεις

5.1 Ανασκόπηση

Η παρούσα διπλωματική εργασία επικεντρώθηκε στη συστηματική αποτύπωση της ενεργειακής ασφάλειας της Κυπριακής Δημοκρατίας στο σύγχρονο γεωπολιτικό περιβάλλον. Παράλληλα, εξέτασε τις επιπτώσεις της, στη στρατηγική θέση της Ελλάδας, την ενεργειακή πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στη συνολική σταθερότητα της Ανατολικής Μεσογείου. Η ανάλυση δομήθηκε με βάση τη ρεαλιστική θεωρητική προσέγγιση, η οποία επιτρέπει την κατανόηση της ενέργειας ως κρίσιμου συντελεστή ισχύος και ασφάλειας στο άναρχο διεθνές σύστημα.

Στο πρώτο κεφάλαιο, παρουσιάστηκε το γεωπολιτικό και ερευνητικό πλαίσιο της μελέτης, αναδεικνύοντας τη σταδιακή μετατόπιση της Κυπριακής Δημοκρατίας προς έναν πιο ενεργό και στρατηγικά προσανατολισμένο ρόλο μετά την ένταξή της στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Στο μεταξύ, διατυπώθηκαν με σαφήνεια τα ερευνητικά ερωτήματα, ο στόχος και η σπουδαιότητα της διατριβής καθώς και η επιλεγείσα μεθοδολογία, η οποία βασίστηκε σε συνδυασμό θεωρητικών και αναλυτικών εργαλείων.

Το δεύτερο κεφάλαιο, ανέπτυξε το θεωρητικό και εννοιολογικό υπόβαθρο της έρευνας, παρουσιάστηκαν οι βασικές θεωρίες των διεθνών σχέσεων, με έμφαση στον ρεαλισμό και τις παραλλαγές του, ενώ αναλύθηκε η έννοια της ενεργειακής ασφάλειας ως πολυδιάστατη μεταβλητή που συνδέεται άμεσα με την κρατική ισχύ, την αποτροπή και τη γεωπολιτική σταθερότητα. Επιπλέον, εξετάστηκαν συμπληρωματικά εργαλεία ανάλυσης, όπως οι προσεγγίσεις PEST, SWOT, η ανάλυση ενδιαφερομένων μερών, το μοντέλο των 4As και το διεθνές νομικό πλαίσιο της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας, τα οποία συνέβαλαν στη συγκρότηση ενός ολοκληρωμένου αναλυτικού πλαισίου.

Στο τρίτο κεφάλαιο, πραγματοποιήθηκε η εμπειρική ανάλυση της ενεργειακής ασφάλειας της Κυπριακής Δημοκρατίας. Μέσω της ανάλυσης PEST, αποτυπώθηκε το πολιτικό, οικονομικό, κοινωνικό και τεχνολογικό περιβάλλον της χώρας, ενώ η ανάλυση SWOT ανέδειξε τις εσωτερικές δυνατότητες και αδυναμίες, καθώς και τις εξωτερικές ευκαιρίες και απειλές που επηρεάζουν τον ενεργειακό της σχεδιασμό. Ακολούθως, η εφαρμογή του μοντέλου 4As, επέτρεψε τη συνολική αξιολόγηση της διαθεσιμότητας, της

προσβασιμότητας, της οικονομικής προσιτότητας και της κοινωνικοπεριβαλλοντικής αποδοχής των ενεργειακών επιλογών της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Το τέταρτο κεφάλαιο, εστίασε στις επιπτώσεις της ενεργειακής ασφάλειας της Κύπρου στους βασικούς περιφερειακούς και θεσμικούς δρώντες. Αναλύθηκε ο τρόπος με τον οποίο η διαφοροποίηση και ενίσχυση της κυπριακής ενεργειακής στρατηγικής, επηρεάζει τη γεωπολιτική θέση της Ελλάδας, τις ενεργειακές και στρατηγικές προτεραιότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και τη συνολική σταθερότητα της Ανατολικής Μεσογείου. Η αιτιακή σύνδεση της ανεξάρτητης μεταβλητής με τις εξαρτημένες μεταβλητές ανέδειξε το ρόλο της Κυπριακής Δημοκρατίας ως κρίσιμου κόμβου ασφαλείας και συνεργασίας στην περιοχή.

Συνολικά, η εργασία, αποτέλεσε ένα συνεκτικό και πολυεπίπεδο πλαίσιο ανάλυσης, το οποίο λειτουργεί ως βάση για την εξαγωγή συμπερασμάτων και τη διατύπωση προτάσεων πολιτικής, σχετικά με την περαιτέρω ενίσχυση της ενεργειακής ασφάλειας της Κυπριακής Δημοκρατίας και τον περιφερειακό της ρόλο.

5.2 Συμπεράσματα

Η μελέτη κατέληξε ότι, η Κυπριακή Δημοκρατία βρίσκεται σε τροχιά ενίσχυσης της ενεργειακής της ασφάλειας, αλλά δεν μπορεί ακόμη να χαρακτηριστεί ενεργειακά ασφαλής. Η εικόνα που προκύπτει, από τη σύνθεση θεωρίας και εμπειρικής ανάλυσης, είναι αυτή ενός μικρού κράτους που βελτιώνει σταδιακά την ανθεκτικότητά του, ενώ παραμένει εκτεθειμένο σε δομικούς περιορισμούς (απομόνωση συστήματος, εξάρτηση από εισαγωγές, γεωπολιτική πίεση).

Με βάση τα διαθέσιμα στοιχεία, η Κύπρος εμφανίζει επαρκή διαθεσιμότητα ενεργειακών πόρων, κυρίως λόγω του επιβεβαιωμένου δυναμικού φυσικού αερίου στην ΑΟΖ της, αλλά και της γεωγραφικής θέσης που εξασφαλίζει επάρκεια από ΑΠΕ (αιολικά και φωτοβολταϊκά πάρκα), γεγονός που μεταβάλλει τη θέση της στο περιφερειακό ενεργειακό ισοζύγιο. Ωστόσο οι κρίσιμες υστερήσεις εντοπίζονται στην προσβασιμότητα και στην προσιτότητα: Η Κύπρος παραμένει το μοναδικό κράτος μέλος της ΕΕ ενεργειακά μη διασυνδεδεμένο με άνω του 90% εξάρτηση από εισαγωγές ενέργειας και ελάχιστη εγχώρια πρωτογενή παραγωγή. Επιπλέον, το ηλεκτρικό της σύστημα είναι μικρό και απομονωμένο, με υψηλό μερίδιο πετρελαίου στην ηλεκτροπαραγωγή (ενδεικτικά 80%),

που αποτελεί πυλώνα της πράσινης μετάβασης και ανάγκη ενίσχυσης της αποθήκευσης-ευελιξίας για πλήρη αξιοποίηση των ΑΠΕ. Η Δεκτικότητα εμφανίζεται συγκριτικά θετική, καθώς η κοινωνία στηρίζει τα έργα καθαρής ενέργειας (ΑΠΕ) ακόμη και αν πρόκειται για διακοινοτικές ενεργειακές πρωτοβουλίες, εφόσον είναι σταθεροποιητικές.

Κομβικό ρόλο στην αναβάθμιση της ενεργειακής ασφάλειας της Κυπριακής Δημοκρατίας, έχουν οι διακρατικές διασυνδέσεις (EuroAsia/Great Sea Interconnector και Eastmed pipeline ως άρση απομόνωσης και ένταξης στο ευρωπαϊκό δίκτυο), οι οποίες λειτουργούν ως υποδομή «μετατροπής» της διαθεσιμότητας σε πραγματική ενεργειακή ασφάλεια μέσω πρόσβασης σε αγορές και αμφίδρομων ροών. Παράλληλα, η λειτουργία ανταγωνιστικής αγοράς ηλεκτρισμού εντάσσεται ως θεσμικός πολλαπλασιαστής ανθεκτικότητας και ευθυγράμμισης με το ευρωπαϊκό πλαίσιο.

Σε συνέχεια των ανωτέρω, θετικές επιπτώσεις από την εξασφάλιση ενεργειακής αυτάρκειας της Κύπρου εντοπίζονται σε διακρατικό, σε περιφερειακό αλλά και σε συστημικό επίπεδο. Με γνώμονα το ερευνητικό σχήμα $X \rightarrow \Psi 1, \Psi 2, \Psi 3$ η ενεργειακή ασφάλεια της Κύπρου αποτυπώνεται ως παράγοντας που ενισχύει την ελληνική ενεργειακή και γεωπολιτική ασφάλεια μέσω υποδομών διασυνδεσιμότητας. Σε συστημικό επίπεδο η κυπριακή ενεργειακή ασφάλεια επηρεάζει την ευρωπαϊκή ανθεκτικότητα και στρατηγική αυτονομία, ιδίως σε σχέση με την ανάγκη διαφοροποίησης και προώθησης διασυνδέσεων ως προϋποθέσεων ενός πιο ασφαλούς ευρωπαϊκού ενεργειακού συστήματος.

Τέλος, η εργασία καταδεικνύει ότι, σε περιφερειακό επίπεδο, η ενεργειακή ασφάλεια της Κύπρου μπορεί να λειτουργήσει σταθεροποιητικά, αλλά υπό συνθήκες υψηλού γεωπολιτικού κινδύνου, ελλείπει πλήρους οριοθέτησης ΑΟΖ. Η μη προσχώρηση της Τουρκίας στην UNCLOS και η συμφωνία Τουρκίας – Λιβύης (2019) διαμορφώνουν περιβάλλον αβεβαιότητας που υπονομεύει την προσβασιμότητα των πόρων και άρα τον συνολικό δείκτη ενεργειακής ασφάλειας.

Συνολικά, σε ρεαλιστικούς όρους, η Κύπρος δεν είναι ενεργειακά ασφαλής, αλλά κάνει βήματα προόδου. Η επιτυχία εξαρτάται από το αν θα μετατρέψει το δυναμικό διαθεσιμότητας σε πραγματική ασφάλεια μέσω διασυνδέσεων, θεσμικής ωρίμανσης και διαχείρισης γεωπολιτικών κινδύνων, επιβεβαιώνοντας το θεωρητικό συμπέρασμα ότι ένα

κράτος ενισχύει τη θέση του όταν μετασχηματίζει πόρους σε ισχύ μέσω συνεργασιών και θεσμικής ενσωμάτωσης.

5.3 Προτάσεις

Με βάση το συνολικό σκεπτικό της εργασίας, παρακάτω παρατίθενται 8 προτάσεις στρατηγικής, οι οποίες στοχεύουν σε δύο σημεία: (1) Να μετατραπεί η διαθεσιμότητα σε πραγματική ενεργειακή ασφάλεια και συνεπώς να κλείσει το κενό κυρίως σε προσβασιμότητα και προσιτότητα, όπου εντοπίζονται οι υστερήσεις. (2) Να αποτελέσει η Κύπρος υποβοηθητικό εργαλείο τόσο στην ενίσχυση της ενεργειακής ασφάλειας της Ελλάδας και της ΕΕ εν γένει, όσο και σταθεροποιητικό παράγοντα στην νοτιοανατολική Μεσόγειο.

(α) Κεντρική προτεραιότητα της κυπριακής ενεργειακής στρατηγικής οφείλει να αποτελέσει η άρση της ενεργειακής απομόνωσης της χώρας μέσω της υλοποίησης της ηλεκτρικής διασύνδεσης με το ευρωπαϊκό δίκτυο. Η επιτάχυνση του έργου EuroAsia Interconnector δεν συνιστά μόνο τεχνικό ή οικονομικό ζήτημα, αλλά έργο εθνικής ασφάλειας, καθώς ενισχύει την προσβασιμότητα της ενέργειας, μειώνει την τρωτότητα του συστήματος και εντάσσει την Κύπρο στον Ευρωπαϊκό μηχανισμό αλληλεγγύης και εφεδρειών.

(β) Η ανάπτυξη των ΑΠΕ πρέπει να ενταχθεί σε ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο που θα περιλαμβάνει την ενίσχυση της ευελιξίας του συστήματος, την ανάπτυξη υποδομών αποθήκευσης και την αναβάθμιση των δικτύων. Η μέχρι σήμερα πρόοδος στην εγκατάσταση ΑΠΕ δεν επαρκεί από μόνη της για τη διασφάλιση της ενεργειακής ασφάλειας, εφόσον δεν συνοδεύεται από τεχνική δυνατότητα απορρόφησης και σταθεροποίησης της παραγωγής. Συνεπώς, απαιτείται συνδυαστική πολιτική που θα μειώνει τις περικοπές παραγωγής, θα ενισχύει την αξιοπιστία του συστήματος και θα περιορίζει τη χρήση συμβατικών καυσίμων σε περιόδους αιχμής.

(γ) Κρίνεται αναγκαία η σταδιακή αλλά συστηματική μείωση της ενεργειακής εξάρτησης από τα εισαγόμενα ορυκτά καύσιμα, τα οποία συνιστούν βασική πηγή οικονομικής και γεωπολιτικής ευαλωτότητας. Η πολιτική αυτή θα πρέπει να βασιστεί σε ένα ρεαλιστικό μεταβατικό σχέδιο, το οποίο θα συνδυάζει μέτρα ενεργειακής αποδοτικότητας,

εξορθολογισμό της ζήτησης, ενδιάμεσες λύσεις που να είναι τεχνικά και οικονομικά βιώσιμες, καθώς και σταδιακή αντικατάσταση της παραγωγής από ΑΠΕ και διακρατική διασύνδεση. Με τον τρόπο αυτό μειώνεται η έκθεση της Κυπριακής Δημοκρατίας σε εξωτερικές κρίσεις και διακυμάνσεις τιμών.

(δ) Η πλήρης θεσμική ωρίμανση της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας αποτελεί κρίσιμο παράγοντα για τη βελτίωση της οικονομικής προσιτότητας της ενέργειας. Η λειτουργία ανταγωνιστικής αγοράς, με σταθερό ρυθμιστικό πλαίσιο και διαφανείς μηχανισμούς, δύναται να περιορίσει το κόστος για καταναλωτές και επιχειρήσεις, να προσελκύσει επενδύσεις και να ενισχύσει την αποδοτικότητα των ενεργειακών υποδομών. Η θεσμική σταθερότητα λειτουργεί, υπό ρεαλιστικούς όρους, ως πολλαπλασιαστής ισχύος για ένα μικρό κράτος.

(ε) Η αξιοποίηση των υδρογονανθράκων της κυπριακής ΑΟΖ θα πρέπει να ενταχθεί σε μακροπρόθεσμο στρατηγικό σχεδιασμό και όχι σε αποσπασματική λογική βραχυπρόθεσμων εσόδων. Η θέσπιση μηχανισμών διαχείρισης, με στόχο τη χρηματοδότηση ενεργειακών υποδομών της ενεργειακής μετάβασης και της κοινωνικής ανθεκτικότητας, επιτρέπει τη μετατροπή της πρόσκαιρης διαθεσιμότητας πόρων σε διατηρήσιμη ισχύ, ακόμη και μετά την υδρογονοανθρακική περίοδο. Η εμπειρία της Αιγύπτου, καταδεικνύει ότι η απουσία θεσμικής συνέπειας, προβλέψιμου επενδυτικού περιβάλλοντος και αξιόπιστης διαχείρισης, μπορεί να οδηγήσει σε απώλεια στρατηγικών ευκαιριών.

(στ) Η διαμορφούμενη νοτιο-βόρεια αρχιτεκτονική ενεργειακών ροών με επίκεντρο την Ελλάδα, όπως αποτυπώνεται από τη συμφωνία για τον κάθετο διάδρομο Ελλάδα-Βουλγαρία-Ουκρανία, αποτελεί μία ακόμα ευκαιρία. Η Κυπριακή Δημοκρατία οφείλει να τοποθετήσει τις δικές τις διασυνδέσεις, ως ανατολική είσοδο και συμπληρωματικό σκέλος της ευρωπαϊκής ενεργειακής αρχιτεκτονικής, μετατρέποντας την ανάγκη της ΕΕ για ενέργεια και τη φιλοδοξία της Ελλάδας για διαμετακομιστικό ρόλο, σε θεσμική προστασία, χρηματοδοτική βιωσιμότητα και γεωπολιτική θωράκιση της Κυπριακής Δημοκρατίας.

(ζ) Η διαχείριση του γεωπολιτικού κινδύνου στην ΑΟΖ πρέπει να βασιστεί σε συνδυασμό αποτροπής, θεσμικής νομιμοποίησης, και συμμαχικής δικτύωσης, επί τη βάση των δικαιωμάτων που καθορίζονται από τη σύμβαση UNCLOS. Η ενεργειακή στρατηγική

οφείλει να λειτουργήσει ως πλέγμα συμφερόντων που αυξάνει το κόστος αναθεωρητικών ενεργειών, μέσω πολυμερών σχημάτων συνεργασίας, σεβασμού του διεθνούς δικαίου και εμπλοκής ισχυρών δρώντων στην ενεργειακή αρχιτεκτονική της περιοχής.

(η) Η αξιοποίηση της τεχνολογικής δυναμικής της χώρας, ιδίως στον τομέα των ψηφιακών τεχνολογιών, θα ενισχύσει καθοριστικά την ενεργειακή ανθεκτικότητα. Η ψηφιοποίηση των δικτύων, η ανάλυση δεδομένων και η έξυπνη διαχείριση ζήτησης και παραγωγής αποτελούν σύγχρονα εργαλεία ισχύος, τα οποία επιτρέπουν στην Κυπριακή Δημοκρατία να μειώσει λειτουργικούς κινδύνους και να βελτιστοποιήσει τη χρήση των ενεργειακών της πόρων. Η συνεργασία με το Ισραήλ ιδίως στον τομέα της τεχνολογίας στην ηλιακή ενέργεια και στις εφαρμογές άρδευσης για άνυδρα περιβάλλοντα, προσφέρει τη δυνατότητα αξιοποίησης ώριμων τεχνολογικών και ψηφιακών λύσεων.

Συνολικά, οι προτάσεις αυτές συγκροτούν ένα συνεκτικό πλαίσιο πολιτικής που εναρμονίζεται με το θεωρητικό υπόβαθρο της εργασίας και αποσκοπεί στη μετατροπή της ενεργειακής δυναμικής της Κυπριακής Δημοκρατίας σε ουσιαστικό παράγοντα εθνικής και περιφερειακής ασφάλειας. Επιπλέον αποτελούν βάση για μελλοντική αξιολόγηση του τρόπου με τον οποίο η ενεργειακή στρατηγική της Κυπριακής Δημοκρατίας μετασχηματίζεται σε μακροπρόθεσμη πολιτική και αποτρεπτική ισχύ, μέσω της εμπλοκής της ΕΕ και των περιφερικών δρώντων.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

- «Α» Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας
- «Β» Αποτύπωση Οικονομικών Στοιχείων Κυπριακής Δημοκρατίας (2024-25)
- «Γ» Διαγράμματα Τιμών Ηλεκτρικής Ενέργειας (Οκτώβριος 2025)
- «Δ» Γεωτρήσεις στην Κυπριακή ΑΟΖ (έως 6 Αυγούστου 2025)
- «Ε» Ενεργειακά Στοιχεία Κύπρου (2023)
- «ΣΤ» Ενεργειακό Ισοζύγιο Κυπριακής Δημοκρατίας (2023)
- «Ζ» Τεχνικά Στοιχεία Euroasia Interconnector
- «Η» Τεχνικά Χαρακτηριστικά Eastmed Pipeline

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Ελληνόγλωσση Βιβλιογραφία

- Αρσονιάδης Βασίλειος, Σιδέρης Μιχάλης, . 2018. Η υψηλή στρατηγική της Τουρκίας και η σχέση της με τη θεωρία του "Στρατηγικού βάθους". Αθήνα: Εκδόσεις Μιχάλη Σιδέρη.
- Ηρακλείδης, Αλέξης. 2015. Διεθνείς Σχέσεις και Διεθνής Πολιτική [ηλεκτρ. Βιβλ.]. Κάλλιπος, Ανοικτές Ακαδημαϊκές Εκδόσεις, p. 84 Διαθέσιμο στο <https://dx.doi.org/10.57713/kallipos->
- Ιωσηφίδης Ιωσήφ, Πάργα, . 2011. Ενεργειακός σχεδιασμός 2011-2030 και γεωπολιτική. [Λευκωσία]: Πάργα.
- Καμενόπουλος, Σ. 2019. «Ένα πλαίσιο για τη βιώσιμη εκμετάλλευση των υδρογονανθράκων της Ανατολικής Μεσογείου: το «τρίγωνο της φωτιάς» της Ανατολικής Μεσογείου και η περίπτωση της Θάλασσας της Νότιας και Ανατολικής Κίνας». Στο *Σύγκρουση και ευημερία*, επιμ. Ανδρέας Στεργίου, Κινανς Ulusoy, Menahem Blondheim και Κώστας Καρανικολός, κεφ. 4. Αθήνα: Κλειδάριθμος.
- Καρμπούζ, Σ. 2019. «Η Αίγυπτος μπορεί να αντρέψει τη ζοφερή ενεργειακή της εικόνα». Στο *Σύγκρουση και ευημερία*, επιμ. Ανδρέας Στεργίου, Κινανς Ulusoy, Menahem Blondheim και Κώστας Καρανικολός, κεφ. 9. Αθήνα: Κλειδάριθμος.
- Koukakis, Georgios. 2022. *Η τριμερής συνεργασία Ελλάδα, Κύπρου & Ισραήλ και οι επιπτώσεις της στην ενεργειακή ασφάλεια της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τη σταθερότητα στην Ανατολική Μεσόγειο*. Athens: Ελληνικό Ινστιτούτο Στρατηγικών Μελετών (ΕΛΙΣΜΕ).
- Κουσκουβέλης, Ηλίας Ι. 2004. Εισαγωγή Στις Διεθνείς Σχέσεις / Ηλίας Ι. Κουσκουβέλης. Ποιότητα. <https://research.ebsco.com/linkprocessor/plink?id=a6159735-b959-3c06-ae1d-db6b76dabb50>.
- Κουσκουβέλης, Ηλίας Ι. 2013. "Στρατηγική μικρών κρατών στο διεθνές σύστημα: η περίπτωση της Κύπρου." In *Στρατηγική και Διεθνείς Σχέσεις*, [395-415].
- Machiavelli, Niccolò. 2025. *Ο Ηγεμόνας*. Μετάφραση Γιώργος Καστανίδης. Επίμετρο Γιώργος-Ίκαρος Μπαμπασάκης. Αθήνα: Εκδόσεις Ψυχογιός. (Πρωτότυπο έργο: *Il Principe*, περ. 1513, πρώτη έκδοση 1532.)
- Νταβούτογλου, Αχμέτ. 2010. Το στρατηγικό βάθος: Η διεθνής θέση της Τουρκίας. Αθήνα: Ποιότητα.
- Stambolis, Kostis, and Dimitris Mezartasoglou. 2018. Η Ενεργειακή Ασφάλεια της Ελλάδας και Προτάσεις για την Βελτίωσή της. Μελέτη IENE M51. Athens: Institute of Energy for South-East Europe (IENE).

Σκλιας, Π., και Φ. Φλούρος. (2019). Η αλληλεπίδραση της Ενεργειακής Ασφάλειας και της ενεργειακής πολιτικής σε ένα κράτος – Η περίπτωση του Ισραήλ. Στο Ειδικά Θέματα Διπλωματίας και Διεθνών Οργανισμών, επιμέλεια Α. Κλάνης. Αθήνα: Παπαζήσης.

Φαραντούρης, Νικόλαος Ε., επιμ. 2012. Ενέργεια: Δίκαιο, Οικονομία & Πολιτική. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.

Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία

APERC (Ed.). 2007. A Quest for Energy Security in the 21st Century: Resources and Constraints. Tokyo: Institute of Energy Economics, Japan.

Cyprus Energy Regulatory Authority. 2023. National Report to the European Commission for the Year 2022. Nicosia: CERA.

Cyprus GDP and Economic Data.2024. Global Finance Magazine. June 25, 2024. <https://gfmag.com/country/cyprus-gdp-country-report/>.

European Commission. 2012. Energy Roadmap 2050. Luxembourg: Publications Office of the European Union. ISBN 978-92-79-21798-2. <https://doi.org/10.2833/10759>.

European Commission. 2023. EuroAsia Interconnector: Connecting the Electricity Grids of Israel, Cyprus and Greece. Brussels: Directorate-General for Energy.

European Commission. 2024. Commission Staff Working Document – Country Report Cyprus 2024. Brussels: European Commission.

European Union (Council of the European Union). 2004. *Council Directive 2004/67/EC of 26 April 2004 concerning measures to safeguard security of natural gas supply (Text with EEA relevance)*. Official Journal of the European Union L 127: 92–96, 29 April 2004.

Fahmy, Walid. 2020. The Conundrum of Delimitation of Maritime Boundaries in the Eastern Mediterranean: The Greece-Egypt Agreement in the Face of the Turkey-Libya Agreement. *Pro Justitia* 3: 109–137.

Flouros, Floros, Spyros Roukanas, and Panagiotis Sklias. 2018. Energy Security and National Security: The Case of Israel. In *Energy Security and Cooperation in Eurasia*,

edited by Ekaterini Spanou, 143–160. Springer.
https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-319-93452-5_9.

Flouros, Floros. 2022. *Energy Security in the Eastern Mediterranean Region*. Cham: Springer Nature Switzerland AG. <https://doi.org/10.1007/978-3-031-09603-7>

Freeman, R. Edward. 2007. *Managing for Stakeholders*. Darden School of Business, University of Virginia.

Gafarlı, Turan. 2020. *The EastMed Pipeline: Game Changer or Pipe Dream?* Info Pack. Istanbul: TRT World Research Centre.

Ibekwe, K. I., Etukudoh, E. A., Nwokediegwu, Z. Q. S., Umoh, A. A., Adefemi, A., & Ilojiana, V. I. 2024. *Energy Security in the Global Context: A Comprehensive Review of Geopolitical Dynamics and Policies*. Abuja: Centre for Strategic Research and Policy Studies.

International Energy Agency (IEA). 2023. *Energy Security*. Paris: IEA.

Kuyucak, Seçil (Cecile). 2012. *Pipeline Politics for Peace: Can Cypriot Gas Discovery Power a New Dialogue for Settlement?* Master's Thesis, University of Cadiz.

Leigh, Doug. 2010. "SWOT Analysis." In *Handbook of Improving Performance in the Workplace: Volume 2 - Selecting and Implementing Performance Interventions*, edited by Kenneth H. Silber, William R. Foshay, Roy V. H. Watkins, Doug Leigh, Judith Hale, and Janis Mooney Dessinger, 115–140. San Francisco: Pfeiffer. <https://doi.org/10.1002/9780470592663.ch24>.

Makousis, Dimitrios. 2022. *The Eastern Mediterranean Energy Corridor: Greece and the European Energy Security*. Strategic Monograph Series, Volume 1/2022. Nicosia: Strategy International (SI) Ltd.

Maris, Georgios, Floros Flouros, and Ioannis Galariotis. 2022. *The Changing Security Landscape in South-Eastern Mediterranean: Assessing Turkey's Strategies as a Rising Power*. *Journal of Balkan and Near Eastern Studies*. <https://doi.org/10.1080/19448953.2022.2037962>.

- Messa, Annagrace. 2024. Country Report: Cyprus. Nicosia: Friedrich-Ebert-Stiftung, Competence Center MENA Peace & Security.
- Nomikos, John M. 2018. “Greece and the Eastern Mediterranean Alliance (Israel, Greece, and Cyprus).” BESA Center Perspectives Paper No. 897, July 17, 2018.
- Paleari, Susanna. 2024. “The Role of Strategic Autonomy in the EU Green Transition.” Sustainability 16 (2597). <https://doi.org/10.3390/su16062597>
- Papouis, Constantinos, Angeliki Kylili, and Paris A. Fokaides. 2023. “Adapting to energy storage needs: gaps and challenges arising from the European directive for the electricity internal market.” Clean Technologies and Environmental Policy.
- Partnership for Transatlantic Energy Cooperation (P-TEC). 2025. “The 6th P-TEC Meeting in Athens: Greece at the Core of Transatlantic Energy Realignment.” EXPLAINER-7-EN, 13 November 2025.
- Peng, George C. A., and Miguel Baptista Nunes. 2007. “Using PEST Analysis as a Tool for Refining and Focusing Contexts for Information Systems Research.” In ECRM 2007: Proceedings of the 6th European Conference on Research Methodology for Business and Management Studies, 229–236. Lisbon, Portugal: Academic Conferences International. <https://eprints.whiterose.ac.uk/78787>.
- PHAETHON Centre of Excellence & University of Cyprus. 2025. Cyprus Electricity Market: Monthly Report, October 2025. Nicosia: University of Cyprus.
- Proedrou, F. (2022). How Energy Security and Geopolitics Can Upscale the Greek Energy Transition: A Strategic Framing Approach. The International Spectator 57: 122–137. <https://doi.org/10.1080/03932729.2021.2014102>.
- Proedrou, Filippou. 2025. EU Energy Geopolitics: Strategic Premiums, Challenges, and Dilemmas in the Global Energy Transition Era. Cham: Springer. <https://doi.org/10.1007/978-3-031-81584-3>
- Project 219 – EuroAsia Interconnector: Greece–Cyprus–Israel. ENTSO-E Ten-Year Network Development Plan (TYNDP).

- Psaltis, Charis, Neophytos Loizides, Andreas Michael, Nikandros Ioannides, Edward Morgan-Jones, and Laura Sudulich. 2025. Natural Resources Co-management, Green Transition and Divided Societies: Zones of Agreement in the Cyprus Case Using a Conjoint Survey Experiment. Policy Brief. Nicosia & London: A.G. Leventis Research Innovation Programme on Cyprus, Hellenic Observatory, London School of Economics and Political Science.
- Rizzi, Alberto. 2024. The Infinite Connection: How to Make the India-Middle East-Europe Economic Corridor Happen. European Council on Foreign Relations Policy Brief, April 23, 2024.
- Schubert, Samuel R., and Johannes Pollak. 2011. Realism, Energy, and International Conflict: Why the Struggle for Power Is Still the Name of the Game. Paper presented at the Annual Meeting of the American Political Science Association, Seattle, WA, September 1–4.
- Significant Benefits for Cyprus from Construction of the EuroAsia Interconnector. 2025. Iene.eu. 2025. <https://www.iene.eu/significant-benefits-for-cyprus-from-construction-of-the-euroasia-interconnector-p7123.html?utm>.
- Sotiriou, Stylianos A. 2020. Creating Norms Around the Eastern Mediterranean Energy Resources as a Necessary Means of Security. Southeast European and Black Sea Studies 20, no. 1: 235–253. <https://doi.org/10.1080/09662839.2020.1722643>.
- Statistical Service of Cyprus (CYSTAT). 2024. *Cyprus in Figures: 2024 Edition*. Nicosia: Republic of Cyprus.
- Stratakis, Antonios M. & Pelagidis, Theodore (2020). *The Competitive Advantage of the Forthcoming Mediterranean Energy Hub and its Implementation Alternatives: the EastMed Pipeline or an LNG Terminals Network?* University of Piraeus, Department of Maritime Studies. Supported by the University of Piraeus Research Center.
- Sukkariéh, Mona. 2021. “The East Mediterranean Gas Forum: Regional Cooperation Amid Conflicting Interests. Available at: <https://www.resourcegovernance.org>.

- Therapontos, P., Tapakis, R., Aristidou, P., & Charalambides, A. G. (2025). *RES curtailments in Cyprus: A review of technical constraints and solutions*. *Solar Energy Advances*, 5, 100097
- Ulusoy, Kivanç, and Pınar Atakara. 2023. The Cyprus Conflict: A Case for “Joint Decision Trap”. *Insight Turkey* 25 (3): 241–264. <https://doi.org/10.25253/99.2023.253.13>
- Venizelou, Venizelos, and Andreas Poullikkas. 2025. “Navigating the Evolution of Cyprus’ Electricity Landscape: Drivers, Challenges and Future Prospects.” *Energies* 18 (1199). <https://doi.org/10.3390/en18051199>
- World Energy Council. 2023. *Country Profile: Cyprus – World Energy Trilemma Index*. London: World Energy Council.
- Yiallourides, Constantinos, Nicholas A. Ioannides, and Roy Andrew Partain. 2025. *Some Observations on the Agreement between Lebanon and Israel on the Delimitation of the Exclusive Economic Zone*. London: BIICL.
- Yiallourides, Constantinos. 2021. “Maritime Boundary Delimitation in the Eastern Mediterranean Sea: Progress and Outstanding Legal Issues.” *Eastern Mediterranean Affairs Magazine*, Issue 2. <https://ssrn.com/abstract=3979875>.

Πηγές από το Διαδίκτυο

- “Αρχείο Ημερήσιας Παραγωγής Ηλεκτρικού Συστήματος (MW) | ΔΣΜΚ.” 2018. ΔΣΜΚ | Διαχειριστής Συστήματος Μεταφοράς Κύπρου. April 25, 2018. Διαθέσιμο στο: <https://tsoc.org.cy/electrical-system/archive-total-daily-system-generation-on-the-transmission-system/>. Πρόσβαση 15 Δεκ. 25.
- BDigital Web Solutions. 2021. “Exploration Activities.” Hydrocarbon Service, Ministry of Energy, Commerce and Industry. 2021. Available at: <https://hydrocarbons.gov.cy/en/licensing/exploration-activities>. Accessed 15 Dec. 25.
- BDigital Web Solutions. 2025. “LNG Terminal.” Hydrocarbon Service, Ministry of Energy, Commerce and Industry. 2025. Available at: <https://hydrocarbons.gov.cy/en/energy-infrastructures/lng-terminal>. Accessed 8 Dec. 25.

Capital Today Newsroom. 2022. “Παίρνει σάρκα και οστά ο EuroAsia Interconnector - Το κόστος και η ολοκλήρωση του.” *Economy Today*. October 14, 2022. Available at: https://economytoday.sigmalive.com/oikonomia/kypros/53791_pairnei-sarka-kai-osta-o-euroasia-interconnector-kostos-kai-i-oloklirosi-toy? Accessed 12 Dec. 25.

“Cyprus’ Tech Sector Picks up Speed with TechIsland at Its Core.” 2025. *Cyprus-Mail.com*. August 6, 2025. Available at: https://cyprus-mail.com/2025/08/06/cyprus-tech-sector-picks-up-speed-with-techisland-at-its-core?utm_source=chatgpt.com. Accessed 12 Dec. 25.

Eastern, an. 2022. “Egypt as an Eastern Mediterranean Power in the Age of Energy Transition.” *Middle East Institute*. 2022. Available at: https://www.mei.edu/publications/egypt-eastern-mediterranean-power-age-energy-transition?utm_source=chatgpt.com. Accessed 12 Dec. 25.

energypress. 2014. «Αυτά είναι τα 13 οικόπεδα της κυπριακής ΑΟΖ – στη δημοσιότητα οι δύο χάρτες.» *energypress.gr*, 9 Οκτωβρίου 2014. Διαθέσιμο στο: <https://energypress.gr/news/ayta-einai-ta-13-oikopeda-tis-kypriakis-aoz-sti-dimosiotita-oi-dyo-hartes>. Πρόσβαση 27 Δεκ 25.

“EUR-Lex - 21998A0623(01) - EL.” 2022. *Europa.eu*. Available at: [http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:21998A0623\(01\):EL:HTML](http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:21998A0623(01):EL:HTML). Accessed 12 Dec. 25.

Europa.eu. 2025. Available at: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/nrg_bal_c__custom_19411962/default/table. Accessed 21 Dec. 25.

International Energy Agency (IEA). 2025. “Energy Statistics Data Browser – Total Energy Supply by Source: Cyprus (TES by Source).” IEA. Available at: <https://www.iea.org/data-and-statistics/data-tools/energy-statistics-data-browser?country=CYP&fuel=Energy%20supply&indicator=TESbySource>. Accessed 29 Noe. 25

- Καλατζής Μανώλης. 2025. “Ο ‘κάθετος αγωγός’, είναι η νέα αρχιτεκτονική ισχύος | Cyprus Times.” Cyprus Times. November 10, 2025. Διαθέσιμο στο: <https://cyprustimes.com/opinion/o-kathetos-agogos-einai-i-nea-architektoniki-ischyos/>. Πρόσβαση 16 Δεκ 25.
- Kathimerini. 2025. «Συμφωνία Κύπρου – Λιβάνου για οριοθέτηση ΑΟΖ.» Καθημερινή, 26 Νοεμβρίου 2025. Διαθέσιμο στο: <https://energypress.gr/index.php/news/i-symfonia-aoz-kyproy-libanoy-oi-allages-se-shesi-me-2007-kai-pos-tha-efarmostei>. Πρόσβαση 16 Δεκ 25.
- “Pact for the Mediterranean – One Sea, One Pact, One Future – a Shared Ambition for the Region.” 2025. Middle East, North Africa and the Gulf. October 16, 2025. Available at: https://north-africa-middle-east-gulf.ec.europa.eu/news/pact-mediterranean-one-sea-one-pact-one-future-shared-ambition-region-2025-10-16_en. Accessed 15 Dec. 25.
- sarah. 2025. “Real Cost behind Grid-Scale Battery Storage: 2024 European Market Analysis - INOX Solar.” INOX Solar. February 4, 2025. Available at: <https://www.euro-inox.org/real-cost-behind-grid-scale-battery-storage-2024-european-market-analysis/>. Accessed 22 Dec 25.
- UNDP. 2024. “Beyond Access: 1.18 Billion in Energy Poverty... | Data Futures Exchange.” UNDP. 2024. Available at: <https://data.undp.org/blog/1-18-billion-around-the-world-in-energy-poverty>. Accessed 14 Dec. 25.
- “20 Νέοι Δήμοι - Υπουργείο Εσωτερικών - Gov.cy.” 2024. Υπουργείο Εσωτερικών. May 29, 2024. Διαθέσιμο στο: <https://www.gov.cy/moi/20-neoi-dimoi/>. Πρόσβαση 18 Δεκ. 25.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Α»

ΣΥΜΒΑΣΗ ΤΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΗΣ ΘΑΛΑΣΣΑΣ

ΤΜΗΜΑ V ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΖΩΝΗ

Άρθρο 55 Ειδικό νομικό καθεστώς της αποκλειστικής οικονομικής ζώνης

Ως αποκλειστική οικονομική ζώνη ορίζεται η πέραν και παρακείμενη της χωρικής θάλασσας περιοχή, η υπαγόμενη στο ειδικό νομικό καθεστώς που καθιερώνεται στο παρόν μέρος, δυνάμει του οποίου τα δικαιώματα και οι δικαιοδοσίες του παράκτιου κράτους και τα δικαιώματα και οι ελευθερίες των άλλων κρατών διέπονται από τις σχετικές διατάξεις της παρούσας σύμβασης.

Άρθρο 56 Δικαιώματα, δικαιοδοσίες και υποχρεώσεις του παράκτιου κράτους στην αποκλειστική οικονομική ζώνη

1. Στην αποκλειστική οικονομική ζώνη το παράκτιο κράτος έχει:

α) κυριαρχικά δικαιώματα που αποσκοπούν στην εξερεύνηση, εκμετάλλευση, διατήρηση και διαχείριση των φυσικών πόρων, ζωντανών ή μή, των υπερκειμένων του βυθού της θάλασσας υδάτων, του βυθού της θάλασσας και του υπεδάφους αυτού, ως επίσης και με άλλες δραστηριότητες για την οικονομική εκμετάλλευση και εξερεύνηση της ζώνης, όπως η παραγωγή ενέργειας από τα ύδατα, τα ρεύματα και τους ανέμους

β) δικαιοδοσία, όπως προβλέπεται στα σχετικά άρθρα της παρούσας σύμβασης, σχετικά με:

i) την εγκατάσταση και χρησιμοποίηση τεχνητών νήσων, εγκαταστάσεων και κατασκευών,

ii) τη θαλάσσια επιστημονική έρευνα,

iii) την προστασία και διατήρηση του θαλάσσιου περιβάλλοντος

γ) άλλα δικαιώματα και υποχρεώσεις που προβλέπονται από την παρούσα σύμβαση.

2. Κατά την άσκηση των δικαιωμάτων του και την εκτέλεση των υποχρεώσεών του, σύμφωνα με την παρούσα σύμβαση, στην αποκλειστική οικονομική του ζώνη, το παράκτιο

κράτος λαμβάνει υπόψη του τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των άλλων κρατών και ενεργεί κατά τρόπο συνάδοντα με τις διατάξεις της παρούσας σύμβασης.

3. Τα δικαιώματα που αναφέρονται στο παρόν άρθρο σχετικά με το βυθό της θάλασσας και το υπέδαφός του θα ασκούνται σύμφωνα με το μέρος VI.

Άρθρο 57 Εύρος της αποκλειστικής οικονομικής ζώνης

Η αποκλειστική οικονομική ζώνη δεν εκτείνεται πέραν των 200 ναυτικών μιλίων από τις γραμμές βάσης από τις οποίες μετράται το εύρος της χωρικής θάλασσας.

Άρθρο 58 Δικαιώματα και υποχρεώσεις των άλλων κρατών στην αποκλειστική οικονομική ζώνη

1. Στην αποκλειστική οικονομική ζώνη, όλα τα κράτη, παράκτια ή χωρίς ακτές, απολαμβάνουν, σύμφωνα με τις διατάξεις της παρούσας σύμβασης, τις ελευθερίες της ναυσιπλοΐας και υπέρπτησης καθώς και τα δικαιώματα τοποθέτησης υποβρυχίων καλωδίων και αγωγών που αναφέρονται στο άρθρο 87, ως επίσης και το δικαίωμα χρήσης των θαλασσών γι' άλλους διεθνώς νόμιμους σκοπούς που συνδέονται με την ενάσκηση αυτών των δικαιωμάτων και που εναρμονίζονται με τις άλλες διατάξεις της παρούσας σύμβασης, ειδικότερα στα πλαίσια της εκμετάλλευσης των πλοίων, των αεροσκαφών και των υποβρυχίων καλωδίων και αγωγών.

2. Τα άρθρα 88 έως και 115, ως και άλλοι συναφείς κανόνες του διεθνούς δικαίου εφαρμόζονται στην αποκλειστική οικονομική ζώνη εφόσον δεν έρχονται σε αντίθεση προς το παρόν μέρος.

3. Κατά την άσκηση των δικαιωμάτων και την εκπλήρωση των υποχρεώσεών τους, δυνάμει της παρούσας σύμβασης, μέσα στην αποκλειστική οικονομική ζώνη, τα κράτη λαμβάνουν δεόντως υπόψη τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του παράκτιου κράτους και συμμορφώνονται προς τους νόμους και κανονισμούς που υιοθετούνται από το παράκτιο κράτος σύμφωνα με τις διατάξεις της παρούσας σύμβασης και των άλλων κανόνων διεθνούς δικαίου στην έκταση που αυτοί δεν είναι αντίθετοι προς το μέρος αυτό.

Άρθρο 59 Βάση για την επίλυση των διαφορών σε περίπτωση που η σύμβαση δεν παρέχει δικαιώματα ούτε δικαιοδοσίες στο εσωτερικό της αποκλειστικής οικονομικής ζώνης.

Στις περιπτώσεις που η παρούσα σύμβαση δεν παρέχει συγκεκριμένα δικαιώματα ή δικαιοδοσίες στο παράκτιο κράτος ή σε άλλα κράτη μέσα στην αποκλειστική οικονομική ζώνη, και προκύπτει σύγκρουση συμφερόντων ανάμεσα στο παράκτιο κράτος και άλλο κράτος ή κράτη, η διαφορά αυτή θα πρέπει να διευθετείται με βάση την αρχή της ευθυδικίας και το υπό το φώς όλων των σχετικών πραγματικών περιστατικών, λαμβάνοντας υπόψη την αντίστοιχη σπουδαιότητα των συμφερόντων των μερών καθώς και τη διεθνή κοινότητα στο σύνολό της.

Πηγή: EUR-Lex - 21998A0623(01) - EL. 2022. *Europa.eu*. [http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:21998A0623\(01\):EL:HTML](http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:21998A0623(01):EL:HTML).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Β»

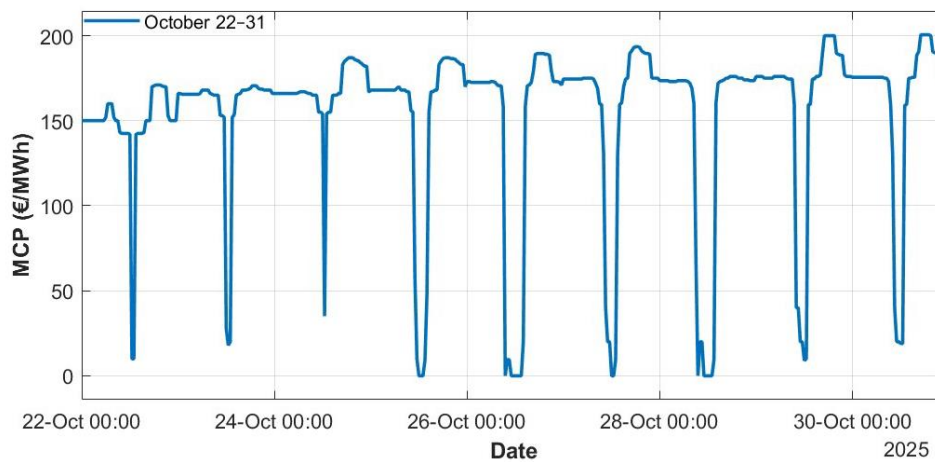
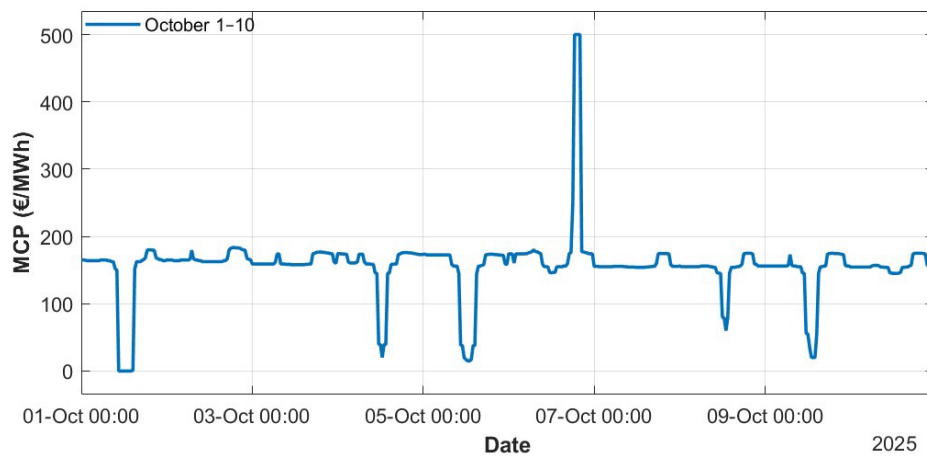
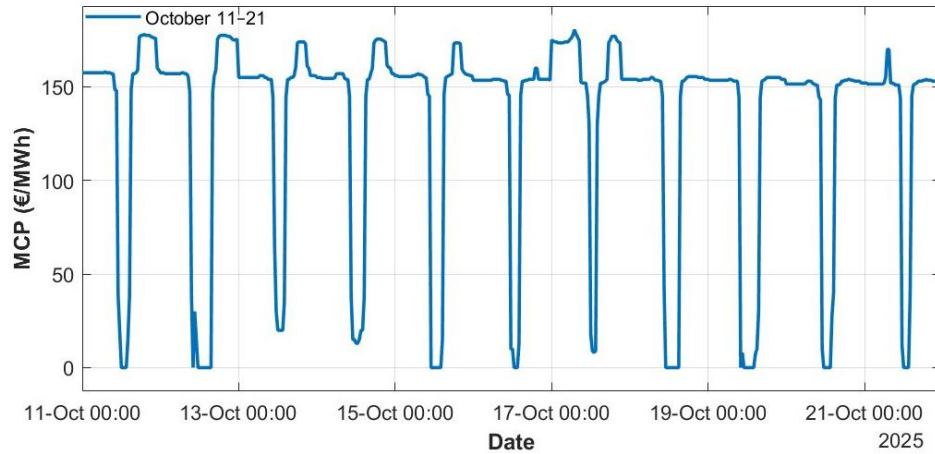
ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Κατηγορία	Δείκτης	Τιμή	Έτος / Περίοδος
Μακροοικονομία	ΑΕΠ (GDP, τρέχουσες τιμές)	€36,3 δισ.	2024
	Ρυθμός Ανάπτυξης ΑΕΠ (ετήσιος)	3,6 %	2025
	Ρυθμός Μεταβολής ΑΕΠ (τριμηνιαίος)	+0,9 %	2025
	ΑΕΠ ανά κάτοικο	~€33.000–38.000	2024
Αγορά Εργασίας	Ποσοστό Ανεργίας	4,2 %	2025
	Αριθμός Απασχολουμένων	~487.000 άτομα	2025
	Ποσοστό Απασχόλησης (20–64)	~77 %	2024
	Μέσος Μηνιαίος Μισθός	€2.480	2024–2025
Τιμές & Πληθωρισμός	Πληθωρισμός (CPI, ετήσιος)	-0,3 % έως -0,5 %	2025
Δημόσια Οικονομικά	Δημόσιο Χρέος (% ΑΕΠ)	~62,8 %	2024
	Δημοσιονομικό Ισοζύγιο	+4,3 % του ΑΕΠ (πλεόνασμα)	2024
Εξωτερικός Τομέας	Εμπορικό Ισοζύγιο	-€764 εκατ.	2024
	Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών	-€257 εκατ.	2024
Χρηματοπιστωτικοί Δείκτες	Βασικό Επιτόκιο	~2,15 %	2025
	Προσφορά Χρήματος (M2)	>€53 δισ.	2024

Πηγή: Statistical Service of Cyprus (CYSTAT). 2024. Cyprus in Figures: 2024 Edition. Nicosia: Republic of Cyprus.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Γ»

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΙΜΩΝ ΗΛΕΚΤΡΙΚΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ (ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2025)

Πηγή: PHAETHON Centre of Excellence & University of Cyprus. 2025

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Δ»

ΓΕΩΤΡΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΑΟΖ (ΕΩΣ 6 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 2025)

A/A	Εταιρεία / Διαχειριστής	Όνομα Γεώτρησης	Τύπος	Έτος	Βάθος Νερού	Κατάσταση
1	Chevron Cyprus Limited	A-1	Ερευνητική (Exploration)	2011	1688 μ.	Προσωρινά σφραγισμένη
2	Chevron Cyprus Limited	A-2	Εκτιμητική (Appraisal)	2013	1732 μ.	Προσωρινά σφραγισμένη
3	Eni Cyprus Limited	Onasagoras-1	Ερευνητική	2014	2246 μ.	Μόνιμα σφραγισμένη & εγκαταλελειμμένη
4	Eni Cyprus Limited	Amathusa-1	Ερευνητική	2015	2276 μ.	Μόνιμα σφραγισμένη & εγκαταλελειμμένη
5	TotalEnergies EP Cyprus B.V.	Onesiphoros West-1 (OW-1)	Ερευνητική	2017	1704 μ.	Μόνιμα σφραγισμένη & εγκαταλελειμμένη
6	Eni Cyprus Limited	Calypso-1	Ερευνητική	2017	2075 μ.	Προσωρινά σφραγισμένη
7	ExxonMobil Exploration & Production Cyprus	Delphyne-1	Ερευνητική	2018	1972 μ.	Μόνιμα σφραγισμένη & εγκαταλελειμμένη
8	ExxonMobil Exploration & Production Cyprus	Glaucus-1	Ερευνητική	2019	2063 μ.	Προσωρινά σφραγισμένη
9	ExxonMobil Exploration & Production Cyprus	Glaucus-2	Εκτιμητική	2021	2190 μ.	Προσωρινά σφραγισμένη
10	Eni Cyprus Limited	Cronos-1	Ερευνητική	2022	2287 μ.	Προσωρινά σφραγισμένη
11	Eni Cyprus Limited	Zeus-1	Ερευνητική	2022	2289 μ.	Προσωρινά σφραγισμένη
12	Chevron Cyprus Limited	A-3	Εκτιμητική	2023	1719 μ.	Προσωρινά σφραγισμένη
13	Eni Cyprus Limited	Cronos-2	Εκτιμητική	2023	2297 μ.	Προσωρινά σφραγισμένη
14	ExxonMobil Exploration & Production Cyprus	Elektra-1	Ερευνητική	2025	2402 μ.	Μόνιμα σφραγισμένη & εγκαταλελειμμένη
15	ExxonMobil Exploration & Production Cyprus	Pegasus-1	Ερευνητική	2025	1948 μ.	Προσωρινά σφραγισμένη

Πηγή: BDigital Web Solutions. 2021. "Exploration Activities." Hydrocarbon Service, Ministry of Energy, Commerce and Industry. 2021. <https://hydrocarbons.gov.cy/en/licensing/exploration-activities>.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Ε»

ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΥΠΡΟΥ (2023)

Δείκτης / Μέγεθος	Τιμή / Ποσοστό / Περιγραφή
Μερίδιο πετρελαίου στη παραγωγή ηλεκτρισμού	80 %
Μερίδιο ΑΠΕ στη παραγωγή ηλεκτρισμού	20.9 %
Μερίδιο ΑΠΕ (όλων των τελικών χρήσεων ενέργειας)	15.6 %
Ποσοστό κατανάλωσης ενέργειας από μεταφορές επί του συνόλου	42 %
Ποσοστό κατανάλωσης ενέργειας από νοικοκυριά (θέρμανση, ψύξη, ηλεκτρικές οικιακές ανάγκες)	20 %
Εξάρτηση από εισαγόμενα καύσιμα (στάθμη)	> 100 % (ισχύει για στερεά & υγρά ορυκτά καύσιμα)
Πρωτογενής παραγωγή ενέργειας (domestic production)	Ουσιαστικά μηδενική — δεν υπάρχουν εγχώρια καύσιμα
Συνολική εγκατεστημένη θερμική ισχύς σταθμών (heavy fuel / diesel)	1 480 MW

Πηγή: International Energy Agency (IEA). 2025. “Energy Statistics Data Browser – Total Energy Supply by Source: Cyprus (TES by Source).” IEA. Accessed November 29, 2025. <https://www.iea.org/data-and-statistics/data-tools/energy-statistics-data-browser?country=CYP&fuel=Energy%20supply&indicator=TESbySource>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «ΣΤ»

ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΟ ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ (2023)

Κατηγορία	Σύνολο (GWh)
Πρωτογενής παραγωγή	3.121,174
Ανακτημένα και ανακυκλωμένα προϊόντα	75,465
Εισαγωγές	30.504,649
Εξαγωγές	–
Μεταβολή αποθεμάτων	-617,623
Ακαθάριστη διαθέσιμη ενέργεια	33.083,665
Διεθνείς θαλάσσιες μεταφορές (ναυτιλιακά καύσιμα)	2.697,214
Ακαθάριστη εγχώρια κατανάλωση	30.386,450
Διεθνείς αεροπορικές μεταφορές	3.564,664
Συνολική προσφορά ενέργειας	26.821,786
Εισροή ενέργειας για μετασχηματισμό	12.312,743
Εκροή ενέργειας από μετασχηματισμό	5.472,209
Ίδια κατανάλωση του ενεργειακού τομέα	247,449
Απώλειες διανομής	162,778
Διαθέσιμη ενέργεια για τελική κατανάλωση	19.571,025
Τελική κατανάλωση – μη ενεργειακή χρήση	507,905
Τελική κατανάλωση – ενεργειακή χρήση	18.829,558
Ακαθάριστη παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας	5.329,087

Πηγή: Europa.eu. 2025. https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/nrg_bal_c_custom_19411962/default/table.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Ζ»

ΤΕΧΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΗΚΑ EUROASIA INTERCONNECTOR

Κατηγορία	Τεχνικά / Λειτουργικά Στοιχεία
Τύπος έργου	Υποθαλάσσιο καλώδιο HVDC (400 kV DC)
Σκοπός	Διασύνδεση συστημάτων μεταφοράς Κύπρου – Ισραήλ – Ελλάδα
Συνολική Ικανότητα Μεταφοράς	2000 MW (αμφίδρομη ροή – reverse transmission)
Συνολικό Μήκος	1518 km (820 ναυτικά μίλια)
Τμήμα Ισραήλ – Κύπρου	329 km
Τμήμα Κύπρου – Κρήτης	879 km
Τμήμα Κρήτης – Αθήνας	310 km
Κατάταξη	Έργο μεσοπρόθεσμου ορίζοντα
Σύνορα / Συμμετέχοντα Κράτη	Κύπρος – Ελλάδα – Ισραήλ
Προωθητής Έργου	EuroAsia Interconnector Ltd.
Σταθμοί Μετατροπής	Hadera (IL), Vasilikos (CY), Korakia (Crete), Athens (GR)
Κατάσταση Υλοποίησης	Σχεδιασμός: 2019/2022/2020 ανά τμήμα
Κεφαλαιουχικό Κόστος (CAPEX)	€4,246.9 εκατ. (τιμές 2015)
Εκτιμώμενη αύξηση Ενημερίας Καταναλωτή	€360-1120 εκατ./έτος

ΠΗΓΗ: ENTSO-E. 2016. *Project 219 – EuroAsia Interconnector: Greece–Cyprus–Israel*. ENTSO-E Ten-Year Network Development Plan (TYNDP).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Η»

ΤΕΧΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΗΚΑ EASTMED PIPELINE

Τύπος έργου	Υποθαλάσσιος και χερσαίος αγωγός φυσικού αερίου
Σκοπός	Μεταφορά φυσικού αερίου από τα κοιτάσματα της Ανατολικής Μεσογείου προς την Ευρώπη
Χώρες προέλευσης / διέλευσης	Ισραήλ – Κύπρος – Ελλάδα – Ιταλία
Τελικός προορισμός	Ευρωπαϊκή αγορά (μέσω Ελλάδας και Ιταλίας)
Συνολικό μήκος	Περίπου 1.900 km (σύμφωνα με τα επιμέρους τμήματα της προτεινόμενης χάραξης)
Ετήσια μεταφορική ικανότητα	Περίπου 10 bcm (δισ. κυβικά μέτρα) φυσικού αερίου ετησίως
Μέγιστο βάθος τοποθέτησης	Έως 3.000 μέτρα σε ορισμένα σημεία
Εκτιμώμενο κόστος κατασκευής	Έως 10 δισ. δολάρια ΗΠΑ
Καθεστώς έργου	Έργο υπό μελέτη / σχεδιασμό
Βασικές τεχνικές προκλήσεις	Μεγάλο βάθος, σεισμικότητα, ανώμαλος βυθός, υψηλό κόστος κατασκευής
Κύριοι περιορισμοί βιωσιμότητας	Υψηλό κόστος, περιορισμένη εμπορική ανταγωνιστικότητα, έλλειψη επενδυτών
Γεωπολιτικές παράμετροι	Έντονες αντιδράσεις Τουρκίας και ΤΔΒΚ-Διέλευση από αμφισβητούμενες (κατά την Τουρκία) θαλάσσιες ζώνες

Πηγή: Gafarlı, Turan. 2020. *The EastMed Pipeline: Game Changer or Pipe Dream?* Info Pack. Istanbul: TRT World Research Centre.

